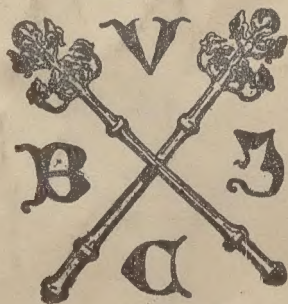

VIII. a. 2.

Antor Wojewódka Bern
Wyicy 3^{ia}.

drukował: Jan Karcan

22.10.1009
25

311161

unikat!

St. Dr.

RXIII
6

ALGORITHM

To iest/

Nauka liczby
po Polsku na liniach
uczyniony.

Teraż nowo z pilnością
przejrzany / y na wielu mieu-
scach poprawiony / y snadniey
niż przed tym ku nau-
czeniu podany.

W Wilnie/

Roku Pańskiego / 1602.

Anna Piotrowska

Do Czytelniká łaskawego.

Fraśka powiedział złoto/ Bias nauczony/
Fraśka bogactwá wielkie/ y wśelkie zagoni
Sámá cnotá w náukách/ godná iest pochwały/
Przed ktora y Fortuna/ y periy wstáły.

Oná iest Páni/ ktora ozdabia człowieká/
A spráwy iego wzięte prowadzi do wieká.

Przez nie sie piąć ná wielkie w Senacie godności
Przez nie ná pánstwa wstąpić/ álbo dostoyności.

W tey sie dawnego wieká ludzkie obieráli/
Kdze nieumiejetności/ pilnością ścieráli.

Gdyż swemi náukámi / niebotyczney sławy
Dosiegáiąc/ wzbili sie w zgorę: á plugáwy
Nieukow stan niechájąc/ náuk sie chwytałi /

Ż kad podziwienią zacnych w pánów dostáli.
Ták Cleanthes: ták pelen Cicero wymowy:

Ták y Aristoteles on Soph wártogłowy.
A choć rozne náuki/ roznych ludzki bawia/
Jednáć sie wśem w pożytku swym hołdown

com stáwia.

Żyzna iest náuk róla/ byle wypráwiona/
Byle pilność glebofo bylá wkorzeniona.

Nie omili wyprawce/ wżyteń bogáty

Przynioszły w tym/ z mnogiemi wnet go zro-
wna láty.

W tym Pole náuk z liczbą Arithmetica chodzi/
Kzárówno z innemi ná pożyteń godzi.

311161

I St. Dmuli

Wiec

Wiec iesli sie wdamy do potocznych rzeczy/
Chcacy miec na baczeniu/ y na pilney pieczy.
Arithmetiki nauka droge wkszuie/
Ktorey gdy kto niebiegly/na liczbie swankuie.
Czesco traci maietnosc/ czesto dobre mienie/
Gdy do Pana swoiiego przydzie wpodziwienie.
Przeto dobrze iest pilno oney sie nauczyć/
Jesli zwykl/ dobrym mieasz/ obrokiem swoy
tuczyc.

Ona cie nie omylnym gościncem zawiedzie/
Bys sie dobrze budował na nikomym ledzie.
A nietylko wezonym/ lecz y prostym sluzi/
Bo sie przez nie na liczbie panu nikt nie dluzi.
Ktokolwiek po ratunek do niey appelle /
Z niey biorac rzecz swa / wszystko porzadnie
sprawuie.

Rozchod y przychod ona szafarzow powiada/
Jesli sie gdzie niestusznie co wydal/ gada.
Pamiec tudziez iest przy niey/ pieniadzmi szafuie/
Niewinnym prawu/ w liczbie winnemi brakuie.

Za nia wiara/ y swieta sprawiedliwosc stoi/
Matactwo/ wykret/ zdrada/ y kradziez niebroi.
Czasem tez powie/ iesli wydal co na karty/
Badz na galante/ badz tez y na inne zarty.
Umkniesli tez gross iaki/ y to Panu powie /
Badz tedy kazdy panem stalym przy swym
stowie.

A przeto

A przeto iest pochwały godną znamięnitéy/
Która służyć wie każdej Rzeczypospolitey.
Korono stanowi w obec na świecie każdemu/
Bądź duchownemu/bądź też człowieku świe-
ckiemu.

Wszakże tym więcej/którzy niezbrodzoney wodę
Łodziami/grzbietem trą swemi/czekając przy-
gody.

Lecz tym też nie mniej/którzy są skarbu wielkie
Sprawcami/á rozchodu strożami każdego.

Nie lituj tedy groźną/Czytelniku miły/

Ponieważ bez niej twoje są niedoleżne siły.

Nie ty bez Artymetiki porządnie nie sprawisz/

Jeśliś iey nieuk/prożno rachuba myśl bawisz.

Tu się pokwapiay/ y stąd naucz się rachować/

A potym trąfisz/zaczniemy te Książkę ku-
pować.

Antoni Desserani.

Dr. Andrzej Lymycki Com. S. Dm.

Potrzebne liczby omienie każ-
demu człowiekowi/ tak z temi rzeczami
mi ku liczbie bardzo potrzebnemi krótko
będzie wypisano.

Pierwsza część będzie o liczbie całej y o iey czę-
ściach y o wszystkich rzeczach k niej potrzebnych.

Wtóra będzie część o regule Detri w całej
liczbie/ potym y w łamanej z siedmiu regul.

Trzecia część będzie o regulach rozmaitych
ku liczbie bardzo pożytecznych. A napierwey
liczba cała poczyną się od tey części ktora zową
liczeniem albo znamięnowaniem/ tak na liniach
iako y figurami.

Tę część tak sie wyklada/
Jest każdej liczby słusne wymowie-
nie przez figury. Przy ktorey rze-
czy ma być wiedziano / iż dziewięć
jest figur ktore same z siebie są znamięnujące
przez ktore się wszystkich liczb pisze / a są te.
1 2 3 4 5 6 7 8 9. A dziesiąta jest ktora zową
cifra/ ktora sama z siebie nic nie waży ani zna-
mionuje/ ale mając miejsce przy drugich dawa
innym znamięnowanie/ a ta jest 0. Znamięnowa-
nie też ktore mają figury/ to jest/ z miejsc a z
kzędu bowiem każda figura z tych dziewięci na
pierwszym miejscu postawiona/znamięnuje tyle
to sama siebie/ to jest/ to na co jest ustawiona

A

znamięno-

známionowác/iáko tá figurá 1. známionuie sámá
siebie/co iest iedno/á nie dżiesiątek/ áni sto/ áni
tysiąc. Tá figurá 2. známionuie tylko dwie á
nie dwádżiesćciá/álbo nie dwieście/álbo nie dwa
tysiącá/ á ták inne figury ná pierwszym miey-
scu każda známionuie sámá siebie podług iá-
ko iá nadrzewiey ustawiono ku známionowa-
niu. Potym każda figurá z tych to dżiewięci
położona ná wtorym mieyscu / iuż známionu-
ie sámá siebie dżiesięć kroć álbo prosto dżiesię-
tek. Ná trzecim mieyscu każda z tych figur dżie-
więci / známionuie sámá siebie sto kroć. Ná
czwartym tysiąc kroć/ á ták záwsze wyższey idąc
poślednia známionuie dżiesięć kroć wiecey niź
przed nią pierwsz / wiedząc to iż pierwsze miey-
sce iest od prawey strony idąc ku lewey. Albo
drugim obyczajem ták poczyná sie známionowa-
nie/ poczyną od pierwszey figury od prawey
strony mówiac. Pierwsza figurá waży sámá
siebie. Wtora dżiesięć. Trzecia sto. Czwarta
tysiąc/ á záwsze ná czwartej figurze máś polo-
żyć punkt / dla tego iż oná figurá ktora będzie
pod punktem známionuie tysiąc / á ile będzie fi-
gur z punkty/ tyle będzie tysięcy tysiącoro / toż
też to ku wymowieniu licžby wielkiey iest po-
trzebno. Potym záś máś począć od tey figu-
ry ná ktorey iest punkt mówiac / tá figura waży
pierwszy tysiąc/ wtora po niej dżiesięć tysiąc/
trzecia sto tysiąc. Czwarta tysiąc tysięcy. A
táć záś

tak zaś się na czwartej maść położyć punkt y zaś się
 począć od tejże mówiąc / tą figurą waży pierwsz
 ść raz tysiąc tysięcy / wtora po niej dziesięć tysięcy
 tysięcy / trzecia sto tysięcy tysięcy / a na tej
 czwartej maść położyć punkt y począć od tejże
 mówiąc : tą waży pierwsz raz tysiąc tysięcy ty
 śniac tysięcy / wtora dziesięć raz tysiąc tysięcy
 tysięcy / trzecia sto raz tysiąc tysięcy tysięcy /
 Czwarta tysiąc tysięcy tysięcy tysięcy /
 a tak więc aż do końca iesliby ich było wie
 cey iako tu w tych figurach się widać / 9 0 3
 2 3 4 5 0 3 6 / 2 0 9. tak te liczby wymawiając /
 dziewięć tysięcy tysięcy tysięcy tysięcy 32.
 tysięcy tysięcy 300. tysięcy tysięcy 45.
 tysięcy tysięcy 906. tysięcy 36. tysięcy dwie
 ście y dziewięć / a zároveň figurą która samą sie
 bie znamię / y która ma nad sobą punkt ma
 się spolem wymawiać ; ta która dziesięć zna
 mionuje / iako na przykład mówimy latwie a
 pretko iedennaście nie tak dziesięć y jedno / tak
 też mówimy / dwanaście nie dziesięć y dwie / a
 iżby liczba która pisza figurami zgodziła się z li
 czba która bywa liczmany których używamy
 miasto figur / potrzebnó jest iżby były linie które
 też będą prawie toż mieć znamię / iako y
 figury z nieść / według wiela albo mała posła
 dzenia liczmany na linie / albo na liniach.

fl.	g.	d.
X	X	Tysiąc tysiąc tys. tysięcy.
		—Sto tysiąc tysiąc tysięcy.
		—10. tysiąc tysiąc tysięcy.
X	X	—Tysiąc tysiąc tysięcy.
		—Sto tysiąc tysięcy.
		—Dziesięć tysiąc tysięcy.
X	X	—Tysiąc tysięcy.
		—Sto tysięcy.
		—Dziesięć tysięcy.
X	X	—Tysiąc.
		—Sto.
		—Dziesięć.
		—Jedno.

To ma być wiadomo iż linie w swym zna-
mionowaniu własnym nie inak się mają ied-
no iako figury z miejscá z rzędu tak iż pierwsza
linia waży iedno iako y figurá ná pierwszym
miejscu. wtora linia dziesięć. trzecia sto. czwarta
tysiąc. piata dziesięć tysiąc. szesta sto tysiąc.
siódma tysiąc tysięcy. osma dziesięć tysiąc ty-
sięcy. dziewiąta sto tysiąc tysięcy. dziesiąta ty-
siąc tysiąc tysięcy. iedenasta dziesięć tysiąc
tysiąc tysięcy. dwanaście sto tysiąc tysiąc ty-
sięcy.

pięć. trzynasta tysięcy tysięcy tysięcy. a
 tak zawsze wyższa linia dziesięć kroć więcej wa-
 ży niż niższa iako y figury/ ale mieyscá między
 liniami względem do liniey wyższej nád nią
 známionuje połowice albo pięć kroć więcej niż
 linia albo liczman ktory jest pod nią/ to też
 wiedząc iż przez dotknięcie pálca do liniey
 známionowanie ich może się wzmniejszyć/ bo-
 wiem ktoreykolwiek się liniey dotkna pálcem tá
 linia známionuje iący iedno/ y inne spodnie li-
 nie tedy iste nic nie známionują/ aż pálec odey-
 me/ tedy zaśie każda linia będzie miała iako
 samá w sobie jest pierwsze známionowanie.

Przydawanie jest wiele liczb w
 iedne summe albo liczbe przywiedzenie
 a przeto one liczby ktore mają być przydawa-
 ne mają być przez liczmany na linie kładzio-
 ne słusnie wedłu známionowania własnego
 linii: Przeto przy każdym przydawaniu to
 masz baczyć iż za każdą pięć liczmanow z liniey
 włoż ieden w spácium albo ná mieyscu nád li-
 nią z ktorey zbierasz liczmany/ a zaśie za dwa
 liczmany w spácium włoż ieden w linię nád
 spácium/ to wszystko tak masz czynić dla łatwo-
 ści a dla nie omyłności.

Przykłady tego przydawania.

3
 4
 5
 6
 7
 8
 1
 9
 2
 6
 4
 9
 3 tego ta
 summa
 przydzie
 64
 256
 303
 464
 789
 148

summa
 1960

1020
 4553
 3644
 2758
 7609

9
 10
 13
 5
 6
 21
 34
 56
 3
 33
 7
 64
 summa
 261

13
 24
 15
 16
 33
 18
 14
 14
 14
 76
 50
 53
 84
 91
 summa
 515
 140
 278
 56
 29
 7
 160
 summa
 670

5
 26
 302
 416
 1578

summa
15984

12345

23456

34567

45678

56789

summa

172835

2842
summa
5167

3

15

234

4560

57809

154412

summa

217033

Probá albo doświadczenie iesli chcesz
doświadczyć iesliś przydawanie dobrze czyniś
albo nie/ tedy od tey summy coć z tego przyda-
wania przyšla odeymuy ony liczby ktoreś spo-
łem przydawał/ á iesli po tem odeymowaniu
nic nie zostanie/ tedyś dobrze czyniś.

Deymowanie iest iedney liczy-
by od drugiey oddalenie izby byla ta
summa ktora ostala iako odigwsty 6.
od 9. zostana 3. w odeymowaniu
trwa rzedy sa potrzebne. Nadrzewiey liczba
albo rząd liczby ktory mamy odeymować/ á
zawsze musimy mnieysza liczbe albo rowna o-
deymować od wietkszey/ á przeto iesli chcesz o-
deymować iedne liczbe od drugiey/ poloż ná li-
niach liczbe od ktorey masz odeymować/ á o-

ne liczbe ktora maſz odeymować napisać
 gdzie albo pamiętać ię/ odeymuy przez dot-
 knienie palca albo prom dotknięcia/ a po-
 cześni z wierzchnich linii/ a ieſliby kiedy żadne-
 go liczmaná nie było/ albo iżby ich mało było
 ná tej liniey z ktorey chceſz odeymować/ tedy
 z dółſzey liniey albo z ſpácium rozkładay li-
 czmany kładąc ieden pod linią w ſpácium a pięć
 lepať liczmanow ná liniey pod onym ſpácium
 tak aż rozłożysz liczmany ná linią z ktoreyieſz
 był odjąć nie mogli/ takieſz ieſli liczman ieſt w
 ſpácium za ktory maſz rozkładać/ tedy zań
 połoź pięć liczmanow ná niſzſzą linią pod nim
 a tak lepať z liniey rozkładay obyczajem już prze-
 rzeczonym aż do oney liniey z ktorey maſz odey-
 mować.

Przykłady odeymowania.

16.	oſtátek	4.
12.		
24.	oſtánie	9
15.		
32.	oſtánie	15
17.		

100. oſtanie 36.

64.

479. *ostanie* 8r.

398.

1000. ostanie 211.

789.

10000.	ostanie	9972.
--------	---------	-------

28.

2305. ośtanie 639.

1666.

53295 ostatnie 1869

34604.

71071. ostanie 10183.8 le.

59988. --- 1220

Problems

- Probá.

Chceśli doświadczyć iesliś dobrze odeymował
tedy zaśie ono coś odiał przyday do oney liczby
ktora była ostála po tym odeymowaniu / á ie-
śli zaśie przydzie oná liczba od ktoreies obcy-
mował / tedyś dobrze czynił.

Mnożenie iest liczby przez takąś
álbo przez inąś wydawśy niektore
dwie liczbie trzeciey náleżenie ktora ty-
le kroc ma w sobie druga z nich ile iest iedności
w drugiej. Przeto dwie liczbie w każdym mno-
żeniu są potrzebne / to iest / liczba ktora mnoży /
á liczba przez ktora mnoży / á gdy będziesz chciał
iedne liczbe mnożyć przez druga / liczbe wietśzą
ktora maś mnożyć wlośz ná linie wedłu ich zna-
mionowania / á liczbe przez ktora maś mnożyć
pamiętay / ábo sobie osobno gdśie nápiś figurá-
mi / ták iż tá linia ná ktorey liczmany leży ktore
maś mnożyć ma być pálcem lewey reki dotknię-
ná / á zá każdy liczman oney liczby ktora leży ná
liniach / wlośz wśystkie one liczbe przez ktora
mnożyś / álbo ktoraś sobie osobno krom linii ná-
pisał á kładź ją osobno ná prawicy álbo ná le-
wicy ták dlugo aż pomnożyś wśystkie one liczbe
ktora iest ná liniey / mając záwśe wzgląd ná pá-
lec ták dlugo aż wśystkie liczmany z tey liniey
zbierześ / potym spuść pálec ná tę linię gdśie na-
bliźśe

blizsze liczmany leża/ a takżeż za każdy liczman w
tey liniey leżący położy całą liczbę mnożącą po
dług pólca/ a tak czyni o inſzych liniach ażę wſzy
ſtki liczmany liczby tey ktora mnożyſz po iednej
muzbierzeſz / a kiedy ktory liczman w ſpácium
leży/ tedy trzymay palec w liniey nabliſzſzey nad
tym ſpácium / a położy za ten liczman polowicę
liczby mnożacey / tam ná to mieyſce góſie inne
kład pod palec/ a tak czyni aż do oſtáttniey liniey
palcem zeydſieſz. Albo ieſli drugim obyczajem
a przedſey chceſz czynić mnożenie/ tedy ono w miey
a pámietay co przyidſie z wóſzenia z iedney figu
ry w druga/ iáko wiele ieſt kiedy reſa dwa rázy
ſzeſć/ oſm rázow dſiewieć / to wmiawſzy aż do
dſieſiatká tak zrowna/ gdy iuż położyſz i dne li
czbe ná linie ktora chceſz mnożyć/ pátrząc ieſli
oná liczbá/ przez ktora chceſz mnożyć ma iedne fi
gure/ tedy palec położy ná liniey góſie leża liczman
ny a wóſz iá razem mówiac/ dwa rázy oſm/ albo
według iáko ſie iedná liczbá trafi tu drugiey
wóſzić. Ono co przyidſie z mnożenia kładac o
sobno/ a záwſze máiac wzgląd ná palec ſpuſz
czając y po takim mnożeniu do drugich linij ná
dol/ bowiem maſz począc czynić od ſwierſzcho
nych linij.

Przykłady Mnożenia.

84.

96.

2.

3.

168.

288.

1307.

132.

5.

2.

6535.

264.

7953.

3.

23859.

307.

165.

5.

8.

1535.

1320.

4650.

3058.

8.

7.

37200.

21406.

102.

456.

4.

7.

408.

1458.

3192.

1479.

6.

9.

8748.

13311.

2347.

6.

21 ieśli liczbá mnożaca ma
dwie figurze/ tedy pálec po-
łoż ná wtorey liniey nád liczbę
many á wrowadź iedne w dru-

14082

ga/ iáko y drzewiey.

124.

165.

10.

15.

1240.

246.

2475.

999

24.

35.

5904.

34965.

1450.

4506.

50.

87.

72500.

392022.

A jeśli liczba mnożąca ma trzy figury / tedy trzy
 razy y połóż palec na trzeciej liniey nād liczmany
 a po każdym w wiedzieniu iedney liczby w dru-
 ga zároveň spusć palec do niższej liniey.

124. 1576.

100. 136.

12400. 214336.

5555. 7474.

345. 689.

1916475. 5149586

6389. 978.

123. 678.

785847. 663084.

A jeśli liczba mnożąca ma cztery figury / tedy
 palec połoz na czwartej liniey nād liczmany / a
 także za każdym w wiedzieniu iedney liczby w
 druga spuszcżay palec na niższą linię / a także ro-
 zumiey o inŝych drugich figurách.

56789. 53719.

1234. — 5371.

70077626.

395944749.

13450.

14958.

1627.

6789.

21883150.

101549862.

To też wiedz iż kiedy chcesz czynić z grzywien
 grosze/ z groszy pieniądze albo z cetnarow fā
 mienie/ funty/ loty/ quinty/ albo z grzywien
 srebrā loty/ quinty/ denary/ albo z fuf bāryty
 z bāryt gārnce/ kwarty/ a tāt zāwśe z wiētśe
 go mnieyśśe/ tedy to zāwśe czyn przez mnożeo
 nie.

Grzywny.

64. fl.

150.

30.

48.

1920. gr.

7200. gr.

18.

18.

34560. den.

129600. den

Cetnary.

Pulkuffti winā.

180.

32.

5. lap. y 1. czwierc.

6.

945. lap.

192. bāryty.

26.

24.

24570. lib.

4608. gárnee.

4.

32.

18432. Kwarty.

786240. lot.

4.

3144960. quin.

4.

12579840. den.

Od Bożego narodzenia iest

Lat/

1552.

52.

Tegodni. 80704

Grzy. frib.

56.

16.

7.

Dni 564928.

Lotow 896.

24.

4.

Godzin 13558272.

Quint 3584.

60.

4.

Minut 813496320. Denarow 14336.

Probá.

Probá álbo doświadczenie ieśliś dobrze czyniś mnożenie / ták uczyniś liczbę álbo summe ktorą przyśtá z mnożenia / záśie dzielić przez liczbę mnożącą / á ieślić záśie przydzie liczbá ktorąś mnożył / tedys wszystko w mnożeniu dobrze działał.

 Dzielenie iest liczby wietśzey ná tylo części rozmierzenie / ile iest iedności w mnieyśzey liczbie / á przez to dwie liczbie są potrzebne w każdem dzieleniu. Napierwey liczba ktora maś dzielić / á liczba przez ktora maś dzielić / z ktorych dwu wychodzi trzecia liczba ktora zową koćieniem / ktory koćient wkaże wiele raz liczba przez ktora dzieliś / może być mianá w tey liczbie ktora dzieliś / á przeto gdy iedne liczbe przez druga chceś dzielić / tedy te ktora maś dzielić położ ná linie podług ich iuż známionowania / á druga liczbe / to iest przez ktora maś dzielić : nápiś sobie gdzie dla pámieci / álbo ja pámietay. Potym położ pálec twoy ná wyżśey liniey gdzie leża liczmany / á ile kroć liczbe przez ktora dzieliś możeś mieć w oney liczbie w ktorey pálec dśierżyś / tylo liczmanow ná teyże liniey według pálcá położ / á ieśli liczby przez ktora dzieliś cále á zupełnie nie możeś mieć w oney ktora dśie-
B
liz ktora

liż ktora iest na liniach/tedy tylko polowice we-
 ſmi liczby przez ktora dzieliſz/ a że to odiecie po-
 łoż liczman pod linia pod tą v ktorej palec trzy-
 maſz miasto ſoćienta/ a tak tym obyczaiem czyń
 począwszy od wierzchniey liniey aż do niſſzey/
 aż wſzytko dzielenie wypelniſz.

Przykłady dzielenia.

246. fl.

C 123. fl.

2.

364. fl.

C 182. fl.

2.

738. fl.

C 123. fl.

6.

1246. fl.

C 178. fl.

7.

2312. fl.

C 289. fl.

8.

Grzywny

Grzywny.

56.

2.

Kásmienie

72.

3.

212.

4.

355. fl.

5.

(28. grzy.

(28. grzy.

(24. lap.

(53. lap.

(71. fl.

Grzywny.

2901.

9.

Grzywny.

(322.

gro.

16.

Grzywny.

2987.

9.

fl.

947.

9.

Grzywny.

(331.

gro.

42.

den.

12.

fl.

(105.

gro.

6.

den.

12.

4104.

9.

(456.

fl.

1691.

45.

fl.

(37.

gro.

17.

den.

6.

B 2

Grzywny

Grzywny srebrá.	Marć.	Lot.	Quin.
1687.	26.	5.	3.
64.			

Gárnec.	
5640.	(235. gárn.
24.	

Cetnary.	
37072.	(662. cetná.
56.	

Grzywny sre. grzywná.	Lot	Quint	den.
1899.	(7.	6.	2.
256.			3.

Marć.	Marć.	gro.	den.
3580.	(99.	21.	6.
36.			

Cent.	Cent: lap.	lib.	Lot.	quin.	den.
32089.	(85.	2.	25	4.	1.
384.					2.

fl.	fl.	gro.	den.
2517.	(4.	19.	15.
540.			

47520.	(132
360	

Cetn.	Cet.	lap.	lib:	lot.	quint.	den.
98023	(382.	4.	19.	5.	1.	3.

256

Cet.	lap.	lib.	lot.	quint.	den.
98023.	(255.	1.	10.	19.	2.

384.

Grzywny.	Grzywny.	gro.	den.
765432 I.	(8859.	8.	1.

864.

fl.	fl.	gro.	den.
6234567.	(3848.	14.	17.

1620.

Marc.	Marc.	gro.	den.
7654326.	(4429.	28.	3.

1728.

Marc.	Marc.	gro.	den.
7654328.	(2214.	38.	2.

3456.

Pieniądze drobne.

12960.

18.

720. gro.

30.

14. fl. 201

Kiedy chcesz mieć monety albo Ktorakolo
wie liczba przywieść na wierzba/ iako gdy chcesz
3 pieniedzy uczynić groše/ złote/ grzywny/ al-
bo 3 quintow loty/ 3 lotow funty/ tamienie/ ce-
tnary albo 3 kwart gárnce. 3 gárncow báryty/
3 báryt kufy/ to wszystko maś uczynić przez dzie-
lenie.

Pieniądze.

27648.

18.

Kwarty.

1728.

4.

1536. gro.

48.

32.

432. gárnce.

24.

Grzywny.

Den.

3354624.

4.

Báryt.

18.

6.

quint.

838656.

4.

Pulkuffti.

3.

Lot.

209664.

32.

Den. frebra.

9984.

4.

1848 o. gro.

Łtore dziel przez 30.

30.

Przyda.

616. fl.

Polskie złote.

756.

mnoż przez 30.

30.

Beda gro.

22680.

dziel przez 54.

54.

Przyda fl.

Węgierskie.

420.

895. fl.

Węgierskich wiele
Polskich wczynią.

54.

mnoż przez 54.

Przyda gro.

48330.

Dziel przez 30.

30.

Przyda fl.

Polskie.

1611

Proba chcesli doswiadczyć iesliś do-
brze czynił dzielenie/ tedy diwizora mnoż przez
Pocienta/ albo zaśie/ a ieslić przydzie ona liczo-
ba ktoraś dzielił/ tedyś dobrze czynił.

Przydawanie w rozmaitych mone-
tach y w wagach.

7. fl.	gro:	Deń.
3405.	23.	16.
1260.	28.	10.
457.	17.	14.
638.	0.	9.
90.	8.	0.
124.	9.	11.
26.	4.	12.
16.	16.	0.

Summa.

6026.	19.	0.
-------	-----	----

Grzywny.

	gro.	Deń.
32.	18.	.
40.	45.	14.

6.	12.	11.
18.	0.	8.
6.	3.	3.
178	27.	0.
483.	38.	13.
691.	15.	17.
724.	42.	9.

	Summá.	
2182.	gro. 12.	den. 9.

A wieǳ iż tym obyczáiem sie tu maś rzadzić/
 z przydaway każda monete z osobná/ á potym
 czyn z pieniedzy grośe/ z grośy złote/ álbo grzy-
 wny dzielać/ tákieś y w wagách.

Lap.	Lib.	Lot.	quint.
14.	23.	30.	1.
35.	16.	28.	3.
54.	14.	0.	2.
6.	0.	16.	0.
18.	8.	12.	3.
63.	2.	7.	3.
7.	15.	0.	2.
24.	24.	32.	2.
44.	9.	4.	0.
	17.	2.	1.

	Summá.	
270. Lap.	2. Lib.	6. Lot. 1. quint.

Grzywny.	Loty.	quinty.	Denary.
6.	15.	0.	1.
14.	13.	1.	0.
25.	11.	4.	3.
22.	9.	3.	3.
30.	7.	2.	1.
16.	5.	2.	2.
20.	3.	1.	0.

Summá.

I 37. Marc. 2. Lot. 3. quin. 2. Den.

☞ **Odeymowanie w rozmaitych monetách y w wagách** táto ma być czyniono/ pozostawia każda moneta od wietſzey począwszy na liſniſe oſobno/ á poźni od mnieyſzey monety/ á gdy iedná monetá od rowney ſobie nie moſze być odietá/ poſpych iednego liczmaná od wyſſzey monety ktory roztoſz na mnieyſza/ á potym wczyn odiecie/ á tákieſz czyn w wagách y w inſzych rzeczách.

ſlo.	Gro.	Den.
43021.	18.	12.
38679.	26.	17.

ſl.	oſtanie	gro.	den.
4341.		21.	13.
Grzywny.		Gro.	Den.
1000.		0.	0.
869.		43.	16.

Ostanie.

130. 4. 2.

Lap. Lib. Lot. quint.

384. 20. 16. 3.

195. 23. 28. 2.

Ostanie.

188. 22. 20. 1.

Grzywny. Lot. quint. Den.

264. 8. 2. 0.

176. 12. 1. 1.

Ostanie.

87. 12. 0. 3.

Cetna. Lap. Lib. Lot. quint. Den.

1897. 3. 21. 29. 3. 1.

1357. 5. 24. 31. 2. 3.

Ostanie.

539. 3. 3. 14. 0. 2.

Mnozenie w rozmaitych monetach
y w wagach tak bywa/ mnoz każda moneta al-
bo waga osobno przez liczbe przez ktora masz
mnożyć/ potym zbierz pieniadze na groſſe/ a
groſſe na złote albo na grzywny przez dziele-
nie/ iako y w przydawaniu czyniono/ a takieſz
czyń y w inſzych rzeczach.

Glo.	Gro.	Dena.
25 6.	18.	9.
		64.

Glo.	Przydżie.	
I 64 23.	gro. I 4.	
Grzywny.	Gro.	Den.
5 6.	32.	I 2.
		8.

		Przydżie.	
Marc.		Gro.	Den.
4 5 3.		20.	6.
Lap.	Lib.	Lot.	quint.
32.	I 4.	22.	3.
			49.

			Przydżie.		
Lap.	Lib.	Lot.	quint.		
I 5 25.	18.	26.	3.		
Cetna.	Lap.	Lib.	Lot.	Quint.	Den.
25.	2.	19.	17.	3.	2.
37.					

			Przydżie.	
944.	2.	2.	5.	I.
				2.

Grzywny.	Lot.	Quin.	Den.
158	11.	8.	1.
			9.

		Przydżie.	
1429.	Marc.	5.	Lot. 2. qnt 1. den

Dzielenie w rozmaitych monethách
y w wagách tak bywa. nadzwyczaj dziel więt-
szą monete albo waga przez divisorá / tho iest
przez liczbę przez którą maś dzielić / á szuka-
ć ocientá / á iesli co ostanie ná końcu / to rozłóś
ná mnieyszą monete albo waga / á przyday mo-
necie rowney / á pothym dziel przez divisorá
pierwszego / á tym obyczaiem idź do mnieyszey
monety albo wagi / á będziesz miał czego szukaś.
Flo. Gro. Dená.
1365. 23. 6.
24.

	(56. fl.	27. gro.	4. den.
Cetna	Lap.	Lib.	Lot.
502.	4.	14.	24.
			2.
			18.

(27.	4.	23.	29.	3.	I.
Grzywny.			Gro.		Dená.
408.			36.		12.
6.					

(68.	grzywien	6.	gro.	2.	den.
Lap.		Lib.		Lot.	Quint.
4587.		22.		12.	I.
349.					

(13.	Lap	3.	lib.	25.	lot.	I.	qnt.
Grzywny.		Lot.		Quint.		Denary.	
137.		13.		3.		0.	
68.							

(2.	grzywnie.	0.	lot.	I.	quint.	3.	den.
							Regula

Regulá Detri.

Regulá Detri wykláda sie z tás-
ciny iáko by o trzech/ bowiem
w niej trojá liczbá iest potrze-
bna/ to iest / liczbá kupowania
zapłaty / á pytanie. Ktore licz-
by trzy bedziem zwác terminy/ á záwsze pierwey
termin ma sie zgádzác w rzeczy y w przezwi-
sku z trzecím terminem/ á pytanie záwsze ma
być položono ná ostatnim miejscu/ á miásto
pierwszego terminu to ma być položono co sie
zgadza w rzeczy y w przezwisku álbo co może
być przywiedżiono ku iednákiemu przezwisku
z pytáním/ á drugi termin máš položyc w śro-
dku. Potym uczyniwszy to ták/ mnoż średni
termin przez ostatni/ álbo zásie/ á ono co przy-
dzie z tego dzielenia zgodzi sie w rzeczy/ y w
przezwisku z średnim terminem/ á toż tá be-
dzie summa ktoreies pytal á szukał.

Przykład tey Reguly.

Item kupilem 32. mierze sukna zá 42. fl. jacž
4. miary.

Czyni 5. fl. 7. gro. 9. den.

Probá tey Reguly.

Probá

Probá reguły detry bywa przez wywrocenie/
tak iż pierwszy termin ma być położon miásto
ostátniego/ á ostátni miásto pierwszego/ czworo-
ty któryś był nálast przez mnożenie y dziele-
nie połoſz zá średni termin/ pothym czyń po-
dluż reguły detry mnożąc średni przez ostátni
á ono co przydzie dzieł przez pierwszy termin á
przydzie termin średni pierwszego działania.

Przykłády tey Reguły.

Item 4. miáry zá 5. fl. 7. gro. 9. dena.
zacę 32. mierze.
czyńi 42. fl.

Item 1. miárá zá 12. gro.
zacę 56. miar
czyńi 22. fl. 12. gro.

Item 56. miar zá 22. fl. 12. gro.
zacę 1. miárá.
czyńi. 12. gro.

Item 3. miáry zá 2. fl. y zá 3. orty.
zacę 84. miáry.
czyńi 77. fl.

Item 5. miar zá 4. fl. 10. gro.
zacę 72. mierze.
czyńi 62. fl. 12. gro.

Item I. miarą 34 25. gro. 9. dena.
zacę 6. miar

czyń 5. fl. 3. gro.
Item I. miarą 34 36. gro.
zacę 52. vln.

czyń 62. fl. 12. gro.

Item I. postaw sukna mając 42. mierze
34 35. fl. zacę I. miarą.
czyń 25. gro.

Item I. miarą 34 22. gro. 9. den. zacę
I. postaw mając 37. miar.
czyń 27. fl. 22. gro: 9. den.

Item I. postaw 34 16. fl. 15. gro.
zacę 54. postawow.
czyń 891. fl.

Item 47. postawow sukna / każdy ma 36.
miar 34 752. fl. zacę I. postaw y 16. miar
czyń 23. fl. 3. gro. 6. den.

Item I. postaw trory ma 40. miar 34 32. fl.
wiele postawow kupie 34 398. fl.
czyń 12. postawow / y 17 $\frac{1}{2}$ miar.

Item I. postaw purpurianu mając 45. miar/
34 30. grzywien / wiele postawow kupie 34
699. grzywien.

czyń 23. postawy 13 $\frac{1}{2}$ vln.

C

Item

Item 1. miara sátynu za 9 gro. 10 deń.
zacę 15. miar.

czyńi 4. fl. 23. gro. 6. deń.

Item 1. funt za 2. gro. 3. deń. zacę
35. funtów.

czyńi 2. fl. 15. gro. 15. deń.

Item 2. funty za 3. gro. zacę 69. funtów
czyńi 3. fl. 13. gro. 9. deń.

Item 3. funty za 14. gro. zacę 87. funtów
czyńi 13. fl. 16. gro.

Item 9. funtów za 7. gro. zacę 8. funtów
czyńi 6. gro. 4. deń.

Item 30. łóći za 9. fl. zacę 1. miara
czyńi 9. gro.

Item 72. funty za 24. fl. zacę 1. funt.
czyńi 10. gro.

Item 63. funty za 7. fl. zacę 1. funt.
czyńi 3. gro. 6. deń.

Item 18. miar za 70. gro. zacę 3. miary.
czyńi 11. gro. 12. deń.

Item

Item 80. funtorw zǎ 18. fl. zacǝ 1. funt.
 czyni 6. gro. 13½ deń.

Item 1. funt zelǎzǎ ftory ma w sobie 240.
 Byn zǎ 24. fl. zacǝ 1. Bynǎ.
 czyni 3. gro.

Item 1. Bynǎ zǎ 4. gro. zacǝ 15. Byn.
 czyni 2. fl.

Item 1. miǎrǎ ǎdǎmǎftu 36. gro.
 zacǝ 4 miǎry.
 czyni 4. fl. 24. gro.

Item 1. ftufǎ ǎdǎmǎftu mǎiǎc 22. mierze
 zǎ 27½ fl. zacǝ 1. miǎrǎ
 czyni 1. fl. 7. gro. 9. deń.

Item 5. miar ǎdǎmǎftu zǎ 3. grzywny y zǎ
 12. gro. zacǝ ftufǎ mǎiǎc 35. miar.
 czyni 22. grzywien 36. gro.

Item 1. miǎrǎ Zǎtlǎsu zǎ 24. gro. zacǝ 6.
 miar y zacǝ ftufǎ Zǎtlǎsu mǎiǎc 17. miar.
 czyni 4. fl. 24. gro.
 czyni 13. fl. 18. gro.

Item 1. ftufǎ Zǎtlǎsu mǎiǎc 19. miar zǎ 9½
 grzywien zacǝ 1. miǎrǎ y zacǝ 5. miar.
 czyni 24. gro.
 czyni 4. fl.

Wypisánie Wagi.

26. funtoro czyni I. Pámień.
5. Kámion y $6 \frac{1}{2}$ funtoro czynią I. Cetnar.
Krakówski/ to iest/ $136 \frac{1}{2}$ funtoro.

32. łoty czynią I. funt.

4. quinty czynią I. łot.

4. Denáry czynią I. quint.

Item ieden funt pieprzu za II. gro. 9. den. zać
I. Pámień.

czyni 9. fl. 29. gro.

Item I. funt Bąfránu za 2. fl. 15. gro. zać
I. Pámień.

czyni 65. fl.

Item ieden łot Bąfránu za 3. gro. zać I. funt
y zać I. Pámień.

czyni 3. fl. 6. gro.

czyni 83. fl. 6. gro.

Item I. funt cynámonu za 24. gro. zać I.
Pámień/y zać ieden cetnar.

czyni 20. fl. 24. gro.

czyni 10. 9. fl. 6. gro.

Item

Item 1. kámién pieprzu zá 9. fl. 16. gro. zácz
1. funt.

čzyni 11. gro.

Item 1. lib. gwozdzikow zá 1. grzywne y zá
2 8. gro. zácz 2. loty.

čzyni 4. gro. 13. $\frac{1}{2}$ deň.

Item 1. kámién olivy zá 3. fl. 14. gro.
zácz 3. funty.

čzyni 12. gro.

Item 1. lib. ryžu zá 2. gro. zácz 1. kámién/
y zácz 1. cětnar.

čzyni 1. fl. 22. gro.

čzyni 9. fl. 3. gro.

Item 39. funtow ryžu zá 2 $\frac{1}{2}$ fl. zácz 1. ká-
mién/ y zácz 1. lib.

čzyni 1. fl. 20. gro.

čzyni 1. gro. 12. deň.

Item 1. kámién Migdalow zá 3. fl. 6. gro.
zácz 15. kámieni.

čzyni 48. fl.

Item 1. kámién mástá zá 25. gro. 6. deň.
zácz 100. kámieni.

čzyni 84. fl. 13. gro. 6. deň.

Item 1. funt Muszkatowych galeſz zą 12. gro.
wiele kāmieni kupaie zą 100. fl.

czyni 9. kāmieni 16. funty.

Item 1. kāmień Cukru zą 3. grzywny y zą 12.
gro. wiele kāmion kupaie zą 200. grzywnien.

czyni 61. kāmion 14. funtow.

Item 36. miar zą 23. fl. zacię 8. miar.

czyni 5. fl. 3. gro. 6. den.

Item 2. funty zą 3. gro. zacię 69. funtow.

czyni 3. fl. 13. gro. 9. den.

Item 3. funty zą 14. gro. zacię 87. funtow.

czyni 13. fl. y 16. gro.

Item 9. funtow zą 7. gro. zacię 8. funtow.

czyni 6. gro. 4. den.

Item I 2 2. funtow zą 6. fl. y zą 3. gro. zacię
II. funtow.

czyni 16. gro. 9. den.

Item 100. funtow zą 5. fl. zacię 1. funt.

czyni 1. gro. 9. den.

Item 18. miar. zą 70. gro. zacię 3. miary.

czyni 11. gro. 12. den.

O winie

W Winie.

Wiedź 3 e Megierski pultuszek winá trzyma 6.
barył/ baryłá trzyma 24. gárncy/ gárniec trzyma, 4. kwarty.

Item I. kwartá winá zá 20. deń. zacj I. gárniec y zacj I. baryłá.

czyńi 4. gro. 8. deń.

czyńi 3. fl. 16. gro. 12. deń.

Item I. Kwartá zá 8. kwartnik zacj I. gárniec/ y zacj baryłá/ y zacj pultuszek.

czyńi 5. gro. 6. deń.

czyńi 4. fl. 8. gro.

czyńi 25. fl. 18. gro.

Item I. gárniec zá 4 $\frac{1}{2}$ gro. zacj I. baryłá/ y zacj pultuszek.

czyńi 3. fl. 18. gro.

czyńi 21. fl. 18. gro.

Item I. gárniec zá 44. gro. 16. deń. zacj I. baryłá/ y zacj pultuszek.

czyńi 3. fl. 27. gro. 6. deń.

czyńi 23. fl. 14. gro.

Item I. baryłá zá 4 fl. zacj I. gárniec y zacj I. kwartá.

czyńi 5. gro.

czyńi 22. $\frac{1}{2}$ deń.

Item 1. baryła za 3. grzywny zać 1. gárniec/
y zać 1. kwartá.

czyni 6. gro.

czyni $\frac{1}{2}$.

Item 1. pułkuffel za 19. fl. za 6. gro.
zać 1. baryła/ zać gárniec/ y zać kwartá:

czyni 3. fl. 6. gro.

czyni 4. gro.

czyni 1. gro.

W Rybách.

Item kopá szczut za 3. grzywny za 2. gro. y
za 12. den. zać 1. szczutá.

czyni 2. gro. 8. dena.

Item 1. szczutá za 2. gro. y za 6. den. zać 1. kopá/
y zać 350. kop.

czyni 4. fl. 20. gro.

czyni 1633. fl. 10. gro.

Item 1. kárp za 5. kwartniš zać 1. kopá á
wiele kop za 100. fl.

czyni 1. fl. 20. gro.

czyni 60. kop.

Item 1. kopá kárpí za grzywny y za 2. gro.
zać 1. kárp.

czyni 15. dena.

Item 1. śledź zą 3. pieniądze/ zacię kłoda kłoda
ra ma w sobie 1 3 0 0. śledzi.

czyni 7. fl. 6. gro. 12. den.

Item 1. śledź zą 5. pieniędzy/ zacię 1 2 0 0. śledzi.

czyni 11. fl. 3. gro. 6. dena.

O Żożu

Wiedź że Małdr ma 12. ćwierćcień/ Czwier-
tnia ma 3. force.

Item 18. ćwierćcień y 2. forca na każdy ty-
dzień przychodzi czynszu/ wiele ćwierćcień wci-
ni do roku.

czyn 970. ćwierćcień y 2. forca.

Item 1. ćwierćtnia owśa zą 4 $\frac{1}{2}$ gro. zacię 980.
ćwierćcień y 2. forca.

czyni 147. fl. 3. gro.

Item wiele przydzie zą 1463. małdrow y zą
3. force żyta kupując po 2. gro. 1. forzec.

czyni 35 11. fl. 12. gro.

Item zacię 13. małdrow 14. forcy owśa ko-
rzec kupując po 1 $\frac{1}{2}$

czyni 24 fl. 3. gro.

Item zacię 76. małdrow owśa/ małdr kupu-
jąc po 72. gro.

czyni 182. fl. 12. gro.

C 5. Item kus

Item kupilem 16. czwiercień pszenice połowice
po 15. gr. a połowice po 16. gr. wiele za wszystko
te przydzie. Tak to czyn/ przyday 15. y 16. a be-
da 31. ktore polož w regule detry miasto szes-
dniego terminu/ a iż dwie części są 15. y 16. po-
łożę tak/ 2. czwiertni za 31. gro. zaś 16.
czwiercień czyni 5. grzywien 8. gro.

O Słudze y o Drabiech.

Item przyiał pan sługe do roku/ ktoremu do
roku ma dać 5. grzywien y 46. gro. przydało
się iż tylko 11. niedziel służył/ iest pytanie wiele
mu ma być dano za ten czas.

czyni 1. grzywnę 12. gro. 9. den.

Item mam Robotnika ktoremu na każdy
dzień dawam 8. kwartniś za robotę/ iest pyta-
nie wiele tego będzie do tego dnia/ a wiele do
roku.

czyni 9. gro. 6. dena.

czyni 16. fl. 5. gro. 6. den.

Item iest 600. drabow/ z ktorych każdemu
Krol iego miłość daie na czwierć roku 5. fl. ra-
chuiac fl. po 28. gro. wiele tym wszystkim przy-
dzie po pułkopiū licząc złoty.

czyni 2800. fl.

Item Koto

Item Kotmistrz niektóry przyiał 500. dra-
how ná $\frac{1}{2}$ roku/ 3 ktorych każdemu ná czwierć
roku miał dąć po 5. fl. kasych/ to iest złoty tylko
licząc po 28. gro. bo ták sam zapláte 3 skárbu
Krola iednó Mści. bierze/ y służyli pultory czwiera-
ći roku: to iest 19. $\frac{1}{2}$ niedzie. Jest pytánie wiele
każdemu 3 nich 3 osobná przydzie/ á wiele wo-
bystkim po pultopy.

czyni 7. fl. iednemu.

czyni 3500. wbystkim.

Item Krol náš namilostíwsky Zygmunt wy-
iał 3 swego skárbu 321400. złotych/ zá ktore
chce mieć słuzebné/ iezne/ y pieše do Infant/ ták
iż dwie części chce mieć iezdnych/ á trzecia pie-
szych do roku dawając każdemu iednemu 10.
fl. ná czwierć roku/ á piešemu 5. fl. Jest pytá-
nie wiele tym obyczáiem moze mieć iezdnych
y pieszych zá 321400.

¶ Młodziejewy bacz wiele biorą dwa iezdni
do roku/ bo wiem dwie części chce mieć iezdnych
á sa 80. złotych. Potym bacz wiele ieden piešy
bierze do roku/ á sa 20. złotych/ ktore przyłóž do
80. á beda 100. potym ták włoż w regule 1000.
fl. dáig mi 3. iezdnych y pieszych spótem/ wiele
mi dádž 321400. fl. iezdnych y pieszych spo-
tem

czyni oboich 9642.

A iesli chce wiedzieć wiele będzie iezdnych oso-
bno/ á wiele pieszych/ dzieł 9642. przez 3. bo-
wiem trzecia część ma być pieszych.

czyni pieszych 3214.

Ktore 3 2 1 4. pieśnych edzymi od 9 6 4 2. obo-
ich / á ostána 6 4 2 8. ~~...~~

Probá iesli tego ~~...~~ / tedy tář
włoř w regule / 1. ~~...~~ 40. fl. do rořu
wiele biora 6 4 2 8. ~~...~~ á czyniac podluř
reguly detry.

czyni 2 5 7 1 2 0. fl.

Potym zářie włoř w regule 1. pieřby bierze 20.
fl. do rořu / wiele słotych biora 3 2 1 4. pieřnych.

czyni 6 4 2 8 0. fl.

Ktore 6 4 2 8 0. fl. przydař do pierwzych 2 5 7 1 2 0
á przyda zářie 3 2 1 4 0 0. fl. á tář y inře be-
dzieř probowal.

O Seleżie.

Wiedz że woz żelazá ma 24. řyny.

Item 10. wozow żelazá zá 24. fl. zacř 8. řyn.
czyni 24. gro.

Item 10. wozow żelazá zá 20. fl. zacř 1. řyná.
czyni 2. gro. 9. deň.

Item 1. řyná zá 3. gro. zacř 10. wozow.
czyni 24. fl.

Item 10. wozow żelazá zá 18. fl. 20. gro. zacř
6. řyn.

czyni 1 4. gro.

Item 2. řynie zá 5. gro. zacř 1. řyná řyn.
czyni 5. fl.

Item 25. řyn zá 1. fl. 3. gro. 6. dena. zacř
10. wozow y 6. řyn.

czyni 10. fl. 28. gro.

~~...~~ Item

Item 7. Szn za 23. gro. za 13. dena. zac
2 i 2. Szn.

czyni 23. fl. 28. gro. 8. den.

O Słocie y o srebrze.

Wiedz że grzywna srebra trzyma 16. lotow/
lot trzyma 4. quinty/ quint ma 4. denary.

Albo grzywna srebra ma 24. skoyce/ skocie
ma 4. kwarty.

Item 1. grzywna srebra za 6. fl. za 12. gro. zac
1. skocie y zac 1. lot.

czyni 8. gro.

czyni 12. gro.

Item 1. grzywna za 6. fl. y za 16. gro. zac
1. skocie srebra y zac 1. lot.

czyni 8. gro. 3. dena.

czyni 12. gro. 4 $\frac{1}{2}$ den.

Item 1. skocie srebra za 7. gro. 9. dena. zac
1. grzywna y zac 3. grzywny y 16. skoyce.

czyni 6. fl. czyni 20. fl.

Item 1. grzywna złota młaga 24. karat
za 64. fl. zac 1. karat.

czyni 2. fl. 20. gro.

Tu masz wiedzieć że w rachunku złota 4. gran
ny czyni 1. karat.

Item kupilem 1. grzywna złota ktora ma cz
stego złota 17. karatoro 2. gran/ a kupilem ka
zdy karat za 3. fl. 7. gro. iest pytanie zac przy
dsie czyste zloto.

czyni 56. fl. 17. gro. 9. den.

Item 1. Farat złotá za 2. grzywnie/ zacj 1.
grzywná złotá y 16. faratorw.

czyni 80. grzywien.

Item Kupilem stufe złotá ktore wazy ná wa-
dze 43 $\frac{1}{2}$ fl. węgierskich.

z ktorych záwsze ważność iednego złotego węg-
ierskiego moge przedać za 34. złote Polskie.
Jest pytanie wiele zá ono złoto przydzie.

czyni 1479. złotych Polskich.

Algorytm álbo náuka liczby łamáney.

O liczbie cáley teraz bedšie nie co po-
wiedziáno o liczbie nie cáley álbo łá-
máney/ á przytym mamy wiedzieć iż
liczbá łamána iest częśc liczby cáley/
á nie cáła iáko $\frac{1}{2}$ fl. iest połowicá złotego/á nie
cály złoty/ták iest $\frac{1}{2}$ złotego iest 6. gro.á nie cály
złoty/á ták y w drugim inšym łamániu. Potym
to ma być wiedziáno/iż liczbá łamána ták sie pi-
še/ ábowiem licznik ktory známionuie á liczy
części tego łamánia ma być nád liniá pisan/ á
miánowác ktory známionuie ná wiele części
cála rzecz iest rozdzielona/ ma być pod liniá pi-
san/ iáko gdyby chciał nápisác trzysíodme czę-
ści/ tedy ie ták musiš nápisác.

3. licznik.

7. miánowácj.

A sę trzy

Alsa trzy siódme części/to iest trzy części iedney
caley rzeczy na siedm części rozdzieloney.

Licznik iest liczba w ktorey iest tylo iedności ile
części calay rzeczy chcemy známionować/ á ża
wsze nad trzysta ma być położon.

Miánować iest liczba mając tyle iedności na
wiele części cala rzecz známionuie się być roz
dzielona.

Potym tá trojá rzecz o łamaniu ma być baczo
na. Pierwsza ile kroć licznik iest rowny miáno
wacjowi/ łamanie prawnie známionuie cala
rzecz iáko tu $\frac{5}{2} \frac{4}{2} \frac{2}{2}$ Wtora rzecz iesli liczo
nik będzie wietlszy niż miánować łamanie wie
cey waży niżli cala rzecz w tyle iedności w wie
lu licznik przewyższa miánować/ iáko tu $\frac{2}{3} \frac{6}{3} \frac{4}{3}$
Trzecia rzecz gdy licznik mnieyszy iest niż miá
nować/ tedy łamanie nie waży calay rzeczy/
bowiem w tylu iedności łamanie od calay rze
czy nie dostanie/ w wielu iedności licznik mniey
szy iest nad miánowaczą/ iáko tu $\frac{1}{2} \frac{2}{2} \frac{3}{2}$ A tu
iedności bierzemy za części calay rzeczy.

 Byczay przywodzenia rozne
go miánowania liczby łamanej ku
iednakiemu miánowaniu/ iáko tych
dwu $\frac{2}{3}$ y $\frac{3}{4}$ A táť iesli chcesz ty dwie
frákcje/ álbo to dwoie łamanie ktore mają rozne
miánowacie przywieść ku rownemu á iednaki
mu miánowaniu.

Mnoż

Mnoż miánowáczá iednego łamánia przez
 miánowáczá drugiego łamánia/ á ono co przy-
 dzie / będzie miánowácż pospolity oboiego łam-
 ánia iáko iesli chce przywieść $\frac{2}{3}$ y $\frac{3}{4}$ tu iedno-
 mu miánowánium/ tedy mam mnożyc 3. miá-
 nowáczá pierwszey frácky przez 4. miánowá-
 czá drugiey frácky álbo łamánia/ y będzie 12.
 miánowácż pospolity. Potym iesli chcesz wie-
 dzieć wiele dwánastrych części czynią $\frac{2}{3}$ także
 y $\frac{3}{4}$ tedy miánowáczá iedney frácky mnoż ná-
 krzyż przez liczniká drugiey frácky onemu co
 przydzie z tego mnożenia/ podłożywszy miáno-
 wáczá pospolitego/ á potym iáwnie wzwieś
 iż $\frac{2}{3}$ czynią $\frac{1^8}{1^2}$ á $\frac{3}{4}$ czynią $\frac{1^9}{1^2}$ ále iesli wiecey
 będzie frákt álbo łamánia niżli dwóie iáko tu
 $\frac{2}{3}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{4}{5}$ Tedy miánowácze przez sie mnoż/
 beda 60. miánowácż pospolity. Potym iesli
 chcesz wiedzieć wiele szesćdziesiątnych części czy-
 ni każda fráktá álbo łamánie/ tedy liczniká frá-
 kty mnoż w miánowáczá pospolitego/ to iest
 w 60. á ono co przydzie dzieł przez miáno-
 wáczá teyże frácky. A ták będzie wiedział że
 $\frac{2}{3}$ czynią $\frac{4}{6}$ $\frac{0}{6}$ á $\frac{3}{4}$ czynią $\frac{4}{6}$ $\frac{5}{6}$ á $\frac{4}{5}$ czynią $\frac{4}{6}$ $\frac{8}{6}$

Obyczay iáko maś łamánie łamánia
 przywieść w proste łamánie.

Potym ieslić sie łamánie łamánia
 przyda/ tedy ie táko przywiedz w proste
 łamánie

łamanie/ mnoż miánowącze przez sie/ á liczniki przez sie iáko iesli chcesz przywieść ku iednemu miánowączeni 2. trzeciźnie trzech ćwierci iedney połowice/ tedy te fráktý albo ty łamania táł musisz nápisáć iáko to niżej wyrzysł/ á to dla rozności áby łamanie łamania mogło być rozeznano ob prostego łamania/ y beda táł stać.

$\frac{2}{3}$

$\frac{3}{4}$

$\frac{1}{2}$

Chcąc ie tedy przywieść w proste łamanie mnoż liczniki przez sie mowiac/ dwa rázy 3. są 6. potym šest rázow 1. są 6. licznik tego łamania. Potym mnoż miánowącze przez sie mowiac 3. rázy 4. są 12. potym 2. rázy 12. są 24. miánowącze te^o łamania/ á táł dwie trzeciźnie trzech ćwierci iedney połowice przywiedzione w proste łamanie czynia $\frac{2}{3} \cdot \frac{3}{4}$ albo w mnieyszym miánowaniu. $\frac{1}{4}$ Ale iesli cáła liczbę chcesz przywieść ná łamanie/ albo uczynić łamania/ tedy cáley liczbie podłoś 1. á miedzy nie linia/ á táł kes 3 cáley liczby uczynił łamania/ czyńże potym wedluł regul łamania coć bedzie trzeba.

Ubyczay iáko masz łamanie w wielkim miánowaniu po działaniu twoim ostawione przywieść ku namnieyszemu miánowaniu.

D

Gdy

 Dyc się po działaniu trąfi łamanie wo
wielkiey liczbie albo w wielkim miáno
waniu/ tedy ie troim obyczaiem moześ
przywieść tu namnieyßemu prawemu á wla
snemu iego miánowaniu. ¶ Pierwszy oby
czay przywodzenia łamania tu mnieyßemu
miánowaniu iestci ten. Pátrzay przodkiem ie
śli onego twego łamania moześ połowiczyc/
táť liczniká iáko miánowáczá/ bo co raz liczni
ká połowiczysz/ to też tuż masz miánowáczá
połowiczyc/ á iednego bez drugiego połowiczyc
nie moześ/ bo się nie godzi był by błęd/ á łączo
moześ obaczyć iesli obudwu połowiczyc moześ
á to weyszarowsy ná pierwsze figury albo ná
niżße linie obudwu táť liczniká iáko miánowá
czá/ iesli są cetno/tedy śmieie obudwu połowicz
poczawsy od spodniey liniey ząwße aż tu go
rze/ á gdyś iuż táť połowiczyl iákoś mogli na
dálej/ á przydzieć ktory z nich/ to iest: albo licz
nik albo miánowác/ albo też obádwa ná ostá
tniey liniey w lichu/ wiedz że iuż wiecey polowi
czyc nie moześ/ tedy potym naydzi liczbę nie
ktorą przez ktorąby obádwa/ licznik y miáno
wác/ dzieleni będąc mogli być przywiedzeni
w namnieyße miánowanie/ á tá liczba nie mo
że być ináßą iedno lichu/ iáko ty są. 3. 5. 7.
9. 11. 13. 15. 17. 19. 21. 23. 25. 27. 29.
31. 33. 35. 37. 39. 41. 43. 45. 47. 49.
á táť aż do końca przez wßyßtki liczby lichem/
iáko

iako na przykład weźmi to łamanie $\frac{4}{9} \frac{6}{3} \frac{8}{6}$ Kto-
 re chcieli przywieść w namnięysze iego mi-
 nowanie / tedy połóż 4 6 8. liczniká na linie
 na iedne stronie tu lewey rece/ á miánowáczá
 iako 9 3 6. tákież połóż na linie na drugá
 stronie tu prawey rece/ potym pátrząy iesli os-
 budwu możesz połowiczyć/ á to potym iakom
 iuż powiedział poznaś: kiedy wyżrzyś á ono w
 obudwu ták w liczniká iako w miánowáczá iest
 na ostatnięy liniey cetno/ iako tu w liczniká na
 ostatnięy liniey iest 8. ktore iest cetno/ w mi-
 nowáczá tákież na ostatnięy liniey iest 6. kto-
 re też iest cetno/ á ták gdyż w obudwu iest na
 ostatnięy liniey cetno/ tedy iuż śmieie możesz
 połowiczyć począwszy od spodnięy liniey áś
 do zwierzchnięy pierwey liczniká/ potym mi-
 nowáczá/ mowiąc pul 8. iest 4. ktore na li-
 niey zostaw/ potym do drugiey liniey idąc mow
 pul 6. są 3. ktore na teyże liniey zostaw/ po-
 tym idź do trzeciey liniey y mow: pul 4. są 2.
 ty dwa zostaw na teyże liniey / á tákieś iuż liczo-
 niká połowiczył/ y zostalci przedsie licznik 234.
 gdyś iuż połowiczył liczniká / idźże też do mi-
 nowáczá y połowicź go / począwszy od spodo-
 nięy liniey / mowiąc pul 6. są 3. ty trzy zo-
 staw na teyże liniey / idź wyższey do drugiey
 liniey: y rzecź pul 3. są $1\frac{1}{2}$ ty $1\frac{1}{2}$ zostaw na
 teyże tam liniey / potym idź do trzeciey liniey
 mowiąc pul 9. są $4\frac{1}{2}$ ty $4\frac{1}{2}$ zostaw na tey-
 że linie

że liniey / á tářes teř iuř miánowácřá po
 łowiczył / y zořtáci miánowácř 4 6 8. y be
 dřie przedřie łamánie $\frac{2\frac{3}{6}\frac{4}{8}}$ řtore przez řie
 tář wiele waży iářo ono pierwře $\frac{4\frac{6}{3}\frac{8}{6}}$ á nie
 mniey / iedno iř iest w mnieyřym iuř miáno
 waniu / řtore ieřće połowiczyć mořeř tář iá
 řomći iuř wřazał / á gđy obudwu řpolowiczył /
 tedyć zořtanie lićniř 1 1 7. á miánowácř 2 3 4.
 y bedřie frářtá álbo łamánie tář řtato $\frac{1\frac{1}{3}\frac{7}{4}}$
 řtora tář wiele waży á nie mniey / iedno iářo
 oná pierwřa $\frac{4\frac{6}{3}\frac{8}{6}}$ y iářo tá řruga $\frac{2\frac{3}{6}\frac{4}{8}}$ ie
 dno iř tá iest iuř w mnieyřym miánowaniu
 iářo $\frac{1\frac{1}{3}\frac{7}{4}}$ řtorey iuř dáley połowiczyć nie mo
 řeř / á to temu / że y lićniřá pierwřa řfigurá ál
 bo pierwřá linia iest lichó / bo 7. miánowá
 cřá byř mogł ieřće połowiczyć / ále řie nie go
 dři iednego řrom řrugięgo iářom iuř powie
 dřiáł połowiczyć / á tář wedłuť náuři wyřřey
 dány / naydři lićbe nieřtora tářowa przez řto
 raby obádwá lićniř y miánowácř dřieleni be
 dřac / mogli by być przywiedřieni w namnieyře
 miánowanie / á tá lićbá nie moře być iedno
 lichó / przeto ty weřmi 3. przez řtore dřielić
 niřá y miánowácřá iednego ras / řrugięgo ras /
 tář dłuęo poři mořeř / á tář dřielać tář lićniřá
 iářo miánowácřá przez 3. zořtanie lićniř 3 9.
 á miánowácř 7 8. y bedřie łamánie tář řtato
 $\frac{3}{9}$ řtore przedřie tář wiele waży iářo $\frac{4\frac{6}{3}\frac{8}{6}}$ y
 iářo $\frac{2\frac{3}{6}\frac{4}{8}}$ y iářo $\frac{1\frac{1}{3}\frac{7}{4}}$ iedno iř iuř iesth w
 mnieyřym

mnieyszym miánowaniu iáko sam baczyš / bo
 mnieysze jest łamánie to $\frac{3}{2}$ niżli ktore z tām
 tych wszystkich / ktore ieśćce przedsię dzieli przez
 3. á dzielać liczniká y miánowáczá / zostániec
 licznik 13. á miánowác 26. y będzie stało łamánie
 ták $\frac{13}{26}$ ktore ták wiele waży iáko $\frac{468}{936}$
 y iáko $\frac{234}{468}$ y iáko $\frac{117}{234}$ y iáko $\frac{3}{2}$ iedno iż
 iuż jest w mnieyszym miánowaniu / bo $\frac{13}{26}$ kto
 rego iuż przez trzy dzielić nie możesz / ále ie
 śce szukay inšey liczby przez ktoraby licznik y
 miánowác 26. będzie dzieleni / mogliby być ku
 mnieyszemu miánowaniu przywiedźsieni / iuż ba
 czyš że áni przez 3. áni przez 5. áni przez 7.
 áni przez 9. áni przez 11. dzieleni być nie mo
 ga / tedy weźmi 13. y dzieli przez te 13. licznik
 13. y miánowác 26. á po dzieleniu tákowym zostániec
 licznik 1. á miánowác 2. y będzie łamánie ták
 stało $\frac{1}{2}$ ktore iuż mnieysze być nie
 może / y waży to łamánie $\frac{1}{2}$ ták wiele iáko
 $\frac{468}{936}$ y iáko $\frac{234}{468}$ y iáko $\frac{117}{234}$ y iáko $\frac{3}{2}$ y
 iáko $\frac{13}{26}$ iedno iż jest w mnieyszym miánowa
 niu. ¶ A ták iuż baczyš pożytek ieden przy
 wiedzienia łamánia w mnieysze miánowanie /
 że każdy łacwiey obaczy co jest $\frac{1}{2}$ niż co jest
 $\frac{468}{936}$ y niżli $\frac{234}{468}$ y niżli $\frac{117}{234}$ y niżli $\frac{3}{2}$ y
 niżli $\frac{13}{26}$ z ktorych pięci frakt / żadna nic wiea
 cey nie známionuie / iedno toś co y $\frac{1}{2}$.

Drugi pożytek przywiedzienia łamánia w na
 mnieysze á práwe miánowanie jest ten / że

Każda sprawa albo rachowanie łatwiej przy-
 dzie przez $\frac{1}{2}$ niżli przez $\frac{4}{3}$ $\frac{5}{6}$ y niżli przez $\frac{2}{3}$ $\frac{3}{4}$
 y niżli przez $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{4}$ y niżli przez $\frac{3}{8}$ y niżli przez
 $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{6}$ ktore iednąo waża iako y $\frac{1}{2}$.

G Wtóry obyczaj przywodzenia
 łamania ku namniejszyemu a prawemu ie-
 go miánowaniu.

Gdy po działaniu chcesz o-
 statek przywieść w namniejszy liczb-
 ę/ tedy weźmi liczniká y miánowác-
 zą ktore ieden od drugiego odey-
 muj iako długo możesz / mniejszego rozumiey od
 wietszego. A odeymując tedy mniejszego od
 wietszego tak długo/ potymci przydzie temu że
 sie obádwa zrownáią/ á beda sobie równi. A gdy
 temu przydziesz że sie obádwa zrownáią / tedy
 pierwszą liczbę ktorą ostátá z działania / to iest/
 liczniká y miánowácą / dziel przez one liczbę w
 ktorej sie licznik y miánowác zgcdzili á zrowná-
 li gdyś odeymował ieden od drugiego / á koci-
 ent włáżec liczniká y miánowácą przywiedzio-
 nego w namniejszy miánowanie iego prawe.

G Trzeci á napredsy obyczaj przy-
 wodzenia łamania ku mniejszemu a prawemu
 iego miánowaniu.

Wźmi liczniká y miánowácą twego
 łamania (ktoreć po działaniu zostátó)
 iakoby

iakoby za dwie ciale liczbie / y dzial wietſza przez
 mnieyſza. Potym łociet odrzuciwoſzy na ſtro-
 ne zaſie dzial / to ieſt diwizora albo dzielnika
 pierwſzego dzielenia przez oſtatek / łocietá
 záwſze precz odrzucáiac / á ták potym záwſzdy
 diwizora albo dzielnika bliſko przeſtego dziele-
 nia / dzial przez oſtatek ták dlugo ážec przydzie
 diwizor albo dzielnik tákowuy ktory nic nie zo-
 ſtáwi po ſwoym dzieleniu / á tákowuy dzielnik albo
 diwizor ktory po ſwoym dzieleniu nic nie zoſtáwi
 záwſzdy ieſt nawietſza liczba á iakoby miára kto-
 ra poſtáwi á iakoby wymierzy licznika y miáno-
 wacza twego lamania w ich práwey mierze / á w
 namnieyſzym miánowaniu ich własnym iáko ná
 przyklad chciey przywieſć w naymnieyſze á w
 práwe miánowanie to lamanie $\frac{2850}{2350}$ czyniac
 podług náuki tey tu dáney / przydzie diwizor
 albo dzielnik ktory po ſwoym dzieleniu nic nie zo-
 ſtáwi / á ták wiedz że tá 150. ieſt nawietſza miá-
 ra / á liczba tá ktora y licznika y miánowacza te-
 go lamania gdy ie przez nie bedzieſz dzielił wy-
 mierzy y poſtánowi obudwu w ich własných
 terminiech á w ich naymnieyſzym á práwym
 miánowaniu / iáko $\frac{2850}{2350}$ czyni $\frac{1}{2}$ ktora ták
 wiele známionuie iáko $\frac{4}{3}$.

Przeſtrzeżenie.

R Jedyc ſie przyda w tych dwu
 poſlednich obyczáioch ſzukania liczby á
 D 4 miar.

miary przez Ktoraby łamanie swe mogli przy-
 wieść ku mnieyszemu miánowaniu / żeć Ktory z
 nich bądź licznik/bądź miánowacz/przyjdzie ku ie-
 dności albo ku iednemu. Tedy wiedz że to two-
 ie łamanie Ktores chciał przywieść w naymnieys-
 ze miánowanie / iuż iest w naymnieyszym a pr-
 wym swym miánowaniu / a nie może iuż inaczey
 stać iako to łamanie $\frac{4}{5} \frac{4}{1} \frac{9}{2}$ gdy bedziesz chciał
 przez ty dwa poslednie obyczaje náleść miarę
 albo liczba przez Ktoraby mogło być przywie-
 dziono w mnieysze miánowanie / tedyc miáno-
 wacz przyjdzie ku iedności / a tak wiedz że to ł-
 manie żadnym obyczajem mnieysze być nie może.

G przydawaniu łamania.

Gdy chcesz łamanie liczby iedne ku
 drugiey przydąć/tak czyn: iesli ony
 łamania Ktore chcesz przydąć iedno
 ku drugiemu mają iednakię a rowne
 miánowacze/tedy prosto liczniki przyday do sie-
 bie / a onemu coć przyjdzie z przydawania pod-
 łoz miánowaczę pospolitego/a bedzie przydanie
 iako iesli chcesz przydąć ty trzy frakty $\frac{2}{1} \frac{3}{1} \frac{4}{1}$
 tedy przyday liczniki do siebie / a potym przyda-
 niu bedzie 9. licznik twego przydania/pod Ktores-
 go podłoz 13. miánowaczę pospolitego / a tedy
 tak bedzie $\frac{9}{13}$ Ale iesli miánowacze twoich
 frakt są rozni/tedy ie musisz pierwey przywieść
 ku iedn-

Tu iednakiemu á rownemu miánowaniu / á
 potym przydawác / á to ták mnoż łamánia ná
 trzyś / to iest liczniká iednego łamánia przez
 miánowáczá drugiego łamánia / á ták bedziesz
 miał liczniki twoich frákt álbo twego łamá-
 nia. Potym mnoż miánowácze sámy miedzy
 soba / álbo przez sie / á ták bedziesz miał miáno-
 wáczá pospolitego twoiego łamánia. ¶ Jáko
 ná przykład chćiey przydác $\frac{2}{3}$ do $\frac{3}{4}$ mnożze
 wedłuť náuki wyżšey dány łamánia ná trzyś
 mówiac: 2. rázy 4. są 8. y zá sie ná trzyś 3. rá-
 zy 3. są 9. to maś liczniki twego łamánia / po-
 tym mnoż miánowácze sámy przez sie mó-
 wiac 3. rázy 4. są 12. miánowácż pospolity
 twego łamánia / á ták iuż bedziesz miał twoie
 łamánie przywiedźione tu iednemu á rowne-
 mu miánowaniu iáko $\frac{2}{3} \times \frac{3}{4}$ przywiedźione
 tu rownemu miánowaniu czynia $\frac{6}{12} = \frac{1}{2}$ A
 gdyś ie iuż przywiódł tu iednakiemu á rowne-
 mu miánowaniu / dopieroż przyday liczniki do
 siebie á bedzie 17. licznik twego przydawánia /
 łtoremu podłoż 12. miánowáczá pospolitego /
 á ták $\frac{2}{3} \times \frac{3}{4}$ przydány do siebie czynia $\frac{17}{12}$ to
 iest $1\frac{5}{12}$ ¶ Ale iesli bedzie wiecey łá-
 mánia niż dwoie / tedy pierwsze dwoie łamá-
 nie wedłuť náuki iuż dány pierwey przyday /
 á ono cóć przydzie z przydawánia pierwszego
 dwoygá łamánia przyday podłuť teyże náuki
 trzeciemu łamániau / iáko to troie łamánie $\frac{2}{3}$

$\frac{3}{4}$ $\frac{2}{5}$ jeśli chcesz przydać wspolek / tedy pier-
 wey to dwoie łamanie $\frac{3}{4}$ $\frac{2}{5}$ przyday á beda
 $\frac{1}{1}$ $\frac{2}{5}$ potym ty $\frac{1}{1}$ $\frac{2}{5}$ przyday do $\frac{4}{5}$ trzeciego łamania á czyniąc według nauki danej $\frac{1}{1}$ $\frac{2}{5}$ przy-
 dane do $\frac{4}{5}$ uczynią $\frac{1}{1}$ $\frac{3}{5}$ to jest $2\frac{1}{5}$ albo w
 mnieyszym miánowaniu $2\frac{1}{5}$ Potym jeśli
 chcesz przydać łamanie łamania do prostego
 łamania / tedy drzewiey przywiedź łamanie łamania na proste łamanie / według nauki już
 danej na początku Algorithmu o liczbie łamania / á to tak mnoż liczniki między sobą á mia-
 nować je między sobą / á ono co przydziesz we-
 źmi za jedno łamanie ktoremu przyday łamania ktoreś miał przydać mnożąc na trzy / á o-
 no co przydziesz przyday k sobie miasto licznika.
 Potym też miánować je między sobą mnoż /
 á ono co przydziesz połoź miasto miánowacza
 wszystkiego działania iako chcąc przydać $\frac{3}{4}$ $\frac{2}{5}$
 do $\frac{4}{5}$ uczyni pierwey proste łamanie 3 łamania / łamania liczniki przez sie mnożąc / rzekąc :
 2. razy 3. są 6. licznik twego łamania prostego /
 potym zaś miánować je mnoż przez sie rzekąc :
 4. razy 5. są 20. miánowacz twego łamania prostego / y bedzie 3 onego łamania łamania prostego łamania $\frac{6}{20}$ ktore dopiero przyday
 do $\frac{4}{5}$ według już nauki danej / y bedzie 3 przy-
 dania $\frac{6}{20}$ do $\frac{4}{5}$ czyni $\frac{1}{1}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{2}{5}$ albo w mnieyszym
 miánowaniu $\frac{6}{20}$ Ale jeśli chcesz łamania
 nie przydać całosci / albo całą liczbę łamaniu /
 mnoż

mnoż całąś w miánowácją łamánia/ á oneś
 mu co przydzie przyday liczniká/ á przydawośy
 położ já liczniká wśyſtkiego dſiálania y przy-
 dawania nie mieniac miánowácją/ á poło-
 ż go podeń iáko tu. Chceſli 5. całą liczbę przy-
 dać do $\frac{2}{3}$ tedy mnoż 5. całą liczbę przez 3. mián-
 nowácją łamáney liczby/ á będą 15. ktorym
 przyday 2. liczniká liczby łamáney á będą 17.
 liczniká twego łamánia á przydania/ ktoremu
 podłoż miánowácją liczbę łamáney ták $\frac{1}{3}$
 Potym ieſli jáśie chceſ mieć całą liczbę/ dſiel
 liczniká przez miánowácją ná łociencie przy-
 dzie pierwoſa liczba całegośi/ á ná oſtátku 300
 ſtanie łamánie pierwoy przydane całegośi.

☞ O odeymowáníu łamánia.

Nazy odeymowáníu to ma być/ iſ-
 mnieyſzą liczbę od wietylſzey/ álbo ro-
 wną od rowney mamy odeymowác/
 ále wietylſzey liczby od mnieyſzey ja-
 dnym obyczáiem odeymowác nie moſzemy.

Á ieſli chceſ wiedzieć ktore łamánie ieſt wiety-
 ſze ták czyń/ przywiody łamánie tu iednákieś
 mu miánowáníu ktorego łamánia licznik
 ieſt wietylſzy ono łamánie teſz ieſt wietylſze/ á kto-
 rego łamánia licznik ieſt mnieyſzy : to łamá-
 nie ieſt teſz mnieyſze/ przeto gdy chceſ iedno łamá-
 nie odiyć od drugiego ktore máig iedná-
 kie mián

Nie miánowácze/ odeymi liczniká mnieyszego
 od wietšzego/ á ostátek polož miásto liczniká
 działánie nie odmieniając miánowáczá/ iáto
 tu $\frac{2}{3}$ chcąc odjąć od $\frac{4}{5}$ zostánie $\frac{2}{5}$ ále iesli miá-
 nowácze będą rozni/ tedy ie pierwey przywie-
 dź iáto cie iuž náuczono tu iednáktemu á rownemu
 miánowaniu/ mnożąc ná przys/ á ono co przy-
 dzie z oboygá mnożenia polož miásto liczniká
 row/ potym množ miánowácze przez sie/ á be-
 dzie miánowácž pospolity twego działánie.
 Potym odeymi mnieyszego liczniká od wietšze-
 go/ á ostátek polož zá liczniká twego działánie
 miánowáczá podłożywszy/ iáto tu chcąc odjąć
 $\frac{2}{3}$ od $\frac{4}{5}$ Množ ná przys mówiąc : šest rázow
 dziewięć są 54. Potym rzecž : pięć rázow 13. są
 65 licznikowie twoi/ potym tež miánowácze
 množ przez sie mówiąc : šest rázow 13. są 78.
 twoy miánowácž. Potym odeymi mnieyszego
 liczniká od wietšzego/ to iest : 54. od 65. zostánie
 11. licznik twego działánie ioremu podłoż 78.
 miánowáczá pospolitego / á ták odiawszy $\frac{2}{3}$
 od $\frac{4}{5}$ zostánie $\frac{2}{5}$ $\frac{1}{8}$ položywszy krystá á stánie
 sie odeymowanie.

¶ Potym iesli chceš odjąć łamánie łamánia
 od cáłości / pierwey łamánie łamánia przy-
 wiedz ná proste łamánie. Potym czyń iáto
 cie iuž náuczono/ á ták gdyć sie przydadze łamá-
 nie łamánia/ ty záwsze przywodź ná proste łamá-
 nie

mianie mnożąc liczniki przez sie / á ono co przyo
 dzie z mnożenia kładąc za liczniká / á miano
 wacze przez sie / á ono co przydzie kładąc miano
 sto mianowaczą iáko odigwóży $\frac{3}{4}$

$\frac{3}{4}$ to iest
 2 trzeciznie trzech czwierci iedney polowice od
 1. zostanie $\frac{1}{2} \frac{3}{4}$ álbó w mnieyszym mianowáo
 niu $\frac{3}{4}$ ktore $\frac{3}{4}$ ták wiele wázá iáko $\frac{1}{2} \frac{3}{4}$ y w
 iedney sa proporciey.

G O podwoieniu łamania.

Odwowienie / iest mnożenie przez dwie.
 Gdy łamanie chcesz dwowić / tedy liczni
 ká onego łamania podwoy nie mieniac
 mianowaczą / álbó mianowaczą rozdwoy liczni
 ká nie mieniac / iáko tu $\frac{3}{4}$ chceszli podwoić tedy
 podwoy trzy beda sześć licznik działania / á be
 dzie ták $\frac{6}{4}$ álbó rozdwoy czterzy mianowacze
 á bedzie ták $\frac{3}{2}$ á uczynia $1 \frac{1}{2}$

G O rozdwoieniu álbó polowicze niu łamania.

Rozdwoienie álbó polowiczenie iest dzie
 lenie przez dwie / iżby była połowicá lic
 by żądaney. Gdyż tedy niegdy chcesz łam
 anie

mianie rozdwoić albo spółowić / tedy miánó-
waczą łamania podwoy albo liczniká rozdwoy /
spółowić zároveň przeciwnym obyczajem czy-
niąc iákoś czynił w podwoieniu / iáko chcąc roz-
dwoić $\frac{4}{5}$ Tedy podwoy miánowaczą á będą
10. Ktore ták będą stać $\frac{1}{1}$ $\frac{4}{5}$ albo rozdwoy 4.
á będą stać ták $\frac{2}{5}$ Ktore iednąko ważą.

§ O mnożeniu łamania.

Mnożąc łamanie zároveň licznik iedne-
go łamania ma być mnożon przez liczo-
niká drugiego łamania / á będzie liczy-
nik działania / potym miánowaczą iednego łamania
mnoż przez miánowaczą drugiego łamania / á przydzie miánowaczą wszystkich działania
iáko gdy mnożyć chcesz $\frac{5}{8}$ przez $\frac{5}{9}$
Mnoż 5. przez 5. będzie 25. licznik twego mno-
żenia / potym mnoż 8. przez 9. będą 72. miánowaczą
działania y będzie ták stało $\frac{25}{72}$
¶ Ale iesli łamanie chcesz mnożyć przez całą
liczbę / tedy połóż całą liczbę iáko inne łamanie
łamiąc ją przez podłożenie pod nie iedności / iá-
ko tu $\frac{1}{8}$ przez $\frac{7}{1}$ Mnoż 5. przez 7. będą 35.
licznik twoy / potym mnoż miánowacze przez
sie będą 18. Ktore połóż pod 35. Kryska między
nimi połóżymy / y będzie ták stało $\frac{35}{18}$ albo ták
 $1\frac{17}{18}$ ¶ Ale iesli całą liczbę złamang chcesz
mnożyć w same liczbę łamang / albo iesli też
cała

całą liczbę złamania chcesz mnożyć także w ca-
 łą liczbę złamania / tedy przywiedź pierwoy ca-
 łość na łamanie mnożąc całość przez mi-
 nowaczą łamania / a temu co przydzie z mno-
 żenia przydaj licznik / miánowiącą podłoży-
 wosy. Potym czyn iako z innym łamaniem
 mnożąc licznik przez licznik / a miánowiącą
 przez miánowiącą / iako tu $2\frac{3}{4}$ przez $\frac{1}{2}$ mnoż
 2. przez 7. beda 14. ftoremu przydaj liczni-
 k łamania / to iest 2. a beda 16. licznik twoy
 ftoremu podłoż 7. Kryste podłożywosy / potym
 czyn iako pierwoy / mnożąc liczniki przez sie / y
 miánowiąc przez sie / beda $\frac{1}{2} \times \frac{3}{4}$ ftore czynia
 $\frac{1}{2}$ ¶ Potym iesli chcesz łamanie łama-
 nia mnożyć przez proste łamanie / tedy przod-
 kiem łamanie łamania przywiedź w proste ł-
 manie iako cie iuż na przodku Algorytmu o
 liczbie łamanej naucżono mnożąc liczniki łama-
 nia łamania przez sie / a ono co przydzie z takie-
 go mnożenia położ miasto licznik / potym mnoż
 miánowiąc łamania łamania przez sie / a o-
 no co przydzie z takowego mnożenia położ
 miasto miánowiąc / a także iuż z łamania ł-
 mania odziałal proste łamanie. A tak ie po-
 tym dopiero mnoż z onym drugim prostym ł-
 maniem mnożąc liczniki przez sie / a co przy-
 dzie z takiego mnożenia położ miasto licznik
 twego działania. Potym też mnoż miánow-
 acz samy przez sie / a ono co przydzie z takiego
 mnożenia

mnożenia / położ miasto miánowacza twego
działania / á iáko ná przykłađ chcąc mnożyć.

$\frac{2}{3}$

$\frac{3}{4}$

$\frac{1}{2}$ przez $\frac{3}{5}$ czyniąc wedłu tu
náuکی dány / przódkiem to łamánie łamánia
przywiedzione w proste łamánie czyni $\frac{5}{24}$ álbo
mnieyßym miánowaniu $\frac{1}{4}$ ktoraż to $\frac{1}{4}$ mnożona
przez $\frac{3}{5}$ uczyni $\frac{3}{20}$ A ták iuż wiedz że $\frac{2}{3}$

$\frac{3}{4}$

mnożone przez $\frac{3}{5}$ czynia $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{5}$ Tymże oby
czáiem ießli chceß łamánie łamánia mnożyć
tákie w łamánie łamánia / musiß ie oboie przodo
kiem przywieść w proste łamánia / á potym
ony proste łamánia mnożyć / iáko ná przykłađ
chcąc mnożyć $\frac{2}{3}$

$\frac{3}{4}$

$\frac{1}{2}$

przez

$\frac{3}{5}$

$\frac{4}{5}$

$\frac{3}{5}$ ná proste łamánie przywiedzio
ne beda ták stać $\frac{6}{24}$ $\frac{6}{3}$ i $\frac{9}{5}$ álbo w mnieyßym
miánowaniu dla łatwieyßego działánia ták
 $\frac{1}{4}$ $\frac{4}{1}$ ktore mnożone uczynia $\frac{4}{8}$ $\frac{4}{4}$ álbo w
mnieyßym miánowaniu ták $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{1}$

§ O dzieleniu łamánia.

Dzielenie

Zielenie łamania tak się ma / iż ono
łamanie przez ktore dzielim / ma być
położono na prawey stronie / a łam
anie ktore mamy dzielić / na lewey
stronie. Potym liczniká onego łam
ania ktore masz dzielić / mnoż przez miánor
waczá onego łamania przez ktore masz dzielić
ná trzy / a ono co przydzie / będzie licznik twego
dzielenia. Potym mnoż miánorwaczá łam
ania / ktore masz dzielić przez liczniká o
nego łamania przez ktore masz dzielić / a przy
dzie miánorwacz twego dzielenia / ktorego położ
poś licznikiem pierwey náleżonym czyniąc
kryste między nimi / iáko gdy chcesz dzielić $\frac{2}{3}$
przez $\frac{3}{4}$ Mnoż 4. przez 2. będą 8. licznik twoy.
Potym mnoż 3. przez 3. będą 9. twoy miánor
wacz. A tak dzieląc $\frac{2}{3}$ przez $\frac{3}{4}$ czyni $\frac{8}{9}$ Potym
to bacz iż mnożenie y dzielenie w liczbie łam
ney ma się inaczey y przeciwnym obyczaiem
niżli w liczbie całej / bo liczby całej przybywa
przez mnożenie / a przez dzielenie ubywa. Po
tym to bacz iż łamanie zaśie ubywa przez
mnożenie / a przybywa go przez dzielenie / co
się widzi być dziwno y przeciw słowom / ale
się to może okazać ná ośo że tak iest / iáko mno
żąc $\frac{2}{3}$ przez $\frac{1}{4}$ przydzie $\frac{1}{2}$ ktora daleko mniej
sza iest niż $\frac{1}{3}$ albo niż $\frac{1}{4}$ zaśie dzieląc $\frac{1}{3}$ przez
 $\frac{1}{4}$ przyda ná łociencie $\frac{4}{3}$ daleko wietśza niż $\frac{1}{3}$
albo $\frac{1}{4}$.

¶ Potym też bacź/iż gdy chcesz łamanie dźie-
 lić na 2. albo na 3. albo na 4. albo na inną liczbę/
 tak czyń / jeśli liczniką tego łamania ktore
 maś dźielić / możesz prawnie dźielić przez taką
 liczbę/ tedy to czyń/ a pod łocientem połoź mi-
 norującą łamania ktoreś dźielił / a stanie się
 dźielenie/ a jeśli tego tak nie możesz czynić/tedy
 mnoź miánorującą łamania onego ktore maś
 dźielić przez taką liczbę przez ktoraś chciał a-
 leś nie mógł dźielić / a ono co przydzie będzie
 miánorując twego dźiałania nie mieniąc
 liczniką/ iako chcąc dźielić $\frac{5}{7}$ przez 2. czyni $\frac{5}{14}$ t-
 kiej $\frac{5}{7}$ przez 3. czyni $\frac{5}{21}$ ale jeśli chcesz dźielić
 $\frac{5}{7}$ przez 4. iż liczniką przez 4. nie możesz dźie-
 lić/ mnoź tedy miánorującą przez 4. a będą 40.
 miánorując ktorego połoź pod 9. y będzie $\frac{40}{9}$
 Potym też to bacź/ gdyby licznik był wietszy
 niż miánorując / tedy dźiel liczniką przez mi-
 norującą a łocient wkażec całąć albo rzecz całą
 / a ostatek połoź na mnieyszą liczbę na ktora
 możesz iako cie wczono z przodku o przywodze-
 niu łamania ku mnieyszemu miánorowaniu/ a tyl-
 ko jest nauki o częstściach liczby łamanej.

☞ Dla lepszego pobaczenia Regu-
 ly Detri w liczbie łamanej będziem ba-
 czyć siedm Reguł.

¶ Pierwsza Reguła o łamaniu.
 w Regule

Regule Detri takto sie masz rzadzić / iesli liczba lamana bedzie sama w pierwszym terminie na przykladu krom calej liczby / tedy mianowaczá tey liczby lamanej mnoż przez sredni albo przez ostateczny termin / á ono co przydzie z takiego mnozenia postaw miasto onego terminu w ktorys mianowaczá w wiodl / to iest : ieslis mianowaczá w wiodl w sredni termin / tedy on produkt postaw miasto sredniego terminu / ale iesli w trzeci / tedy miasto trzeciego / á sam licznik bedzie stal miasto pierwszego terminu na pierwszym miejscu / potom wiec bedziesz czynil podluk reguly Detri / zmazawszy mianowaczá / iako na przyklad $\frac{1}{4}$ vln. axamitu za 17. gro. zacj 12. vln. chcesli to naleśc / tedy mianowaczá pierwszego terminu 4. mnoż przez sredni termin 17. á ono co przydzie z tego mnozenia / położ miasto sredniego terminu / á zmazawszy mianowaczá / licznika zostaw miasto pierwszego terminu / y bedzie tak stalo w regule.

1. vln. za 68. gro. zacj 12. vln.

Czyniac wedluk reguly Detri bedzie czynilo 27. fl. 6. gro.

Alle ieslis mianowaczá 4. mnożył przez ostatni termin / to iest przez 12. tedy ono co z takowego mnozenia przyszlo / położ miasto ostatniego terminu / potom zmazawszy mianowaczá / to iest 4. á licznika to iest 1.

miasto pierwszego terminu zostawimy / będzie
tak stało w regule.

I. vln. za 17. gro. zaczą 48. vln.

A czyniąc według reguły Detri przydzie czyni
fl. 27. gro. 6. iako y pierwszej.

Alle jeśli liczba łamana v pierwszego terminu
jest z całą liczbą / tedy ona całą liczbę złam/
mnożąc miánowiącżą przez całą liczbę / ktora
jest przy tej łamanej v pierwszego terminu /
á onemu cóc przyszło z takiego mnożenia przy-
day liczniká / á ono wszystko przydanie postaw
miasto pierwszego terminu. Potym mnoż miá-
nowącżą przez średni albo przez ostatni
termin iako y drzewiey / á ono cóc przyszło
z takowego mnożenia położ miasto onego ter-
minu w ktoryś miánowiącżą mnożył / bo jeśliś
go mnożył w średni termin / tedy ono cóc przy-
szło z mnożenia postaw miasto średniego ter-
minu / ale jeśliś go mnożył w ostatni termin/
tedy ono cóc przyszło z mnożenia postaw miá-
sto ostatniego terminu / potym miánowiącżą 30
mázarowy á liczniká miasto pierwszego terminu
zostawimy czyn według reguły Detri / iako
to w tym to zádaniu $15 \frac{1}{3}$ lap. mchu za 18.
grzywien zaczą 1. lap. A chceśli to vdziałác te-
dy według tej náuki tu dány miánowiącżą 3.
mnoż w całą liczbę / to jest w 15. czyni 45. á te-
mu przyday liczniká to jest 1. á będzie 46. licznik
pierwszego terminu / potym zaś miánowiącżą
to jest

to iest 3. mnoż w średni albo w ostatni termin
 iako y pierwey / á ono coć przyšlo z mnożenia
 wtorego albo ostatniego á trzeciego terminu /
 to postaw miasto tegoż terminu w ktoregoś
 mnożył miánowiączá / bo iesliś go w średni
 termin mnożył / tedy on produkt coć przyśbedł
 z mnożenia / połóż miasto średniego ter-
 minu / ále iesliś go mnożył w ostatni termin /
 tedy on produkt ktoryć z mnożenia przyśbedł /
 połóż miasto ostatniego terminu / y bedzie tak
 stało w regule.

46. lap. zá 54. márc. zač 1. lap.

Albo tak.

46. lap. zá 18. márc. zač 3. lap.

A czyniąc według reguły Detri bedzie z obo-
 ych iednáti / czyni márc. 1. gro. 8. den. 6 $\frac{6}{3}$

Wtóra Reguła o lamaniu.

 Dy tylko we wtorym terminie bedzie
 samá liczbá lamána from całej liczby /
 tedy miánowiączá lamáney liczby w
 wtorego terminu mnoż przez pierwszy termin / á
 co przydzie z takiego mnożenia / połóż miasto
 pierwszego terminu / potym miánowiączá wtore-
 go terminu zmázarowy / á liczniká wtorego ter-
 minu zostáwiwszy miasto tegoż wtorego ter-
 minu

minu położywszy / czyń według reguły Detri/
jako ná przykład.

2. włn. płotná zá $\frac{1}{4}$ fl. zač 6. włn.

A czyniąc według tey náuči tu teraz dány be-
dzie tak stało w regule.

8. włn. zá 1. fl. zač 6. włn.

Potym czyniąc według reguły Detri przydzie/
czyni 22. gro. 9. den.

¶ Ale ieśli we wtorym terminie przy łamány
liczbie będzie też cáła liczbá / tedy pierwey
żamie te cáła liczbę we wtorym terminie ktora
jest przy łamány / mnożąc miánowáczá wto-
regu terminu przez cáła liczbę tegoż terminu / á
onemu co przyszło z mnożenia przyday liczniká
tegoż wtorego terminu / á to wszystko co przyszło
z takiego przydania położ miásto wtorego ter-
minu. Potym zaśie miánowáczá wtorego ter-
minu w wiedź przez mnożenie w pierwszý termin
ono co przyszło z takiego mnożenia położ
miásto pierwszego terminu / á zmáżawszy miá-
nowáczá / czyń potym według reguły Detri.

Jako ná przykład.

2. Postáwy sukńná zá 16 $\frac{1}{3}$ flo. zač 8. postáw.

A czyniąc według tey tu teraz dány náuči / be-
dzie tak stało w regule.

6. postá. zá 49. fl. zač 8. postáwow.

Potym czyniąc według reguły Detri / przydzie
uczyni 65. flo. 10. gro.

Trzecia

Trzecia Reguła o łamaniu.

Eśli w trzeciego tylko/to iest/ w ostatniego terminu / będzie sama łamana liczba zprom całej liczby. Tedy mnoż miánowiączá ostatniego terminu przez pierwszy termin / á ono co przydzie z takiego mnożenia położ miásto pierwszego terminu / á zmázawszy miánowiączá trzeciego terminu / zostaw liczniká trzeciego terminu miásto tegoż trzeciego terminu / potym czyn według reguły Detri. Jáko ná przykład.

3. vln. sułná zá 18. gro. zacž $\frac{1}{2}$ vln.

A czyniąc według tey tu teraz dány náuki/ będzie tak stało w regule.

6. vln. zá 18. gro. zacž 1. vln.

Potym czyniąc według reguły Detri/ przydzie/ uczyni 3. gro.

Ale iесли w trzeciego terminu będzie cała liczba przy łamanej/tedy one cała liczbe w trzeciego terminu złam mnożąc miánowiączá liczby łamanej w trzeciego terminu przez całą liczbę trzeciego terminu / á onemu cóc przydzie z takowego mnożenia / przyday liczniká tegoż trzeciego terminu które wssytko przydanie położ miásto trzeciego terminu.

Potym zaśie tegoż miánowiączá trzeciego terminu mnoż w pierwszy termin / á ono co przydzie z takowego mnożenia postaw miásto tegoż

pierwszego terminu / á zmázarowy miánowáczá
trzeciego terminu/ czyń wedłuť náuki tu dány
jáko ná przykłád.

2. vln. płotná zá 34. gro. zácz $6\frac{1}{2}$ vln.

A czyniac wedłuť tey tu náuki dány/ będzie táť
stało w regule.

4. vln. zá 34. gro. zácz 13. vln.

Potym czyniac podłuť reguły Detri/ będzie/
wczyni 3. fl. 20. gro. 9. den.

Czwarta Regulá o łamaniu.

 Dy liczbá łamána będzie tylko sámá
przez cáley liczby v pierwszego y v wto-
regó záraz terminu/ tedy miánowáczá
wtorego terminu mnoż ná krzyż przez liczniká
pierwszego terminu/ á to co przydzie z mnożenia
położ zá pierwszy termin.

Potym miánowáczá pierwszego terminu mnoż
tákież ná krzyż przez liczniká wtorego álbo
trzeciego terminu/ á ono co przydzie z tákowego
mnożenia polož miásto onegoż terminu w
ktoryś mnożył. A to táť ieslis miánowáczá
pierwszego terminu mnożył w liczniká wtore-
go terminu / tedy ono coć przyšlo z mnożenia
miánowáczá pierwszego terminu w liczniká wo-
torego terminu/położ zá wtory termin.

Alle ieslis miánowáczá pierwszego terminu
mnożył w liczniká trzeciego terminu/ tedy o-
no coć

no coż przyszło z mnożenia miánowáczá pier-
wszego terminu w liczniká trzeciego terminu/ po-
łoż miásto tegoż trzeciego terminu/ potym
obudwu miánowáców pierwszego y wtorego
terminu zmázaroszy/ czyń wedluf reguły De-
tri iáto ná przyklad.

$\frac{2}{3}$ lotá zlotá zá $\frac{3}{4}$ fl. zací 5. lotow.

A czyniac wedluf tey náuči teraz tu dáney/ be-
dzie tář w regule stáło.

8. lotow zá 9. fl. zací 5. lotow.

Potym czyniac wedluf reguły Detri będzie
czynić. 5. fl. 18. gro. 13. $\frac{1}{2}$ deń.

¶ Ale gdy liczbá lámána będzie wespół z cá-
łą liczbą v pierwszego y wtorego záraz terminu/
tedy pierwey zlámi cáłą liczbę pierwszego ter-
minu/ mnożac miánowáczá pierwszego termi-
nu w cáłą liczbę tegoż pierwszego terminu/ one-
mu co przyszło z tákowého mnożenia przydaj
liczniká tegoż pierwszego terminu/ y polož to
wszystko miásto liczniká tegoż pierwszego ter-
minu.

Potym též zlámi cáłą liczbę wtorego terminu
mnożac iá przez miánowáczá wtorego termi-
nu/ á onemu co przydzie z tákowého mnożeń-

2 5

nia przy

nia przyday liczniká wtorego terminu / á to
wszystko przydanie polož miásto liczniká wto-
rego terminu.

Potym miánowáčá wtorego terminu množ
ná frzyž przez liczniká pierwszego terminu / á o-
no co przydzie z tákowego mnożenia polož miá-
sto pierwszego terminu.

Potym zaśie miánowáčá pierwszego terminu
množ ná frzyž przez liczniká wtorego álbo trze-
ciego terminu / á ono coć przyšlo z tákowego
mnożenia / polož miásto wtorego álbo miásto
trzeciego terminu. A pomázawszy obádwa
miánowáče czyñ wedluř reguły Detri. Jáko
ná przyklad.

Kupilem $4\frac{1}{2}$ vln. sufná zá $2\frac{1}{2}$ flo. zacž
3. vln.

A czyniac wedluř tey náuki tu teraz dáney/ be-
dzie ták w regule stało.

27. vln. zá 14. fl. zacž 3. vln.

Potym czyniac wedluř reguły Detri/ będzie
czynić 1. fl. 16. gro. 12. den.

Piątá Regula o lamaniu.

Dy lamána liczbá sámá tylko będzie
from cáley liczby v wtorego y v trze-
ciego

40
ciego terminu/ tedy miánowáczá trzeciego ter-
minu mnoż przez miánowáczá wtorego terminu/
á on produkt ktoryc przydzie z tákiego mnożenia
mnoż przez pierwszy termin / á ono co przydzie
z tákiego mnożenia/ polož zá pierwszy termin / á
pomázawšy miánowácze/ czyni wedłuť reguły
Detri. Jáko ná przykłád.

2. vln. czámletu zá $\frac{3}{4}$ fl. zač $\frac{1}{2}$ vln.

A czyniac wedłuť tey náuki / bedšie táť stało w
regule.

16. vln. czámletu zá 3. fl. zač 1. vln.

Potym czyniac wedłuť reguły Detri/ bedšie czy-
nić 5. gro. II $\frac{1}{4}$ deń.

¶ Ale ieśli przy wtorym y przy trzecim ter-
minie bedšie liczbá łamana przy cáley / tedy
pierwey v obudwu terminow złam cáłą liczbę/
mnożąc ją przez miánowáczá będącego v
tegoż terminu v ktorego ten miánowácž iest
przez ktorego mnożyš / á onemu co przydzie
z tákowego mnożenia liczniká przydawšy / te-
goż též terminu ktorego liczba cáła łamiesz / á
ono co przydzie z tákowego przydania / polož
miásto licznikow onychże terminow.

Potym miánowáczá trzeciego terminu mnoż
przez miánowáczá wtorego terminu / á on
produkt ktory przydzie z tákowego mnożenia/
mnoż

mnoż przez pierwszy termin / á ono co przydzie z
táńowego mnożenia położ miásto pierwszego
terminu / á pomázarowy miánowácze / czyń po-
dluż reguły Detri / iáto ná przyklad.

Item 1. lib. Báfránu zá 2 $\frac{1}{2}$ fl.

zacž 3 $\frac{1}{8}$ lib.

A czyniac wedluż tey náuki tu dáney będzie w
regule táń stało.

Item 16. lib. Báfránu zá 5. fl. zacž 25. lib.

Potym czyniac wedluż reguły Detri będzie
czynić 7. fl. 24. gro. 6 $\frac{3}{4}$ deń.

Szosta Reguła o łamaniu.

Eśli v pierwszym y v trzeciego terminu
będzie tylko sáma liczbá łamana from
cáley / Tedy miánowácza trzeciego ter-
minu mnoż przez liczniká pierwszego terminu / á
ono coć przydzie z táńowego mnożenia położ miá-
sto liczniká pierwszego terminu.

Potym miánowácza pierwszego terminu
mnoż przez wtóry termin álbó ná przyż przez
liczniká trzeciego terminu (bo wssystko zá ier-
dno) á ono coć z táńowego mnożenia przyšlo /
położ miásto wtorego terminu / álbó miásto
liczniká trzeciego terminu wedluż tego iákos mno
391 miá

żył miánowácją pierwszégó terminu. Albowiem
ieśliś go we wtóry termin mnożył/ tedy ono coć
z táłowego mnożenia przyšlo położ za wtóry
termin. Ale ieśliś go mnożył w liczniká trze-
ciego terminu/ tedy ono coć z táłowego mnoże-
nia przyšlo/ położ miásto liczniká tegoż trzecio-
go terminu / á potym zmázawšy miánowácie
á liczniki zostáwivšy / czyní wedłu reguły De-
tri/ iáko ná przyklad.

$\frac{3}{5}$ vln. zá 2. fl. zacj $\frac{1}{2}$ vln.

Á czyniac wedłu náuki tey tu teraz dáney be-
dzie w regule ták stálo.

6. vln. zá 10. fl. zacj 1. vln.

Albo ták.

6. vln. zá 2. fl. zacj 5. vln.

Potym czyniac wedłu reguły Detri przydzie
z oboygá iednáti/ czyni/ to iest 1. fl. 20. gro.

Ále ieśli v pierwszégó y v trzeciego terminu be-
dzie cáta liczbá przy lámáney. Tedy przod-
kiem liczbe cáta zláni v obudwu terminow
mnożac oboiego miánowácją w iego cáta liczo-
be przy ktorey stoi/ á onemu co przyšlo z táło-
wego mnożenia / przyday liczniká ktory iest
przy oney cáley liczbie ktora lámieš / á ono coć
przyšlo z táłowego przydania v obudwu ter-
minow / położ miásto liczniká obudwu termi-
now/

now / to iest / przydanie ktorec przyšlo z przyo-
 dania liczniká pierwszego terminu ku produktowi
 wi ktoryc przyshedl z mnozenia miánowáczá
 pierwszego terminu w całą liczbę tegoż pierwsze-
 go terminu / położ miásto liczniká pierwszego ter-
 minu. A przydanie ktorec przyšlo z przyda-
 nia liczniká trzeciego terminu ku produktowi
 ktoryc przyshedl z mnozenia miánowáczá trze-
 ciego terminu w całą liczbę tegoż trzeciego ter-
 minu / położ miásto liczniká trzeciego terminu.
 Potym miánowáczá trzeciego terminu mnoż w
 liczniká pierwszego terminu / á ono coć z táko-
 wego mnozenia przyšlo / położ miásto pierw-
 szego terminu. Potym zaśie miánowáczá
 pierwszego terminu mnoż w liczniká trzeciego
 terminu / á ono coć z tákowego mnozenia przy-
 šło położ miásto trzeciego terminu. A ná ko-
 niec zmázaroszy obudwu miánowáczów / czyñ
 wedluć reguly Detri / iáko ná przyklad.

$5\frac{1}{2}$ vln. sufná zá 4. fl. zacž $3\frac{1}{2}$ vln.

A czyniac wedluć tey náuki tu teraz dáney / be-
 dzie w regule ták stać.

22. vln. zá 4. fl. zacž 14. vln.

Potym czyniac wedluć reguly Detri / przydzie/-
 uczyñi 2. fl. 16. gro. $6\frac{1}{1}-\frac{6}{1}$ dena.

 Siódma Regula o łamaniu.

Jeśli

Eśli w wszystkich trzech terminow będzie sama liczba łamana from całej po-
 stawiona. Tedy przodkiem miánowią-
 czą trzeciego terminu mnoż przez miá-
 nowącą wtorego terminu / á ono cóc
 przyszło z takiego mnożenia / mnoż przez licznik
 pierwszego terminu / á to cóc przyszło z takiego
 mnożenia połóż miásto licznika pierwszego
 terminu. Potym miánowiącą pierwszego ter-
 minu mnoż ná przys przez licznik wtorego álbó
 trzeciego terminu / bo wszystko iest zá iedno / á
 ono cóc przyszło z takiego mnożenia / połóż
 miásto licznika onegoż terminu w ktoryś w-
 wiodł miánowiącą przez mnożenie / to iest :
 iesliś miánowiącą pierwszego terminu w wiodł
 w licznik wtorego terminu / tedy to cóc z
 mnożenia przyszło / połóż miásto licznika wto-
 rego terminu. Ale iesliś miánowiącą pierws-
 szego terminu w wiodł przez mnożenie w licznik
 trzeciego terminu / tedy ono cóc z takiego
 mnożenia przyszło / połóż miásto licznika trze-
 ciego terminu / iáko ná przykład.

$\frac{3}{4}$ lib. zá $\frac{2}{3}$ fl. zá $\frac{1}{2}$ lib.

A czyniac wedłuż tey tu teraz danej náużi / be-
 dzie w regule ták stało.

45. lib. zá 8. fl. zá 4. lib.

Albo ták.

45. lib.

45. lib. 34 2. fl. 3acj 16. lib.

Potym czyniąc według reguły Detri / przydźcie z obojgą tego działania iedną / to jest / uczyni 21. gro. 6. dena.

¶ Ale gdyby we wszystkich trzech terminach była cała liczba przy łamanej / tedy przodkiem liczba cała w każdego terminu zlać mnożąc ją przez miánowaczą onegoż terminu przy niej będącego / a onemu coć przyšlo z takowego mnożenia / przyday liczniká onegoż terminu ktoregoś cała liczba łamał / a ono coć przyšlo z takowego przydania przy każdym terminie / położ miásto liczniká onegoż terminu.

Potym miánowaczą trzeciego terminu mnoż przez miánowaczą wtorego terminu / a on produkt ktoryć z takowego mnożenia przyśedł mnoż ná przyż w liczniká pierwszego terminu / a to coć przyšlo z takowego mnożenia / położ miásto liczniká pierwszego terminu. Potym zaś miánowaczą pierwszego terminu / mnoż ná przyż w liczniká wtorego albo trzeciego terminu / (bo wszystkie jest zá iedno) a to coć przyšlo z takowego mnożenia / położ miásto liczniká onegoż terminu w ktoryś przez mnożenie w wiodł miánowaczą pierwszego terminu. Albo wiem iesliś miánowaczą pierwszego terminu mnożył przez liczniká wtorego terminu / tedy on pro

on produkt itoryc z tatarowego mnożenia przy-
szedł/ położy miasto licznika wtorego terminu.

Alte jeśliś go mnożył przez licznika trzeciego
terminu/ tedy on produkt itoryc z tatarowe^o mno-
żenia przyszedł/ położy miasto licznika trzeciego
terminu. Potym pomóżam^o wszystkie miar-
nowacje a liczniki same zostawim^o / czyni po-
dług reguły Detri / iako na przykład.

$3\frac{3}{4}$ vln. za $2\frac{2}{3}$ fl. zać $8\frac{5}{6}$ vln.

A czyniac według tey tu nauki teraz dāney/bec-
dnie w regule tak stało.

450. vln. za 52. fl. zać 53. vln.

Albo tak.

450. vln. za 13. fl. zać 212. vln.

Potym czyniac według reguły Detri/ przy-
dnie z oboygā działania iednaki facit/ to jest/
6. fl. 3. gro. $13\frac{1}{2}$ dena.

☞ Przykłady liczby łamāney.

Naprzod 4. funty za 5. gro. zać $15\frac{3}{4}$ funty.
czyni 19. gro $12\frac{3}{4}$ dena.

Item 5. funtów za 6. gro. zać $17\frac{2}{3}$ funtów.
czyni 21. gro. $6\frac{1}{2}-\frac{2}{3}$ den.

Item $2\frac{1}{2}$ lib. za $3\frac{1}{2}$ fl. zać $8\frac{4}{5}$ lib.
czyni 8

czyńi 14. fl.

Item $\frac{1}{2}$ lib. zá $\frac{7}{8}$ fl. zací $\frac{1}{4}$ lib.

czyńi 19. gro. $\frac{5}{8}$ dena.

Item 15 $\frac{3}{4}$ gro. dáta mi 100. lib. wiele mi lib.

dádza 15. gro. czyńi 95. $\frac{5}{8}$ lib.

Item zá 20. fl. kupilem 100. lib. wiele lib:
kupie zá $\frac{1}{2}$ fl. czyńi 7. lib. 16. łotow.

Item 1. sztuká plotná zá 2 $\frac{5}{8}$ fl. zací 57. sztuk.
czyńi 149. fl. 18. gro. 13 $\frac{1}{2}$ den.

Item 36. miar zá 9 $\frac{5}{8}$ fl. zací 5. miar.

czyńi 1. fl. 10. gro. 1 $\frac{7}{8}$ dena.

Item 2 $\frac{2}{3}$ miáry zá $\frac{1}{2}$ fl. zací $\frac{5}{8}$ miáry.

czyńi 18. gro. 13 $\frac{1}{2}$ dena.

Item 35. miar zá 13. fl. zací 1 $\frac{1}{8}$ miáry.

czyńi 12. gro. 9. $\frac{2}{4}$ dena.

Item 41. miar hárásu zá 9 $\frac{3}{4}$ fl. zací 10 $\frac{1}{8}$ miar.

czyńi 2. fl. 4. gro. 14 $\frac{1}{2}$ $\frac{7}{8}$ den.

Item 15 $\frac{1}{2}$ fl. dáta mi 35. vln. wiele mi vln.
dádza 3. fl. czyńi 6 $\frac{5}{8}$ vln.

Item 4. miáry zá 3. fl. 4. gro. $\frac{5}{8}$ den. zací
przyda 36. miar. czyńi 28. fl. 8. gro. 12. den:

Item 4. miáry zá 3. fl. $\frac{5}{4}$ den. zací 36. miar.
czyńi

czyni 27. fl. 2. gro. $11\frac{1}{4}$ den.

Item 1. cetnar woſku wagi Krákovſkiey zá
14. fl. zácz przyda 8. kámieni y $1\frac{1}{2}$ funtá.

czyni 21. fl. 14. gro. $11\frac{1}{3}$ den.

 Przykłády zwiſtláne o Regule de-
tri/ przez ktore ſie máá náuczyć w Regu-
le wſtáwiác.

Naprzód 27. funtow y 9. lotow Báfránu/ Po-
ſtuie ieden funt 3. fl. zácz wſyſteť.

czyni 81. fl. 25. gro. $5\frac{5}{8}$ dena.

Item 1. wor Báfránu wáży 136. funtow 11.
lotow/ Poſtuie 1. funt 3. fl. $\frac{1}{2}$ ortá/záč wſyſ-
teť. czyni 426. fl. 2. gro. $4\frac{5}{4}$ dena.

Item 1. wor imbieru from woru wáży wa-
gi Krákovſkiey 1. cetnar y 93 funty 1. funt zá
7. gro. czyni 53. fl. 16. gro. 9. dena.

Item wor kminu wáży 3. cetnary przez $\frac{1}{4}$ y
przez 9. funtow/ Poſtuie 1. cetnar 4. fl. przez
 $1\frac{1}{2}$ ortá cetnar licząc zá 100. funtow.

czyni 9. fl. 19. gro. $4\frac{1}{2}$ dena.

Item 100. lib. zá $15\frac{3}{4}$ fl. wiele lib. przydſie
zá 15. fl. czyni $95\frac{5}{1}$ lib.

Item 100. lib. zá 20. fl. wiele lib. przydzie
zá $1\frac{1}{2}$ fl. czyni $7\frac{1}{2}$ lib.

Item 2. wory ryju waża 3^{I} cetnary from II.
lotow cetnar tu rzeddy w tych przytládach zá
100. funtow ráchuiac/ kóštuie 1. cetnar 4.
fl. 6. gro. czyni 14. fl. 20. gro. $10\frac{6}{80}\frac{3}{80}$ den.

Item 1. postaw ktory ma 35. vln. zá $15\frac{3}{4}$ fl.
wiele vln. przydzie zá 3. fl. czyni $6\frac{3}{4}$ vln.

Item wiele przydzie zá 57. sztuk plotná kupu
isc 1. sztuk po 2. fl. y po 2^{I} ortu.
czyni 149. fl. $18\frac{3}{4}$ gro.

Item $\frac{1}{3}$ lib. zá $\frac{2}{3}$ fl. zá $\frac{1}{5}$ lotá.
czyni $2\frac{2}{2}\frac{5}{8}$ dena.

Item 152. kárce iedwabiu waża 503. funto
ty 17. lot 2. quint; kóštuie 1. funt $3\frac{1}{2}$ fl. po
tręcaisc 27. lotow zá káżdą kárte.
czyni 1313. fl. 16. gro. $3\frac{1}{3}\frac{3}{2}$ dena.

Item 25. kárt iedwabiu waża 210. funtow
13 lotow 3. quinty 2. denary kóštuie 1. funt
3. fl. potracáisc 12. lotow zá káżdą kárte.
czyni 603. fl. 5. gro. $4\frac{5}{8}\frac{2}{8}$ dena.

Item kupilem 2. cetnary wełny zá 10. złotych
Rynstich/ potym 11. cetnarow zá 84. złotych
Rynstich

Ryńskich/ potym 4. cetnary zá 36 fl. ryńskich/
złoty licząc po 20. Belagow/ á Belag po 12. pie-
niedzy/ y zmieszalem te wszystkie weine/ á chce ja
przedac á 12. fl. zyszac/zać mam dac 1. cetnar
czyńi 8. fl. 7. Belagow o $\frac{1}{2}$ dena.

Item kupilem 380. cetnarow ceny w Egrye
mieście/ kosztuie 1. cetnar 10. ryńskich fl. y 10. Be-
lagow/ ktoram wiozł do Norbertu á wydalem
ná fore y ná strawie 100. fl. á daie w Norbertu 1.
cetnar zá 8. fl. 4. Belagi á 3. cetnary Egierskie
czyńia 4 w Norbertu/ ieść pytanie: wielem zy-
ścił. czyńi 64. fl. 13. Belagow 4. dena.

Tak to czyn/ napierwey sie dowiedz co go ko-
stowaly 380. cetnarow tak kładac w regule/
ieden cetnar zá 10 $\frac{1}{2}$ fl. zać 380. cetnarow/ á
czyńiac wedluż reguly/ przyda 3990. złotych.
do tych przylož 100. fl. coś przeforował y
strawil/ y będzie wszystkich 4090. fl. á tak cie
wiele wszystkich cená kosztuie/ potym sie dowiedz
wiele tá cená w Norbertu wazyła kładac tak:
3. cetnary Egierskie czyńia 4. w Norbertu wie-
le Norberskich wczyńia 380. cetnarow Egiers-
kich. czyńi 506 $\frac{2}{3}$ cetna. Norberskich.

Potym sie dowiedz wieleś zá nie wtargował w
Norbertu daiac 1. cetnar po 8. fl. 4. Belagi kła-
dac w regule tak 1. cetnar zá 8. fl. zá 4. Belagi
zać 506 $\frac{2}{3}$ cetn. á czyńiac wedluż reguly/ przy-

da 4154. fl. 13. Belagow y 4. dena. od ktorych
odeymi 4090. fl. to co cie kosztowata w byst-
ka cena 3 fora y 3 strawa / a zostanie zysku 64.
fl. 13. Belagow 4. dena.

Item 7. funtow w Padwi czynia 5. funtow
Weneckich a 10 Weneckich czynia 6. Norber-
skich / a sto Norberskich czynia 73. Kolen-
skich / iest pytanie: tysiac funtow w Padwi wiele w
czynia Kolen-
skich.

czyni 312 $\frac{2}{3}$ funtow Kolen-
skich.

To tak czyn / napierwey sie dowiedz 1000. Pa-
dewskich lib. wiele lib. wczynia Weneckich /
tak kladac w regule.

Padew. Weneck.

7. lib. czynia 5. lib. wiele lib. Weneckich wczynia
1000. lib. Padewskie.

czyni 714 $\frac{2}{3}$ lib. Weneckich.

Potym sie dowiedz te lib. Weneckie wiele wczynia
Norberskich tak w regule kladac.

Weneckie. Norberskie.

10. lib. czynia 6. lib. wiele lib. Norber. wczynia
714 $\frac{2}{3}$ lib. Weneck.

czyni 428 $\frac{4}{9}$ lib. Norberskich.

Potym sie dowiedz wiele te lib. Norberskie w
czynia Kolen-
skich / tak kladac w regule.

Norber-

Norber.

Koleńskie.

100. lib. uczynia 73. lib. wiele funtow Koleńskich uczynia 428 $\frac{1}{2}$ Norberskich.

czyni 312 $\frac{1}{2}$ lib. Koleńskich / a tak
iż maść czegoś szukał że 1000. lib. Padewskich
uczynia 312 $\frac{1}{2}$ lib. Koleńskich.

Item kupilem aramitu po 3. fl. Ryńskie y po
6. Belagow y po 8. piemiędzy vln. Jest pytá-
nie/ wiele go vln mam przedać y po czemu vln.
mam dać tak aby na 100. fl. zyskał 14. fl.

czyni 3. fl. 16. Belagow.

To tak czyn. Napierwey sie dowiedz / wieleś
vln. kupił za 100. fl. tak kładąc w regule 3. fl.
6. Belagow 8. dena. daia mi 1. vln. wiele mi
łofci dádza 100. fl. czyni 30. vln.

Potym sie dowiedz po czemu maść darować 1.
vln. tak iżbys na 100. fl. zyskał 14. fl. tak kła-
dąc w regule.

30. vln. za 114. fl. zaci 1. vln. czyni 3. fl. 16.
Belagow/ a po temu maść darować vln. chceszli
na 100. fl. zyskać 14. fl.

Item wor pieprzu wazy from woru 1 $\frac{1}{4}$ ce-
tnarow 7. funtow/ a licząc cetnar za 100. fun-
tow kosztuia 4 $\frac{2}{3}$ funta 15. gro. 6. den. co przy-
dzie za wssystro czyni 14. fl. 13. gro. 12 $\frac{1}{2}$ dena.

Item 2. Stuce wosku waza wagi Krákovskiey

§ 4

11. cetnar

II. $\frac{1}{2}$ cetnarow y 7. funtorow á odchodzi zá 60
 brečzy y zá gwoždzie 9. funtorow/koštuie I. ce-
 tnar $16\frac{7}{8}$ fl. čyni 193. fl. 24. gro. $8\frac{3}{8}-\frac{5}{4}$ den.
 Item I. wor šáfránu waży 136. funtorow II.
 lotow/koštuie I. funt $3\frac{1}{3}$ fl.
 čyni 426. fl. 2. gro $4\frac{5}{8}-\frac{5}{4}$ dena.

Item 12. lap. 15. lib y 3. loty báweiny/ko-
 štuie I. lap. $2\frac{1}{2}$ fl. $2\frac{1}{2}$ ortá.
 čyni 39. fl. 9. gro $7\frac{10}{16}\frac{2}{4}$ den.

Item 4. wory pieprzu/pierwošy waży II. řá-
 mion 15. funtorow wagi Řrátoroškiey/drugi wa-
 žy 10. řámion/trzeci waży 12. řámion bez $2\frac{1}{2}$ lib.
 Čwarty waży 9. lap. $12\frac{1}{2}$ funtorow/ řáždý řá-
 mien zá $7\frac{1}{4}$ fl. koštuie řorá/čto. 5. fl. á odchodzi
 zá wory 12. funtorow á wiože ie do Lwowá á chce
 zysťác 20. fl. po čemu mam dáć řámien Lwowo-
 škiey wagi ná ten zysť. Táf čyni slož wošyřťkie
 řámienie y funty w ieďne summe á odeřmi od
 nich 12. funtorow co wory waza zosťána $42\frac{1}{2}$
 řámiená. Potym šie řowiedz wiele koštuie
 řzeřác I. řámien zá $7\frac{1}{4}$ fl. záć $42\frac{1}{2}$ řámiená.
 čyni 308. fl. 3. gro. 13. $\frac{1}{2}$ den.
 Řtemu przylož 5. fl. řory y 20. fl. řtore chce zyo-
 řťác/běďšie fl. 333. gro. 3. den. 13 $\frac{1}{2}$
 Potym chceřli šie řowiedřieć po čemu mař
 dáć lap. Lwowškie táf řzbyř zysťal 20. fl. tedy
 řtych $42\frac{1}{2}$ řámieni Řrátoroškich nčyni funty
 Řrátorow

Króľowskiy wagi / mnożacie przez dwadzieś-
ścia y pięć / czyni 1105. funtow. Potym ieśli
chceś wiedzieć poczemu maś dać Lwowski lap.
táť izbyś zyszał 20. fl. tedy táť poloż w regule
1105. funtow zá 333. fl. 3. gro. 13½ den. záć
30. funtow to ieť kámién Lwowski.

czyni fl. 9. gro. 1. den. 5⅙—²⁄7

Item supilem 1. lot iedwabiu zá 2. Belagi á 390
stalem dzieścieć złotych stem złotych Rynstich
pytanie ieť co mie kosztował ieden funt á po cie-
mum dať 1. lib. y wielem go lib. supil y przeńał
táť izem ná 100. fl. zyszał 10. fl.

czyni 3. fl. 4. Belagi.

czyni 3. fl. 10. Belag: 4½ den.

czyni 3. 1. lib. 8. lotow.

To táť czyn. Tappierwey sie dowiedz wiele cie
1. lib. postuie / táť kládac w regule 1. lot. zá 2.
Belag: záć 32. loty to ieť 1. lib.

czyni 3. fl. 4. Belag:

Potym sie dowiedz wieleś go lib. zá 100. fl. fu-
pil táť kládac w regule 3. fl. 4. Belag. dáig mi
1. lib. wiele mi funtow dádzá 100. fl.

czyni 31. lib. 8. lotow.

Potym sie dowiedz po czemu maś dawác 1. funt
táť izbyś ná 100. fl. zyszał 10. fl. táť kládac

w regule 31. lib. 8. lotow zą 110. fl. zą 1. lib.
czyń 3. fl. 10. szel. 4 $\frac{1}{2}$ den.

Item 1. wor pieprzu waży 1. cetnar y $\frac{1}{4}$ y 7. funto
tow koštuia 4 $\frac{1}{2}$ funty 57. gro. 6. den. iest pyo
tanie zą 1. wbystek pieprz/ a tu cetnar waży 100.
funtow.

czyń 54. fl. 1. gro. 12 $\frac{1}{2}$ den.

Item kupilem 260. miar zą 80. fl. a chce zyo
stac 10. fl. pytanie iest/ drogo mam dac 1. miao
re/ przyday 10. fl. ktore chce zystac do 80. zlo
tych beda 90. potym tak wloz w regule 260.
miar zą 90. zlotych/ zą 1. iedna.

czyń 10. gro. 6 $\frac{1}{2}$ - $\frac{2}{3}$ den.

Item ieden kupiec przedal 1. lot perel zą 3. zlo
te Ryńskie/ y stracil 9. zlotych na stu zlotych/ iest
pytanie wiele tych perel przedal/ tak iz na stu fl.
stracil 9. fl. facit 30 $\frac{1}{2}$ lotu/ a zą sam kupowal
1. lot/ facit 3. fl. 5. szel. 11 $\frac{1}{2}$ - $\frac{2}{3}$ den.

To tak czyń. Napierwey sie dowiedz wiele loo
tow przedal tych perel zą 91. fl. bo tak wiele zą
perly wtargowal/ poniewaz 9. zlotych stracil w
100. fl. tak w regule tladac zą 3. fl. przedal 1.
lot/ wiele lotow przedal zą 91. fl. bo iacy tylo w
targowal zą wbystkie perly.

czyń 30 $\frac{1}{2}$ lotu.

Potym

Potym sie dowiedz wiele go samego Postował
I. lot/tak w regule kładąc.

$30\frac{1}{2}$ lotow za 100. fl. bo go tak wiele Postowao
ty zaczą I. lot.

czyni 3. fl. 5. Belg: II. $\frac{1}{9}$ - $\frac{5}{9}$ deń.

Item ieden kupiec przedawając skóciec perel
po $6\frac{1}{2}$ fl. zyskał $7\frac{1}{2}$ fl. na 100. fl. iest pytanie
wiele skoycy tych perel przedał/ a po czemu sam
miał I. skóciec. A wieleby tak przedawając zy-
skał na I. lib. perel.

czyni $16\frac{1}{2}$ - $\frac{7}{2}$ skoycy.

czyni 6. fl. I. gro. $7\frac{1}{4}$ - $\frac{5}{4}$ deń.

czyni 21. fl. 23. gro. $0\frac{1}{4}$ - $\frac{8}{3}$ deń.

Tak to czyn/ napierwey sie dowiedz wiele skoy-
cy tych perel przedał/ kładąc tak w regule.

$6\frac{1}{2}$ fl. daia mi I. skóciec / wiele mi skoycy dadzą
 $107\frac{1}{2}$ fl. czyni $16\frac{1}{2}$ - $\frac{7}{2}$ skoycy.

Potym sie dowiedz poczemu sam miał I. skóc.
tak w regule kładąc $16\frac{1}{2}$ - $\frac{7}{2}$ skoycy za 100. fl.

zaczą I. skóciec/ czyni fl. 6. gro. I. deń. $7\frac{1}{4}$ - $\frac{5}{4}$

Potym chcesli wiedzieć wieleby zyskał na I. lib.

perel/ tedy sie pierwey dowiedz coby go Posto-

wał I. lib. tak kładąc w regule. I. skóciec za 6. fl.

I. gro. $7\frac{1}{4}$ - $\frac{5}{4}$ deń. zaczą 48. skoycy. czyni 270. fl.

6. gro. $17\frac{1}{4}$ - $\frac{5}{4}$ deń. a takby go wiele lib. Posto-

wał. Potym sie dowiedz zacząby przedał I. lib.

po $6\frac{1}{2}$ fl. przedawając skóciec tak kładąc I. skó-

ciec za $6\frac{1}{2}$ fl. zaczą 48. czyni 312. fl. a ob tych os-

deymi 290. fl. 6. gro. $17\frac{1}{4}$ - $\frac{5}{4}$ deń. co go I. lib. Posto-

wał/

torwał/á zoſtanie 21. fl. 23. gro. $0\frac{1}{4}$ - $\frac{8}{2}$ den. zysku
ná 1. funcie peret.

Item ieden kupiec bogáty iechal do Stármierzá y kupil woź iáiec po 7. iay zá kwartniſ/
á przywioſł ie do Kráľowá ná targ/y przeal
zášie po 6. zá ieden kwartniſ/ y zyskał 4. fl. te/
ieſt pytánie / wiele bylo iáiec ná onym woſie y
zacł ie ſam miał w Stármierzu/táť to czyn/nay
pierwey ſie dowiedź zacł kupil 6. iay/ktore prze/
dał zá ieden kwartniſ morwiac; Kupil 7. iay zá
kwartniſ/ zacł 6. iay / czyni $\frac{5}{2}$ kwartniſá/ktore
odeymí od iednego kwartniſá zoſtanie $\frac{1}{2}$ kwarta/
niſá zysku ná 6. iay. Przeto ieſli chceſ wiedzieć
wiele bylo iáiec ná woſie/táť połoź $\frac{1}{2}$ kwartniſá
zysku dáia mi 6. iay/wiele iáiec dáda 4. fl. zysku.
A czyniac wedłuť reguły/ czyni 30240. iáiec
á tylo bylo iáiec wſyſtlich ná onym woſie.
A ieſli chceſ wiedzieć zacł ie ſam miał / Táť
połoſł kupil 7. iay zá 1. kwartniſ / zacł 30240.
iay czyni 24. złotych. Potym ieſli chceſ wiedzieć
zacł ie przeal w Kráľowie/táť połoź/ przeal
6. iay zá ieden kwartniſ/zacł dał 30240. iáiec/
czyni 28. fl. od ktorych odeymí 24. fl. zá ktore
kupil iáycá w Stármierzu zoſtana 4. fl. zysku.

Reguły rozmaíte á bárzo potrze/
bne /á naprzod Reguła towárzy/
ſtwá rozmaitego/ y o czáſie.

Reguła

Regulá towarzystwa tym obyczá-
iem idzie. Nappierwey liczbá wło-
żonych pieniędzy ma być przydana
spolem / á ono co przydzie będzie
miásto pierwszego terminu przez
ktory mamy dzielić / á zysk ma być położon w po-
szrodku miásto średniego terminu / á każdego
włożenie ná trzecim miejscu miásto pytania á
czyniac według reguly Detri / przydzie co każde-
mu ma przysć.

Item trzy kupcy złożyli się ná kupia Pierwszy
dał 48. fl. Wtóry dał 32. fl. Trzeci dał 80.
fl. á tymi zyskali 60. fl. iest pytanie wiele ká-
żdemu przydzie według tego włożenia.

Gdy to chcesz wiedzieć ták czyn napierwey wšys-
skie summy złoż spolem / przydzie 160. fl. á to
położ w regule ná przodek / á zysk to iest 60. fl.
w poszrodek / á ná trzecim miejscu polož każdego
własne pieniądze osobnie. Potym mnoż sum-
me pierwszego przez zysk / á to co przydzie dziel
przez spólne pieniądze ná przodku będące / czyni
18. fl. zysku pierwszemu. Potym mnoż summe
wtorego przez zysk / á to co przydzie dziel przez
spólne pieniądze / czyni 12. fl. zysku wtoremu.
Potym mnoż summe trzeciego przez zysk á dziel
przez spólne pieniądze ná przodku leżące / czyni
30 fl. zysku trzeciemu.

Item ieden dłużnik winien trzem kupcom / pier-
wszemu

wśsemu 18. fl. Wtoremu 30. fl. Trzeciemu też 30. fl. ktory niema skad spelná zaplácić/ ále wśystkim spolem dać 63. fl. Jest pytanie wie-
le kázdemu stych trzech przydzie/ tak poloż.

	fl.	fl.	18.	
78.	63.	30.	30.	
	14.	fl.	16.	gro. 2. $\frac{10}{12}$ den.
czyni	24.	fl.	6.	gro. 16. $\frac{1}{2}$ den.
	24.	fl.	6.	gro. 16. $\frac{1}{2}$ den.

Item trzy kupili ieden dom za 500. fl. Pier-
wszy ma zaplácić $\frac{1}{2}$ Wtóry $\frac{1}{3}$ Trzeci $\frac{1}{6}$ Jest
pytanie wiele kázdy z nich ma dać. Czyn tak/
przyday $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ y $\frac{1}{6}$ spolem mowiac dwa rázy 3.
bedą 6. á być rázow 7. będą 42. á dziel 42.
przez 2. będą 21. á to poloż pierwszemu towá-
rzyšowi. Potym dziel 42. przez 3. będą 14. á to
poloż wtoremu. Potym dziel 42. przez 7. będą 6.
á to poloż trzeciemu/ y będzie tak w regule.

		21.
41.	daia 500. fl.	14.
		6.
	256. $\frac{4}{1}$	fl.
czyni	170. $\frac{30}{1}$	fl.
	73. $\frac{7}{1}$	fl.

Item trzy mają czynsz doroczni z niektorey wsi
ieden

50
 jeden ma 13. fl. wtory ma 9. fl. trzeci ma 8. fl.
 y przedali te wieś za 3090. fl. Jest pytanie
 wiele sie każdemu ma dostać. Czyń tak/ złącz ty
 czynsze spolem / á beda 30. Ktore poloż miásto
 pierwszego terminu á w posrzedku poloż 3090.
 fl. potym czyń wedluż innego towarzystwa.

		13.		1339.
30.	3090.	9.	czyni	927.
		8.		824.

Item trzey towarzysze máia dzielić 365. fl.
 Pierwszy ma wziąć dwie części. Wtory trzy czę-
 ści. Trzeci cztery części tych pieniedzy/ Jest
 pytanie wiele sie każdemu dostanie. Czyń tak
 przyday ty części spolem iáko 2. y 3. y 4. Ktore
 poloż miásto pierwszego terminu/ á 365. w po-
 srzedku/ á czyń wedluż towarzystwa.

		2.	81.	$\frac{1}{9}$
9.	365.	3.	czyni 121.	$\frac{2}{9}$
		4.	162.	$\frac{3}{9}$

Item dwa towarzysze złożyli sie. Pierwszy
 włożył 120. fl. Wtory 18. maldrow y 8. for-
 cy psenice/ á tymi zyskali 60. fl. á ten ktory
 włożył 120. fl. dał onemu ktory włożył pseni-
 ce $25\frac{2}{3}$ fl. mówiac weźmi co ná cie przyszło z
 tego zysku/ á on chce wiedzieć iesli mu spráwnie
 rozdzielil zysk álbo nie / y wiele kosztowálá psze-
 nicá. Czyń tak/ odeymi $25\frac{2}{3}$ fl. od zysku/ to jest
 od 60.

od 60. fl. 30 fl. i 34 $\frac{1}{2}$ fl. y rzecz / 34 $\frac{1}{2}$ fl. zysku
 daia mi 120. fl. wolanych pieniedzy / wiele da-
 da 25 $\frac{2}{3}$ fl. zysku / czyniac wedlug reguly przy-
 da 89 $\frac{1}{10}$ $\frac{1}{2}$ fl. a tyle kosztowala pszenica.
 Jesli tego chceš doświadczyć przyday obudwu
 wolane pieniadze spolem / beda 209 $\frac{7}{10}$ $\frac{3}{4}$ fl. ktora
 re poloż miasto pierwszego terminu / a zysk w
 posrodku tak.

	120.		
209 $\frac{7}{10}$ $\frac{3}{4}$ fl.	60. fl.	89.	fl. $\frac{7}{10}$ $\frac{3}{4}$
		34. $\frac{1}{2}$	
czyni		25. $\frac{2}{3}$	fl.

Item trzy towarzysze zlozyli 180. fl. a nieo-
 wiedziec wiele ktory z nich wlozyl / a robiac te-
 mi pieniadzmi zyskali tak wiele iż mieli wsekch
 pieniedzy wlozonych z zyskiem pospolu licząc
 300. fl. a kiedy ty pieniadze rozdzielili / tedy
 przyszlo pierwszemu 100. fl. wtoremu 80. fl.
 Trzeciemu 120. fl. Jest pytanie wiele kazdy
 z nich osobno wlozyl y wiele zyskal. To tak
 czyn chcešli przodkiem wiedziec wiele ktory
 z nich wlozyl osobno / tedy ty 300. fl. wlozonych
 z zyskiem pospolu poloż za pierwszy termin / a
 180. fl. ktore zlozyli poloż za wtory termin /
 a kazdego summa ktora sie mu dostala po roz-
 dziale poloż na trzecim mieyscu kazda z osobna
 miasto

miasto trzeciego terminu według reguły towarzysztwa / y będzie tak stało w regule towarzysztwa.

	100.	włożonych	
		wspolek y	
fl. włożone	3 fl.	samych tyl	3 ystie wie
300. ystiem	180. ko włożo	80. fl	le mi dadzą
daig mi	nich		samych tyl
			ko włożo
	120.	nich.	

60.

czyni

48.

fl.

72.

Achcesli wiedzieć wiele ktory zarobit / tedy o
deymi każdego włożenie ktoreś nalażł od iego
summy ktora mu się dostała z działu / á co zo
stanie to będzie yst / iako gdy odeymieś 60. fl.
włożonych pierwszego ode: 100. fl. ktore się mu
na dziale dostały / zostanie 40. fl. ystku pierwsze
go towarzyszą / á tak wiele pierwszy ystkał.

A gdy odeymieś 48. fl. włożonych wtorego od
80. fl. ktoremu się na dziale dostały / zostanie
32. fl. ystku wtorego / á tak wiele wtory ystkał.
A gdy odeymieś 72. fl włożonych trzeciego od
120. fl. ktoremu się na dziale dostały / zostanie
G 48. fl

48. fl. zysku trzeciego / á táť wiele trzeci zyskał.

Item trzy towarzysze wzięli pszenice przez wodę y dał pierwszy przewoźnikowi od przewoź-
 zu $\frac{1}{3}$ swej pszenice / wtory $\frac{1}{4}$ / trzeci $\frac{1}{5}$ / y zmiesza-
 wszy przewoźnik pospolu te pszenice nálażył 120.
 korcy pszenice. Jest pytanie wiele káždy z onych
 towarzyszów dał przewoźnikowi. Táť czyn / nay-
 dźi niektóry liczbę w ktoreyby była $\frac{1}{3}$ y $\frac{1}{4}$ y $\frac{1}{5}$ á
 to táť naydźiesz mnożąc miánowiącże ieden
 przez drugiego y będzie 60. á táť $\frac{1}{3}$ od 60. iest
 20. á $\frac{1}{4}$ od 60. iest 15. á $\frac{1}{5}$ od 60. iest 12. ktore
 spolem przyday/będą 47. to przez co masz dźielić
 y położyć táť w regule.

	korcy		20.	korcy
47.	dać	120.	15.	wiele
			12.	dać

51 $\frac{3}{4}$

czyni

38 $\frac{1}{4}$ korcá

30 $\frac{3}{4}$

Item I. Bogacz mając 5. synów zostawił im
 ná testamentie 3000. fl. táť mówiąc.

Chce áby pierwszy syn moy á nastáršy wziął $\frac{1}{5}$
 tych 3000. fl.

Wtory po nim chce áby wziął $\frac{1}{5}$ tych 3000. fl.
 Trzeci

Trzeci ponim chce aby wziął $\frac{1}{4}$ tychże 3000. fl.
 Czwarty po nim chce aby wziął $\frac{1}{5}$ tych 3000. fl.
 Piąty a najmłodszy chce aby wziął $\frac{1}{2}$ tychże
 3000. fl.

¶ Jest pytanie wiele káždy weźmie z tych
 3000. fl.

¶ Ták to czyn/ nappierwey naydźsi $\frac{1}{6}$ od 3000.
 fl. dzieląc ie przez 6. á będzie 500. fl. á to iest $\frac{1}{6}$
 stáršego. Potym naydźsi $\frac{1}{5}$ od 3000. fl. dzieląc ie
 przez 5. á będzie 600. fl. á to iest $\frac{1}{5}$ wtorego.
 Potym naydźsi $\frac{1}{4}$ od 3000. fl. dzieląc ie przez 4.
 á będzie 750. fl. á to iest $\frac{1}{4}$ trzeciego.

Potym naydźsi $\frac{1}{3}$ od 3000. fl. dzieląc ie przez 3.
 á będzie 1000. fl. á to iest $\frac{1}{3}$ czwartego.

Potym naydźsi $\frac{1}{2}$ od 3000. fl. dzieląc ie przez 2.
 á będzie 1500. fl. á to iest $\frac{1}{2}$ piątego á najmłod-
 šego.

Potym ty części wiadome ktoreś nálaźł miá-
 ſto niewiadomych przyday wespoleť / á to co
 przydźsie polož w regule miáſto pierwšego ter-
 minu á 3000. fl. co óciec zostáwił polož miáſto
 wtorego terminu / á káždego summe wiadoma
 polož ná trzecim mieyscu z osobná miáſto niewiá-
 domey ktora chceš náleść / á będzie ták ſtalo w
 regule.

500.

600.

fl.

fl.

wiele

części

6 2

4350.

4350. daia 3000. daia 750. fl. synow

1000.

1500.

A czyniac wedlug reguly towarzystwa tedy tak przydzie.

Pierwszemu a najstarszemu 344 $\frac{2}{3}$

Wtoremu po nim 413 $\frac{2}{3}$

czyni Trzeciemu po nim 517 $\frac{2}{3}$ fl.

Czwartemu po nim 689 $\frac{1}{2}$

Piatemu a najmłodszemu 1034 $\frac{1}{2}$

A gdy ty wszystkie summy wspolek przydasz / tedy uczynia 3000. fl. ktore im otec byl na testamencie zostawil y oddal / a tak znat jest zes do brze czynil.

¶ Item niektory człowiek bedac na śmiertelney pościeli mając brzemienną żonę uczynil taki testament / iesli żonę moją porodzi syna / chce a by syn miał dwie części moiego dobra / ktore waży 1000. złotych / a żonę trzecią część / to jest ostatek / ale iesli porodzi dziewczę / tedy chce iżby żonę miała dwie części / a dziewczę trzecią część a tak uczyniwszy testament umarł.

¶ Potym gdy przyshedł czas porodu / żonę porodziła dwoje bliźniąt / to jest syna y dziewczę.

Jest

Jest pytanie wiele każdy z tych trzech ma wziąć
według obyczaju testamentu.

Jeśli to chcesz wiedzieć tedy one każda liczba
wymowiona na testamencie. Młapiś diewce 1.
część / a matce 2. części / a synowi 4. części / bo
wiem syn ma dwa razy więcej wziąć niż matka
a matka dwa razy więcej niż diewka / a tey
liczby pospółu złożoney beda 7. liczbą przez którą
będziesz dzielił a przez pieniądze zostało / to jest /
przez 1000. mnożył / a przeto będziesz mnożył
część każdego przez 1000. a ono co przydzie be-
dziesz dzielił przez 7. a będzie w regule tak stało.

7.	części	4.	części wiele
	dać 1000. fl.	2.	mi dać
		1.	

Synowi 571. $\frac{3}{4}$

czyli Matce 285. $\frac{5}{8}$ złotych.

Diewce 142. $\frac{5}{8}$

Reguła towarzystwa o czasie.

A to rzecono jest o czasie dla tego że w nim
rozność czasu ma być położono / iako w tym to-
warzystwie. Item są trzy towarzysze z których
Pierwszy włożył 36. fl. Wtóry włożył 48. fl.
Trzeci

Trzeci włożył 108. fl. Ale pierwszy tylko do
dwu lat włożył. Wtóry do trzech lat. Trzeci
do czterech lat / á tymi pieniędzmi kupcząc zy-
skali 243. Jest pytanie wiele każdemu z nich
przydzie według iego włożenia y podług czasu
w towarzystwie stania / á jeśli to chcesz náleść/
tedy tak czyn.

Napierwoy każdego czas mnoż przez iego wia-
sne pieniądze w towarzystwo włożone / á to co
z takiego mnożenia przydzie / nápiś w regule
każde osobno ná trzecim miejscu miasto trze-
ciego terminu / á zysk nápiś w pośrodku miasto
wtorego terminu / á summy wszech trzech towá-
rzyszow przez ich czasy mnożone ná trzecim miej-
scu nápisane / w iedne summe przydawośy nápiś
ná przodku miasto pierwszego terminu.

Potym mnoż summe ná trzecim miejscu be-
daca każda osobno przez zysk / á to co przydzie
dziel przez spólną summe ná przodku bedaca / á
to co przydzie z takiego dzielenia bedzie zysk ka-
żdego z nich / iako tu.

	włożo- nych z čas zysku	72.	włożonych y z czasem
648. fl.	sem daś 243. fl.	144. fl.	wspolek wiele daś
	ig wssem pospolu	432.	dza zysku

	Pierwsemu	27.	
czyni	Wtoremu	54. fl.	zysku
			Trzecie

Item są trzy kupcy z których pierwszy włożył 18. fl. Potym po trzech miesiącach wziął 6. fl. potym po 4. miesiącach włożył 4. fl. pospolu z drugimi pieniadzmi kupcząc aż do ostatka roku.

¶ Wtóry włożył 20. fl. a po dwu miesiącach wziął 10. fl. Potym po trzech miesiącach wziął ząsie 4. fl. a po 4. miesiącach włożył ząsie 18. fl. a ta summa kupczył aż przez wszystkie rok.

¶ Trzeci włożył 30. fl. a po dwu miesiącach wziął 20. fl. Potym po dwu miesiącach włożył ząsie 10. fl. Potym po trzech miesiącach wziął 15. fl. a po czterech miesiącach włożył 30. fl. a ta summa kupczył aż przez wszystkie rok/ a po roku zostali 100. fl. Jest pytanie wiele się każdemu dostanie tego zysku według ich pieniadzy y według wymowiania y przykładania pieniadzy rozmaitych czasow.

¶ Tak to czyn/ gdyż pierwszy włożył 18. fl. potem po 3. miesiącach wziął 6. fl. tedy znął jest iż ta 18. fl. robił 3. miesiące/ przeto mnoż czas przez włożenie/to jest 3. przez 18. przyda 54. a ile iż po 3. miesiący wziął 6. fl. odeymi 6. od ięgo włożenia/ to jest od 18. a zostana 12. fl. a iż po 4. miesiącach włożył 4. fl. tedy znął jest iż ta 12. fl. 4. miesiące robił/ przetoż te 12. fl. mnoż przez 4. miesiące/ a beda 48. potym iż po 4.

miesiącach włożył 4. fl. Ktore przyday do 12. be-
da 16. fl. Ktoremi kupczył do końca roku/to iest
przez 5. miesiące a tak mnoż 5. miesiące przez
16. beda 80. potym przyday wszyscy to spolem
beda 182. pierwszego włożenie y czas.

Potym iż wtory włożył 20. fl. a po 2. miesią-
cach wziął 10. fl. stad sie widać ze ta 20. fl.
kupczył 2. miesiącá a przeto mnoż czas przez
włożenie iako 20. przez 2. beda 40. a iż po dwu
miesiącu wziął 10. fl. Ktore odeymi od 20. a 30
stana 10. Pot: iż po 3. miesiącach wziął zasia 4.
fl. tedy znáć iest ze ta 10. fl. kupczył 3. miesiące
przeto mnoż czas przez iedwłożenie to iest 3. przez
10. a beda 30. a iż wziął 4. fl. Ktore odeymi od
10. zostana 6. Potym iż po 4. miesiącach wło-
żył 18. fl. tedy znáć ze ta 6. fl. kupczył 4. miesiące
przeto mnoż czas przez włożenie/to iest 4. przez
6. beda 24. a iż włożył 18. Ktore przyday do 6.
beda 24. Ktoremi kupczył aż do końca roku/to
iest przez trzy miesiące przeto mnoż czas przez
włożenie/to iest 3. przez 24. beda 72. Potym
wszystko spolem przyday beda 166. fl. y 3 czas
sem włożenia wtorego towarzysza.

¶ A iż trzeci włożył 30. fl. po 2. miesiącach
wziął 20. fl. tedy znáć iest iż ta 30. fl. kupczył
dwa miesiącá. Przeto mnoż czas przez iego
włożenie / to iest 2. przez 30. beda 60. a iż po
2. miesiącach wziął 20. fl. Ktore odeymi od
30. zostana 10. A iż po 2. miesiącach włożył
10. fl.

10. fl. znáť iest że ta 10. fl. kupczył 2. miesiącá/
 przeto mnoż iego włożenie przez czas/ to iest 2.
 przez 10. beda 20. ále iż po dwu miesiącach wło-
 żył 10. fl. ktore przyday do 10. beda 20. po-
 tym iż po 3. miesiącach wziął 15. fl. znáť
 iest że ta 20. fl. kupczył 3. miesiące/ przeto zaśie
 mnoż iego włożenie przez czas/ to iest 20. przez
 3. beda 60. á iż po 3. miesiącach iáto prze-
 rzeczono iest/wziął 15. odeymi 15. od 20. ostá-
 na 5. potym iż po 4. miesiącach zaśie włożył
 30. znáť iest iż ta 5. fl. kupczył 4. miesiące/
 przeto mnoż tákież iáto drzewiey czas przez
 iego włożenie / to iest 4. przez 5. beda 20. á iż
 po 4. miesiącach włożył 30. fl. ktore przyday
 do 5. beda 35. ktoremi kupczył áż do końca
 roku/to iest przez 1. miesiąc/ przeto tákież mnoż
 przez iego włożenie / to iest 35. przez iedno be-
 da 35. á to wszystko społem przyday beda 195.
 włożenie y czas trzeciego / potym wszystkich
 trzech włożenie przyday w iedne summe beda
 543. Ktora summa wedluż reguly polož ná
 pierwsze miejsce miásto liczby przez ktora máś
 dzielić / á zysk to iest 100. złotych polož ná
 wtorym miejscu / á ná trzecim miejscu
 polož czas y włożenie každého z osobná.

182. włożonych

wszystech wło- zysku

y 3 czas

543. fl. żenia y 3 czas 100. fl. 166. sem wiele
 sem dáig mi dádzg

195. zysku

Pierwŝemu 33. 15. $9\frac{8}{8}$

czyni Wtoremu 30. fl. 17. gro. $2\frac{52}{8}$ den.

Trzeciemu 35. 27. $6\frac{48}{8}$

Item złożyli ŝie ná kupia trzy towarzysze/
Pierwŝy włożył 30. fl. y ŝtał w towarzysztwie
przez 4. mieŝiace.

Wtóry włożył 2. grzywnie ŝrebrá y ŝtał w to-
warzysztwie przez 7. mieŝiecy

Trzeci włożył $\frac{1}{2}$ lap. pieprzu y ŝtał w towarzys-
ztwie 9. mieŝiecy / á tym kupczac zŝŝkali 200.
fl. á kiedy ŝie tymi pieniádzmi rozdzielili do-
ŝtáło ŝie pierwŝemu ŝámeŝo zŝŝtku 90. fl. wto-
remu 80. fl. trzeciemu 30. fl. Jeŝt pytánie wie-
le koŝtowało ŝrebro ktore wtóry towarzysŝ
włożył / y wiele pieprz koŝtował który trzeci to-
warzysŝ włożył w towarzysztwo.

Al chceŝli wiedzieć / tedy ták czyn / Wnoŝ
przodkiem pieniádze włożone pierwŝego towar-
zyŝá przez iego mieŝiace przez ktore ŝtał w to-
warzysztwie iáko 30. fl. przez 4. mieŝiace / á be-
dzie 120. fl. y 3 mieŝiacmi y moro 90. fl. zŝŝtku
pierwŝego towarzysŝá dáia 120. fl. y 3 mieŝiac
mi pierwŝemu towarzysŝowi / wieledádza 80. fl.
zŝŝtku

zysku wtoremu towarzyszowi fl. y 3 miesiacami/
a czyniac wedlug reguly/ bedzie/ czyni 106 $\frac{2}{3}$ fl.
y 3 miesiacami wtoremu.

Potym chcesli wiedziec wiele kosztowalo to
srebro wtorego towarzysza / tedy ty 106 $\frac{2}{3}$ fl.
dziel przez 7. miesiacow/bo tak dlugo z tym sre-
brem stal w towarzystwie ten wtory towarzysz
y bedzie czyni 15 $\frac{2}{3}$ fl. a tyle kosztowalo to sre-
bro ktore wtory towarzysz wlozyl w towarzy-
stwo.

Ale iesli chcesz wiedziec wiele trzeci wlozyl wto-
warzystwo/tedy tak wloz w regule 90. fl. zysku
pierwszego towarzysza daia 120. fl. wlozenia y
miesiacy pierwszemu towarzyszowi/ 30. fl. zys-
ku trzeciego towarzysza wiele dadza wlozenia y
miesiacy. A czyniac wedlug reguly Detri/
przydzie/czyni 40. fl. y miesiacy.

Potym iesli chcesz wiedziec wiele ten pieprz kos-
towal ktory trzeci towarzysz wlozyl w towar-
zystwo/ tedy te 40. fl. y miesiace dziel przez 9.
miesiacy trzeciego towarzysza bo 9. miesiacy
stal z tym pieprzem w towarzystwie / a bedzie
czyni 4 $\frac{4}{9}$ fl. a tyle kosztowal ten pieprz ktory trze-
ci towarzysz wlozyl w towarzystwo.

Item zlozyli sie na kupiectwo 4. towarzysze.

Pierwszy towarzysz wlozyl 367. fl.

Wtory towarzysz wlozyl 526. fl.

Trzeci towarzysz wlozyl 736. fl.

Czwarty

Czwarty towarzyszył włożył 3564. fl.

A przyieli pisarza ktorego posłali do Weneciey
z temi wszystkimi pieniędzmi / a ten pisarz na-
kupił za te pieniądze towarów niżej opisanych
iako.

Jedwabiu 1178.

Gwoździłom 643.

Pieprzu 5732. lib.

Cukru 967.

Bawełny 2442.

Potym ten pisarz wrócił się do domu / a ci czte-
rzej towarzysze chcą się tą kupią ktora pisarz
przywiośł rozdzielić. Jest pytanie wiele ktore-
mu z nich przydzie Jedwabiu / Gwoździłom /
Pieprzu / Cukru / y Bawełny / tak czyn.

¶ Nayspierwey chcessli wiedzieć wiele się ktore-
mu dostanie jedwabiu / czyniąc wedłu regu-
ły towarzystwa / przyday wszystkie włożenia
co ktory włożył w iedne summe / a co przydzie z
tego przydania / to połoź miasto pierwszego ter-
minu / a Jedwab miasto wtorego terminu / a
káždego włożenie z osobną miasto trzeciego ter-
minu y będzie tak stało w regule.

367.

fl.	lib. Jedwabiu	526.
5193. daia 1178.	wiele dądzę	fl.

736.
3564.

	lib.	lot.	quint.	den.
Pierwszemu	83.	8.	0	$0\frac{446}{619}\frac{2}{3}$
Wtoremu	119.	10.	0	$3\frac{397}{519}\frac{2}{3}$
Trzeciemu	166.	30.	2	$2\frac{79}{519}\frac{2}{3}$
Czwartemu	808.	15.	0	$1\frac{79}{519}\frac{2}{3}$

Wtore jeśli chcesz wiedzieć wiele się wtoremu ma dostać Gwoździów tedy takieś uczyni podobu reguły towarzystwa / wśzech czterech towarzystw włożenie w iedne summe przy dawszy połóż w regule miasto pierwszego terminu / á Gwoździ miasto wtorego terminu / á każdego włożenie połóż z osobną miasto trzeciego terminu / y będzie w regule tak stało.

367.

fl. lib. Gwoździów 526.
5193. daia 643. wiele daia 736. fl.

3564.

lib :

	lib:	lot:	quint:	den:
Pierwszemu	45.	14.	0.	$2\frac{19}{51}\frac{34}{3}$
Wtoremu	65.	4.	0.	$2\frac{18}{51}\frac{3}{3}$
czyni Trzeciemu	91.	4.	0.	$3\frac{27}{51}\frac{2}{3}$
Czwartemu	441.	9.	1.	$3\frac{22}{51}\frac{25}{3}$

Trzecie jeśli chcesz wiedzieć wiele się Pioremu
z nich ma dostać pieprzu/ tedy takieś uczyni we
dług reguły towarzystwa/ włożenie wśzech czterech
towarzyszw w iedne summe przyda
wszy/ połóż w regule miasto pierwszego ter
minu/ á pieprz połóż w pośrzodek miasto wto
rego terminu/ á każdego włożenie połóż ná
trzecim mieścu każde z osobną miasto trzeciego
terminu/ y będzie tak stało w regule.

		367.
fl.	lib. pieprzu	526.
5193, daia 5732.	wiele daia	fl.
		736.
		3564.

	lib.	lot.	quin:	den:
Pierwszemu	405.	2.	3.	$3\frac{119}{51}\frac{2}{3}$
Wtoremu				

czynt	Wtoremu	580.	19.	0.	0 $\frac{4114}{5151}$
	Trzeciemu	812.	12.	2.	0 $\frac{3832}{5192}$
	Czwartemu	3933.	29.	1.	3 $\frac{247}{5191}$

Czwarte ieśli chceſz wieǳieć wiele ſie ſtores
mu ma doſtać Cukru/ tedy takieſz wezyń wes
dług reguły towarzystwa włożenie wſzech czter
zech w iedne ſumme przydaſſy połoſz ná pier
wſzem mieyſcu miáſto pierwſzego terminu/ á cu
ſtier połoſz w regule ná wtorem mieyſcu miá
ſto wtorego terminu/ á káſzdego włożenie po
łoſz ná trzecim mieyſcu káſzde 3 oſobná miáſto
terminu trzeciego y bedſie wregule tak ſtać.

367.

fl. lib. cukru
5193. dáia 967. wiele dádzia

526.

fl.

736.

3564.

lib. tot. quin: den.

Pierwſzemu 68. 10. 3. 2 $\frac{28}{5191}$

Wtoremu 97. 30. 1. 1 $\frac{247}{5191}$
czynt

Trzeciemu

Trzeciemu 137. I. 2. $2\frac{784}{5193}$

Czwartemu 663. 2I. 0. $2\frac{417}{5193}$

Ná poniec iesli chceš wiedzieć wiele sie ktoremu ma dostać Bawelny/ tedy także wzyń według reguły towarzystwa iakoś y ty drugie działaj/ iedno tylko weśzodek włoż Bawelne miasto terminu wtorego/ będzie tak stało w regule towarzystwa.

367.
fl. lib. Bawelny 526.
5193. daig 2442. wiele daidze fl.
736.

3564

lib. lot. quin: den.
Pierwszemu 172. 18. 2. $1\frac{2895}{5193}$
Wtoremu 247. II. 0. $3\frac{2895}{5193}$
czyń
Trzeciemu 346. 3. I. $0\frac{2895}{5193}$
Czwartemu 1675. 30. 3. $2\frac{1314}{5193}$

Probá.

Chcegli

Chceßli doßwiadczyć ießliß dobrze dßiałal/o Je
dwabiu/ tedy ták rczyn/ zloż á przytęay zászie
wespolek wßyßtek Jedwab/ káždego towarzys
ßa iáto sie ktoremu doßtálo w iedne summe/
przydßielic zupelná summá iedwabiu kupionego/
tedyß dobrze dßiałal/ Tákież rczyn o inych to
wárzech/ iáto o Gwoßdzitach/ Pieprzu/ o Cu
prze/ y o Báwelnie.

Item zlożyli sie do roku trzy towarzysße ná
kupiectwo.

Pierwßy towarzysß wlożył	100.
Wtóry towarzysß wlożył	200. fl.
Trzeci towarzysß wlożył	300.

A potym po dwu mießiacach/ pierwßy towa
rzsß wlożył w towarzystwo wor pieprzu/licząc
trzy funty zá ieden fl.

A wtóry towarzysß po 4. mießiacach wlożył w
towarzystwo stuka srebro ráchuiąc kážde
grzywnę po siedmi fl.

A trzeci swoje 300. fl. miał w towarzystwie
przez cały rok/ á po roku zyskali 250. fl. Ter
dy sie pierwßemu doßtálo zysku 50. fl. Wtores
mu 110. fl. Trzeciemu 90. fl. Jest pytánie
wiele było Pieprzu / y wiele Srebrá/ á wiele
Pieprz y wiele Srebro kóßtowálo/ Táć czyn/
Pátrząy

Pátrżay napierwey wiele pierwszemu przy-
 dzie zysku/ rachuiac wedłuż zysku trzeciego to-
 wárzyśá/ktory śie mu dostał zá włożením tyl-
 ko gotowych pieniedzy / táż w regule towarzy-
 stwa stáwiac y mówiac.

Trzeciego	Pierwszego
towarzyśa	gotowych
300. fl. śá włoż 90. fl. zysku/100 fl. włożonych	wiele mu
żonych	dádzá zysku
dáig mu	

A potym czyniac wedłuż reguły Detri/ będzie/
 czyni 30. fl. zysku pierwszemu.

Potym też półoż wiele wtoremu przydzie zysku
 tylko od gotowych iego pieniedzy włożonych/
 táż stáwiac w regule y mówiac:

Trzeciego	Wtorego
towarzyśa	gotowych
300. fl. śá włoż 90. fl. zysku/200. fl. włożonych	wiele mu
żonych	dádzá zysku
dáig mu	

A czyniac wedłuż reguły Detri/przydzie / czyni
 60. fl. zysku wtoremu od iego tylko gotowych
 pieniedzy pierwey włożonych.

Potym pátrżay wiele pierwszy towarzyś wsiá
 zysku

zysku/wiecey niżli mu przyszło od gotowych te-
go tylko pieniędzy pierwey włożonych. A gdy
30. fl. zysk pierwszego towarzysza któryś mu na-
laż od iego pieniędzy tylko gotowych pierwey
włożonych/odeymieś od 50. fl. zysku wszystkie-
go/ który mu się po rozdziale dostał/tedy zosta-
na 20.fl. więcej nad zysk on który mu tylko od
gotowych pieniędzy przyszedł/ a te 20. fl. stał
onym pieprzem który był po dwu miesiącach w
towarzystwo włożył.

Potym też potrzay wiele Wtóry towarzysz
wziął zysku więcej nad one 60. fl. które iemu
przysły według twego działania z pierwszych
sąmych tylko gotowych pieniędzy włożonych.

A gdy te 60. fl. zysk wtorego/który mu według
twego działania przyszedł od sąmych tylko pie-
niędzy gotowych pierwey włożonych / odey-
mieś od 110.fl.wszystkiego zysku który się mu z
rozdziału dostał / tedy zostaną 50. fl. więcej
nad zysk on który iemu według twego działania
od sąmych tylko gotowych pieniędzy przyszedł/
A te 50. fl. zyskał onym srebrem które był po 4.
miesiącach włożył.

A ponieważ chcesz wiedzieć wiele on Pieprz ko-
tował/ który był pierwszy towarzysz po 2. mie-
siącach włożył / tedy 300. fl. pieniądze włożo-
ne trzeciego towarzysza mnoż przez 12. mie-

ściecy / bo tak długo ten trzeci stał w towarzystwie z tymi 300. fl. swoimi / a będzie 3600. fl. y miesiący. Potym tak włoż w regule Detri.

	trzeciej	włożo	zysku wie
		nych 1. fl.	le fl. dać 30
90. fl.	go zysku	3600. fl.	3 mie
	dać	siac	y 3 mie
		mi	siacami

czyń 800. fl. włożonych y miesiący.

A iż tylko 10. miesiący Pieprz był w towarzystwie / tedy te 800. fl. y miesiące które przypły dziel przez 10. miesiący / a będzie quotient 80. fl. a tak wiele kosztował ten Pieprz.

A chęśli wiedzieć wiele tego pieprzu funtów było / tedy tak położ w regule Detri.

da	pie	wiele	lib.
1. fl.	3. lib.	80. fl. funtów	czyń 240.
ie	przu	dać 30	

A tyle było pieprzu który był pierwszy towarzyszył włożyl w towarzystwo po dwu miesiącach. Potym chęśli wiedzieć wiele to srebro kosztowało które wtory towarzyszył po 4. miesiącach w towarzystwo włożyl / y wiele go grzywien było /

było/ tedy ták włoż w regule Detri / mowiąc:
 włożo^o zysku wie^o
 zysk trze^o fl. nych y le fl. dádza
 90. fl. ciego 3600 50. fl. włożonych
 dáie 3 mie^o y 3 mieśią^o
 śiącámi cámi

A czyniac wedłuś reguly Detri/ przydzie/ czyni
 ni 2000. złotych y mieśiecy / á iż tylko 8. mie-
 śiecy stał w towarzystwie z tym srebrem/przeto
 te 2000. złotych y mieśiecy ktoreć przysły
 dzieł przez 8. mieśiecy/ będzie kociet 250. á tyle
 kořtowało srebro ktore wtory towarzysř po
 4. mieśięcach włożył w towarzystwo.

A iż chceř wiedzieć wiele tego srebrá bylo/tedy
 ták w regule włoż mowiąc:

			wiele
dá.	sre.		grzywien
7. fl.	1. márc:	250. fl.	
ig	brá		srebrá
			dádza

A czyniac wedłuś reguly Detri będzie/ czyni
 35^z márc: srebrá. A ták go był wiele włożył
 wtory towarzysř po 4. mieśięcach.

3

Item

Item złożyli się trzy towarzysze / Pierwszy
włożył 112. fl. y stał 5. miesięcy / Wtóry wło-
żył 17. kuff winá / y stał 8. miesięcy. Trzeci
włożył 72. fl. y stał przez czas niewiadomy / y
zyskali 104. fl. á iáko często pierwszy z zysku
brał 5. fl. táko często wtóry brał 6. fl. á ile raz
wtóry brał 7. fl. tyle raz trzeci brał 9. fl. zysku /
Jest pytanie / iáko drogo ono wino śácowano /
á iáko długo trzeci stał w towarzystwie / y wie-
le każdemu przydzie zysku ze 104. fl. Táż to
czyń / y bacz / że ty mowiś kiedy pierwszy ma 5. fl.
tedy wtóry ma 6. á kiedy wtóry ma 7. tedy trze-
ci ma 9. á przeto się dowiedz / wiele trzeci ma /
Kiedy wtóry ma 6. mówiąc 7. dáig 9. wiele dá-
dza 6. czyni 7 $\frac{5}{8}$ fl. przeto przyday spolem 5. y
7 $\frac{5}{8}$ fl. czyni 18. $\frac{5}{8}$ fl. á toć jest liczba przez którą
będziesz dzielił / á połóż táż:

zysku		zysku 5.
18 $\frac{5}{8}$ fl.	104. fl.	wiele 6. fl.
dáig		dádza 7 $\frac{5}{8}$

A czyniac podług reguły będziesz /

Pierwszemu	27.	$\frac{103}{135}$	
czyni Wtoremu	33.	$\frac{35}{131}$	fl. zysku
Trzeciemu	42.	$\frac{14}{131}$	

Przeto jeśli chcesz wiedzieć wiele kosztowało
wino tedy połóż łociená pierwszego towarzysza
to jest 27. $\frac{103}{131}$ fl. miásto tej liczby przez którą
masz

maſz dzielić / to ieſt miáſto pierwoſzego terminu /
 á iego włożone pieniądze iáko 112. fl. 3 mnoży-
 wſzy ie przez iego mieſiace / to ieſt przez 5. po-
 łoż ná wtorym mieyſcu miáſto wtorego terminu /
 potym łocientá wtorego towarzyſzã / to ieſt
 $33 \frac{45}{112}$ połoſz ná trzecim mieyſcu miáſto trze-
 ćiego terminu ták mowiac: 27 $\frac{102}{112}$ fl. dáia
 560. fl. y mieſiecy wiele dádzá $33 \frac{45}{112}$ á czy-
 niac wedluſz reguły / czyni 672. złotych y mie-
 ſiecy / ále chceſli wiedzieć wiele to wino koſto-
 wało / tedy te złote y mieſiace dziel przez mieſia-
 ce wtorego / to ieſt przez 8. bo ták długo w towá-
 rzyſtwie był / á będzie łocient 84. fl. á ták wiele
 wino koſtowało . A ieſli chceſz wiedzieć iáko
 długo trzeci ſtał w towarzyſtwie / tedy teſz weźmi
 łocientá pierwoſzego towarzyſzã / to ieſt 27.
 $\frac{102}{112}$ miáſto pierwoſzego terminá / á wſia wſzy pie-
 niądze włożone pierwoſzego towarzyſzã / mnoż
 ie przez iego mieſiace iáko drzewiey / będą
 560. Ktore połoſz miáſto wtorego terminu po-
 tym łocientá trzeciego towarzyſzã / to ieſt 42.
 $\frac{114}{112}$ połoſz miáſto trzeciego terminu / á czyniac
 wedluſz reguły / czyni 864. złotych y mieſiecy /
 Ale ieſli chceſz wiedzieć wiele mieſiecy trzeci
 ſtał w towarzyſtwie / tedy te złote y mieſiace to
 ieſt 864. dziel przez iego pieniądze włożone / to
 ieſt przez 72. fl. przydzie łocient 12. mieſiecy á
 ták długo ten trzeci ſtał w towarzyſtwie / to ieſt
 cały rok.

Towarzystwo w liczbie łamanej.

Item trzy towarzysze złożyli 120. fl.

Pierwszy		$\frac{1}{3}$	
Wtóry	włożył	$\frac{1}{4}$	tey to
			summy

Trzeci		$\frac{1}{5}$	
--------	--	---------------	--

Jest pytanie wiele złotych każdy z nich osobno dał / Gdy to a takie inſze towarzystwa chceſz wiedzieć / ſzukay tey liczby w ktoreyby te wszystkie łamania / to ieſt / te wszystkie części mogli mieć ſrom zbytku / a to naydzieſz mnożąc wszystkie miánowiące ſamy przez ſie / będzie 60.

Potym iż pierwszy włożył $\frac{1}{3}$ dowiedź ſie kto ra ieſt $\frac{1}{3}$ od 60. dzieląc 60. przez miánowiącą pierwszego towarzysza / to ieſt / przez 3. a będzie 20. te 20. połoź pierwszemu towarzyszowi ná trzecim mieyſcu miáſto trzeciego terminu.

Potym iż wtóry włożył $\frac{1}{4}$ tedy ſie dowiedź kto ra ieſt czwarta część od 60. dzieląc 60. przez miánowiącą wtorego towarzysza / to ieſt / przez 4. a będzie 15. a te 15. połoź wtoremu towarzyszowi ná trzecim mieyſcu miáſto trzeciego terminu. (:) (:)

Potym iż trzeci włożył $\frac{1}{5}$ tedy ſie dowiedź kto ra ieſt piąta część od 60. dzieląc 60. przez miánowiącą

nowąćją trzeciego towarzysza / to iest / przez
 5. á będzie Pocięnt 12. á te 12. połóż trzeciemu
 towarzyszowi ná trzecim miejscu miásto trze-
 ciego terminu. Potym wedłuť reguły towa-
 rzystwa te wszystkie części ktoreś nálaży wśem
 towarzyszom ná trzecim miejscu iáko 20. 15.
 y 12. przyday w iedne summe / á będzie 47. á te
 47. połóż ná pierwszym miejscu w regule miásto
 pierwszego terminu / á główną summe ktora
 włożyli / to iest 120. wlož w regule ná wtorym
 miejscu miásto wtorego terminu / y będzie ták
 stało.

20

47 fl.	da	120 fl. włożonych	wiele	15 fl.
	ig		dadzą	

12

A czyniac podłuť reguły / będzie czynił włożo-
 nia.

Pierwszego	Towa-	51	$\frac{3}{4}$	
Wtorego	rzyśa.	38	$\frac{1}{4}$	fl.
Trzeciego		30	$\frac{3}{4}$	

Item / Czerzey towarzysze złożyli się tym oby-
 czaiem / iż pierwszy ma pożywać zysku álbo ciero-
 pieć skody $\frac{1}{3}$ wiecey niż wtory / á wtory $\frac{2}{3}$
 wiecey niż trzeci / á trzeci $\frac{2}{3}$ wiecey niż czwarty /
 to 5 á zyskali

á zyskali 305. fl. Jest pytanie / wiele się zys-
sku każdemu dostanie według tej wymowy mie-
dzy nimi / á wiele każdy z nich włożył.

Chcēli wiedzieć / wiele się ktorému zysku ma do-
stać / tedy się pierwey musisz dowiedzieć / co kto-
ry włożył / á to tak narydziesz. Napierwey uczyn
pospolitego miánowaczą mnożąc tych wszech
części / to jest / $\frac{1}{3} \frac{2}{3}$ miánowacze iednego przez
drugiego mówiąc: 3. razy 3. są 9. á 9. razy 5.
są 45. miánowaczą pospolity / á tak wiele czwart-
y włożył.

Potym szukay wiele trzeci włożył / á to tak nary-
dziesz wiedząc już / że czwarty włożył 45. fl. á-
le / iż trzeci miał używać zysku $\frac{2}{3}$ wiecey niż
czwarty / tedyć też $\frac{2}{3}$ wiecey musiał włożyć / niż
czwarty / bo zysk za włożeniem przychodzi / prze-
to narydź kóre są dwie piąte części we 45.
mnożąc 45. przez $\frac{2}{3}$ á będzie 90. kóre dziel przez
miánowaczą trzeciego towarzyszą / to jest / przez
5. á będzie 18. á to są dwie piąte części od 45.
bo iedną piątą część od 45. jest 9. á tak dwie
piąte części są 18. kóre przydaj do 45. bo dwie-
ma piątymi częściami wiecey musi włożyć niż
czwarty / chceli dwiema piątymi częściami wie-
cey zysku mieć niż czwarty / á będzie 63. á tyle
trzeci włożył.

Potym szukay wiele wtory włożył / á to tak nary-
dziesz / wiedząc już że trzeci włożył 63. fl. ále iż
wtory miał zysku używając $\frac{2}{3}$ wiecey niż trzeci /
tedyć

tedy też $\frac{2}{3}$ więcej niż trzeci miał włożyć / bo
zysk wedłuż włożenia przychodzi / przeto nayo
dzi które są dwie trzeciznie od 63. mnożąc 63.
przez $\frac{2}{3}$ a będzie 126. które dzieli przez miánowa
nią wtorego towarzysza / to jest przez 3. a będzie
Kocient 42. a to są dwie trzeciznie w 63. bo ie
dna trzecizna jest 21. a tak dwie trzeciznie są 42.
które przydaj do 63. bo wtóry dwiema trzeciz
nami więcej musi włożyć niżli trzeci / chceli
dwiema trzeciznami zysku więcej brąc niżli trzec
ci / a będzie 105. a tyle wtóry włożył.

Nastátet / szuka wiele pierwszy włożył / a to
tak naydzieś / wiedząc iż że wtóry włożył 105.
fl. Ale iż pierwszy miał zysku używać / albo y
żłody cierpieć $\frac{1}{3}$ więcej niż wtóry / tedy też ie
dna trzecia części więcej niż wtóry miał wło
żyć / przeto naydzi która jest trzecia część w
105. dzieląc 105. przez 3. będzie kocient 35.
a to jest $\frac{1}{3}$ od 105. a tak te 35. przydaj do 105.
bo pierwszy $\frac{1}{3}$ więcej ma włożyć niżli wtóry /
chceli $\frac{1}{3}$ zysku więcej brąc niżli wtóry / a będzie
140. a tyle pierwszy włożył.

Potym chcesli wiedzieć wiele się któremu zysku
ma dostać / tedy to wstaw w regule towarzy
stwa / tak wszech włożenie w iedne summe przy
dawaj / połóż miasto pierwszego terminu / zysk
wszystek połóż miasto wtorego terminu / a wło
żenie każdego osobną / połóż miasto trzeciego
terminu /

terminu / y bedzie táf stało w regule.

			140.
włożo		zysku	
			105.
353. fl.	nych	305. fl.	wiele fl.
			63.
dáig		dád39	
			45.

A czyniąc podług reguły bedzie.

Pierwszemu	120	$\frac{340}{653}$	
Wtoremu	90.	$\frac{235}{353}$	
czyni zysku			fl.
Trzeciemu	54.	$\frac{153}{353}$	
Czwartemu	38.	$\frac{311}{353}$	

Probá każdego towarzystwa.

SŁoż wszystkie części co każdemu przyszło o-
sobno w iedną summe / á iesli przydzie to
co w pośrodku było / to iest summa zysku /
Tedy dobrze iest działano. Ale náto baczność
miej / gdy zostaną zbytki po náleżeniu części /
która każdemu ma przyść: Tedy w probie zby-
tki / to iest frakty / osobno spotem przyday. A
to co przydzie / ma być dzielono przez liczbę ná-
przodku w regule położoną. A ono co przydzie
ma być przydano ku częściom przy których tá-
kie zbytki

Nie zbytki zostawiały / a tak też działay we wszystkiech innych towarzystwach.

Regula æqualitatis.

Reguła równości.

Item/dał Pan słudze 100.fl.rzekać: Kup mi za to 100 fl. tych siol Gwoździków/ Imbieru/ Pieprzu/ Galek/ Kminu biorąc lib: gwoździków po 60.gr. Imbieru lib:po 12.gr. Pieprzu lib:po 11.gr. Galek lib:po 10.gr. Kminu lib: po 2.gr: aby niemniej ani więcej wydał/ iedno 100. fl. Jest pytanie/ wiele funtów równo tego wszystkich tego przyjdzie za 100. fl. Tak działay/ złoży płacę co płaci każdy siele osobno w iedne summe/ przyjdzie 95. gr: potym tak połóż w regule 95. gr: dądzą mi każdego z tych siol 1. funt/ wiele mi dądzą funtów 100. fl. czyni $31\frac{1}{9}$ lib.

Probá tey reguły.

Pátrząy przodkiem wiele przyjdzie za $31\frac{1}{9}$ lib. Gwoździków lib: biorąc po 2. fl. a czyniąc podobu reguły detry/ przyjdzie/ czyni fl. 63. gr: $4\frac{1}{9}$ Potym pátrząy wiele przyjdzie za $31\frac{1}{9}$ lib. Imbieru/ lib: biorąc po 12. gr: a czyniąc podobu reguły detri przyjdzie/ czyni fl. 12. gr: $18\frac{1}{9}$ Potym pátrząy wiele przyjdzie za $31\frac{1}{9}$ lib. Pieprzu lib: biorąc po 11. gr: a czyniąc podobu reguły

reguly detri/ bądźcie czynić fl. 11. gr: 17. $\frac{1}{3}$
Potym patrzyć wiele przyjdzie za 31. $\frac{1}{3}$ lib: Ga-
leń lib: biorąc po 10. gr: a czyniąc według regu-
ły detri/ przyjdzie/ czyni fl. 10. gr: 15. $\frac{1}{3}$

Nakoniec/ patrząy wiele przyjdzie za 31. $\frac{1}{3}$
lib: A minu biorąc lib: po 2. gr: a czyniąc po-
dług reguly detri/ bądźcie /czyni fl. 2. gr: 3. $\frac{2}{3}$
Potym ty wszystkie summy za każde porzecie wy-
dane przydać wspolek/ a gdy ie przydać/ te-
dy nie uczynią nic wiecey ani mniej/ iedno fl.
100. a także dobrze działać.

Mam złoty czerwony Węgierski/ który płaci 52
gr: y chce zań mieć kwartniki y drobne pienią-
dze/ tak wiele iednych iako y drugich/ to iest/ nie
wiecey kwartnikow niż drobnych pieniądzy/ a-
ni też zaśie/ ale zároveň oboich / iest pytanie/
wiele mi przyjdzie oboiey monety/ Tak czyn/
złoż te oboie myńce/ która zań chce mieć we-
spolek/ y przywiedź ia w iedno miarowanie/ to
iest/ na drobne pien: a będą 4. pien: które po-
łoż miasto pierwszego terminu w regule detri/
Potym też złoty Węgierski uczyn na drobne
pien: a bądźcie 936. pien. które położ miasto trze-
ciego terminu w regule detri rzekac: 4. pien: da-
ją 1. z oboiey monety/ wiele mi dadzą 936. pien:
czyni 234.

Probá.

Probá.

Zbierz społem te 234. kwartniki y 234. drobne pien: á uczyn ie ná groſſe/ y będzie 52. gr: á tákés dobrze dſiałat.

Item, Mam złoty Węgierſki we złocie/ ſtóry płaci 51 $\frac{2}{3}$ gr: á ide go odmieniać/ y chce zań mieć ſelagi/ kwartniki/ y drobne pieniądze/ ták wiele iednych iáko y drugich/ to ieſt/ nie wiecey iedney monety niſ drugiey/ ále zárowno wſyſtſkich/ Jeſt pytanie/ wiele mi przydſie káżdey monety 3 i ten złoty. Czyń ták/ zbierz ty monety ſtore 3 i ten złoty chce mieć/ á uczyn ie ná nymniejſz monete ſtore 3 i ten złoty chce/ to ieſt/ ná drobne pieniądze y uczynia wſyſtſki 10. pien. ſtore połoſ miáſto pierwſzego terminu w regule detri/ potym złoty czerwony tákież uczyn ná drobne pieniądze/ y będzie 930. pien: ſtore połoſ miáſto trzeciego terminu w regule detri rzeſac: 10. dáia mi 1. 3 káżdey mone y wiele mi dádz 930. pien: uczyni 93. káżdey monety.

Probá.

Zbierz ty wſytkie monety iáko 93. ſelagi: 93. kwartniki y 93 pieniądze/ ſtore uczyn ná groſſe ieſlić przyda 51. gr: 12. pien: tedyſ dobrze dſiałat.

Mam złoty czerwony ſtóry płaci tylko 30. gro: bo był w ſtrole ſydowſkiey/ á chce zań mieć pul: groſſki/

groſſki/ſwartniſki y drobne pieniądze/ ták wiele
 iednych iáko y drugich/ to ieſt/ niewiecey iedney
 monety niſ drugiey/ ieſt pytanie/ wiele bede miał
 każdey tey monety námienniey / czyń ták iákoſ
 to przednieyſze drugie czyni / zbierz te monety /
 ktore zań mieć chce / ſpołem wſzytki / y wdziá-
 łay ie/ á przywieź iy w mnicyſe miánowanie/
 ktore ieſt między tą monetą ktora chce mieć
 za ten złoty/ to ieſt ná drobne pieniądze/ á bądźſe
 13. te 13. połoſ miáſto pierwoſzego terminu w
 regule detri/ potym teſ ten czerwoný złoty wdziá-
 łay tákież ná mnieyſzą monetę/ to ieſt ná drobne
 pieniądze/ á będą 702. pien : ktore połoſ miáſto
 trzeciego terminu ták mowiac: 13. pien : dáiá mi
 1. 3 każdey monety wiele mi dádzą 702. pien : czy-
 ni każdey monety 54.

Probá.

Tákież iáko y w drugich.

Item/ Mám złoty czerwoný/ ktory płáci 50. $\frac{2}{3}$
 gr: A idąc go odmieniać / chce zań mieć / puł-
 groſſki/ſelagi/ſwartniſki/ drobne pien : nie wie-
 cey iedney monety niſ drugiey / ále za równo
 wſzech. Jeſt pytanie wiele mi zań przyiđſie/
 każdey monety námienniey / Czyń iákoſ drugie
 czyni / y bądźſe ták w regule ſtało 19. pien : dái-
 á mi 1. 3 każdey monety námienniey wiele mi
 dádzą 912. pien : czyni 48. 3 każdey monety.

Probá

Probá.

Probuy táť iákoś inſe probował / á naydzieſz
żeś dobrze dźiałał.

Item, Mam złoty Węgierſki ſtóry tylko plá-
ci 49. $\frac{1}{2}$ gr: bo był w ſydorſkich reſách / á chce
zań mieć groſe/ pulgroſti/ ſelagi/ kwartniki/
drobne pieniądze/ táť wiele iednych iáko y dru-
gich/ w liźbie nie w waźnoſci/ ieſt pytánie/ wie-
le zań przydzie káźdey monety námienniey czy-
nić według reguły iuź wſazáney / będzie czynić
24. káźdey monety/ to ieſt/ 24. gr: 24. pulgroſti/
24. ſelagi/ 24. kwartniki / 24. drobne pień.

Probuy tego iákoś y inſe probował/ á naydzieſz
żeś dobrze dźiałał.

Item, Mam złoty Węgierſki czerwoný niewaźny
ſtóry pláci 45. $\frac{1}{2}$ gr: á chce zań mieć potroyne
groſe/ cále groſe/ pulgroſti/ ſelagi/ kwartni-
ki/ y drobne pieniądze / táť wiele iednych iáko
y drugich. Jeſt pytánie/ wiele będzie miał káźdey
monety/ czyń iákoś y drugie czynił/ zbierz ty
monety ſpołem ku iednemu á mnieyſzemu miá-
nowaniu monety/ to ieſt ná drobne pieniądze/ á
połóź miáſto pierwſzego terminu w regule detri
á złoty Węgierſki álbo 45 $\frac{1}{2}$ gr: dźiałáne ná
pieniądze drobne/ połóź ná trzecim mieyſcu táť
mowiąc: 61. pieniądzy dáia 1. z káźdey monety
wiele

wiele dać 45. $\frac{1}{2}$ gro: albo 819. pieniędzy.
Czyni każdy monety 9. to iest/9. gr: petroynych
9. gr: całnych/9. pulgroßkow/9. ſelagow/9.
kwartnikow/9. drobnych pieniędzy.

Probá tego.

Zgromadź ſpołem w iedne ſumma to wſyſtko/
to iest/ 9. gr: petroynych/9. gr: całnych/ 9. pul
großkow/9. ſelagow/9. kwartnikow/ 9. pień:
á to wſyſtko w iedne ſumma przydawſy wdziá
la 45. $\frac{1}{2}$ á tátes dobrze dźiałai.

Regula ligar.

To iest.

Regulá mieſzania.

Item, Kupilem 10. lotow ſáſránu/káždy lot 3á
10. pień: potym Kupilem 20. lotow drugiego ſá
fránu/káždy lot 3á 23. pień: potym Kupilem 30.
lotow trzeciego ſáſránu po 18. pień: potym Ku
pilem czwartego ſáſránu 1. lot po 4. pień: á ten
oſtátni ſáſran zmieſzałem z onym troim pierwo
ſzym ſáſránem wſyſtkim / y dowiedzialem ſie
przez ráchunek / iż ieden lot zmieſzanego ſáſrá
nu koſtuje 9. pień: Jeſt pytánie/wielem tego
tánſzego zmieſzał z drugim ſáſránem / táť czyn/
lot

lot	Pień:	pień:
10.	10.	
20.	23. odeymi:	9. zostąn 5. dzielnik
		4
30.	18.	

Postawimy tak iako tu widzisz odeymi 4. od 9. zostąn 5. twoy dzielnik albo diuisor, ktorego postawisz w regule za pierwszy termin/ potym 9 odeymiesz od 10. pień: zostanie 1. to wlozysz w regule za sredni termin. Potym zas tez 9. odeymiesz od 23. pień: zostąn 14. te tez wlozysz na kstalt nieco reguly towarzystwa za wtory termin pod 1. Potym zas tez 9. odeymi od 18. pień: zostąn 9. te tez wloz w regule detri za wtory termin pod 14. na kstalt niemalem reguly towarzystwa / a loty ty wlozysz miasto trzeciego terminu w regule detri/ na kstalt reguly towarzystwa/ y bedzie tak stalo w regule:

	lot	lotow
Pierw:	I tanszego	10.
Bafranu	Bafranu	
tu: 5. lot: Wtor: mam przy-	14. wiele mam	20.
miešac	przymiešac	
Trzecie	9. do	30.

A tak czyniac wedlug reguly towarzystwa/ bedzie/ uczyni iako tu widzisz.

	10	2
5	14	20 czyni 56
	9	30
		czyni 112

To iest/ że tego Bąfránu táńšego po 4. pień: do 10. lot: Bąfránu po 10. pień: maś przymieśać 2. loty á przydzieć lot po 9. pień: á zásie do 20. lot: Drugiego Bąfránu po 23. pień: tego táńšego Bąfránu po 4. pień: maś przymieśać 56. lot: á przydzieć lot po 9. pień: zmieśánego Bąfránu á do 30 lot: trzeciego Bąfránu po 18. pień: tego táńšego Bąfránu maś przymieśać 54. loty/ á tákieżci lot przydzie po 9. pień: po zmieśaniu/ á ták do wśystkiego troygá Bąfránu tego táńšego po 4. pień: przymieśales. 112. lot: á ták maś iuż to częgom pytał.

Probá.

Uaprzód / zbierz liczbę lotow pierwszego troiego Bąfránu drożšego / beda 60. lotow. Potym też zbierz liczbę lotow táńšego Bąfránu ktora czyni 112. lot: ktore przyday do 60 lotow drożšego Bąfránu / á bedzie 172. lotow iuż wśystkiego Bąfránu mieśánego / potym pátrz co ktory Bąfran czyni / álbo wiele koštuie / iáto 10. lotow po 10. pień: czynia 100 pień: á 20. lot: po 23. pień: czynia 460. pień: á 30. lotow po 18. pień:

pień: czynią 540. pień: á 112. lotow tąższego Bą-
 frąnu po 4. pień: czynią 448. pień: te wszystkie
 summy zapłaty każdego Bąfrąnu zbierz w iedne
 summe / á będzie summá 1548. pienie: ktore
 dziel przez 172. loty / á przyjdzie 9. liczbá mieřa-
 nia / á tátes dobrze czyni.

Item, Kupilem 14. lotow Bąfrąnu po 5. gr: po-
 tym / kupilem drugiego Bąfrąnu 22. lotow po
 7. gr: potym kupilem trzeciego Bąfrąnu 34. loty
 po 8. gr: potym kupilem czwartego Bąfrąnu 46.
 lotow po 9. gr: náostátek kupilem tąższego Bą-
 frąnu po 2. gr: Ten Bąfran tąższy z mieřalem
 z tymi pierwszymi Bąfrány / y dowiedzialem się
 ná rachunku / że mi przyszedl ieden lot po 4. gr:
 Jest pytanie / wielem tego tąższego Bąfrąnu
 przymieřał do tego czworgá Bąfrąnu droźszego.
 Táť czyn / postaw przodkiem táť.

Lot: gr:

14 5

22 7

4

po odeymi

zostą 2. twoy dzielnik

34 8

2

46 9

Postawimy táť odeymi 2. od 4. zostą 2. twoy

3

dzielnik

Dzielnik albo Dziwizor / Ktorego postawić za pier-
 wszy termin w regule. Potym odeymi 4. gr:
 mieżanego Bąfranu od 5. gr: pierwszego Bąfrá-
 nu zostanie 1. Ktory włoż za wtory termin w re-
 gule / iakoby towarzystwa. Potym też 4. gr:
 mieżanego Bąfranu odeymi od 7. gr: wtorego
 Bąfranu / zostana 3. Ktore poloż za wtory ter-
 min w regule pod 1. iakoby w regule towarzy-
 stwa. Potym też 4. gr: mieżanego Bąfranu
 odeymi od 8. gr: trzeciego Bąfranu / zostana 4.
 Ktore także poloż za wtory termin pod 3. na
 kształt reguly towarzystwa. Na koniec też /
 4. gr: zmieżanego Bąfranu odeymi od 9. gr:
 czwartego Bąfranu zostana 5. Ktory włoż za
 wtory termin w regule pod 4. na kształt reguly
 towarzystwa / a czwor Bąfran droższy każdy
 z osobną poloż za trzeci termin w regule na
 swym miejscu.

Lot:	Pierwsze	Lot:	I	Lot:	14
	Bąfranu				
	Wtore: przymie-	3	Wiele też	22	
Do 2	Balem		nam przy-		
	Trzecie: tążego	4	mieżać do	34	
	Bąfranu				
	Czwart:	5			

A czyniąc podług reguly towarzystwa / będzie
 czynić:

Lot:

46

	Lot:	Lot:	
	1	14	7
	3	22	33
2		czyni	
	4	34	68
	5	46	115

Summá czwor-	Summá táń-
gá droższego Bą-	Bego Bąfrá-
fránu czyni Lot: 116	nu czyni Lot: 223
Ktore czynią gr: 910	vczynią gr: 446

Probá tego.

Naprzód zbierz liczbe lotow wszystkichiego czwor-
gá Bąfránu droższego / á bedzie go lotow 116.

Potym też zbierz liczbe wszystkichiego Bąfránu
táńszego / á bedzie go lotow 223.

Ktore przyday do 116. lotow droższego / bedzie
lotow 339.

Potym pátrzy liczby / ceny / á zapłaty onego
czworgá Bąfránu droższego po 5. po 7. po 8. y
po 9. gr: á bedzie groszy 910.

Potym też pátrzay liczby / zapłaty / á ceny tego
czworgá táńszego Bąfránu po 2. gr: á bedzie
groszy 446.

Ktore przyday do 910. groszy Bąfránu droższe-
go / á bedzie gr: 1356.

Á ty dziel przez 339. lotow / á bedzie Kocient
3 4 4. to

4. to iest liczba mieśnania / A także dobrze
dzielać.

Regula legis.

To iest/

Regulą vstawy.

Item, Ma ieden synkarz dwoie Wino/ Ktorego
I. Kwartą kosztuje 5. pieniedzy / a drugiego I.
Kwartą za 10. pieniedzy / a z tego dwoygá Winá
chce námieścić iedne Kwartę Ktoraby kosztó-
wała 7. pieniedzy / tak iżby nie wiecey ani mniej/
ale tyle ileby przyszło każdego wsiat / iżby też ku
skłodzie nie przyszedł/ iesli to chcesz wiedzieć/ ál-
bo temu rowne.

Tedy przodkiem tak postaw.

Pien:

Pien:

5

7

10

Potym odeymi mnieyszą liczbę od średniey /
iako 5. od 7. zostąn 2. a średnią odeymi od
wiekszey / iako 7. od 10. zostąn 3. y będzie tak
stało.

Pien:

Pien:

5

2

7

10

3

Potym

Potym przyday te dwoie liczbe zbywająca iá
 po 2. y 3. beda 5. y będzie ták státo.

Pień:

Pień:

5

2

7

zbytek.

10

3

5

A te 5. nápiš po dwa rázy ták:

5 5

A náđ iedną/ nápiš iedne liczbe zbywająca / á
 náđ druga 5. tákże polož druga liczbe zbywá-
 ica/ liniá miedzy nie položymyšy/ y będzie ták
 státo.

$\frac{2}{5}$

$\frac{2}{5}$

Potym przez przelozenie tey liczby/ tá regulá wó-
 řázuie/ iáto wiele/ ktorego Winá masz wziąć.

A to ták rozumiey/ iż ostatek od 10. pienie-
 dzy/ masz przyłożyć Winu pięci pieniedzy / á ták
 tego Winá po 5. pieniedzy masz wziąć $\frac{2}{5}$ kwar-
 ty/ á ośtáica liczbe od mnieyszego przywołasz
 wietšemu / to iest / onemu Winu po 10. pienie-
 dzy / á ták onego Winá po 10. pieniedzy masz
 wziąć $\frac{2}{5}$ kwarty/ á ták będzieš czynił podług tey
 reguly/ ták iż $\frac{2}{5}$ tego Winá po 10. pieniedzy masz
 wziąć/ á $\frac{2}{5}$ tego winá po 5. pieniedzy tu zmie-
 řaniu winá po 7. pieniedzy krom swey škody/ y
 zdrády swego bližniego.

I 5

Probá

Probá dwoygá Winá.

Ták probuy / bacząc że tego Winá po 5. pień.
 maś przywieść álbo wziąć ku zmieśńaniu $\frac{3}{5}$
 części kwarty / tedy tak połóż w regule $\frac{5}{3}$ to
 iest 1. Kwartá czyni 5. pienię: wiele rczynia $\frac{3}{5}$
 części 1. kwarty / czyni 3. pień.

Potym bacząc że tego Winá po 10. pień: maś
 wziąć ku zmieśńaniu $\frac{5}{2}$ części 1. kwarty. Ták
 rozdź w regule $\frac{5}{2}$ to iest 1. kwartá czyni 10. pie.
 wiele rczynia $\frac{5}{2}$ Kwarty / rczyni 4. pień: ktore
 przyday do 3. pień. za $\frac{3}{5}$ kwarty winá po 5. pień:
 będzie 7. pień: za 1. kwarte winá mieśńanego. A
 takęś dobrze czyniś.

Item, Mam czworákíe Wino. Pierwszego 1.
 kwarte kosztuie 20. pieniedzy. Drugiego 15.
 Trzeciego 10. Czwartego 1. kwartá kosztuie 8.
 pieniedzy. A tego czworgá winá chce zmieśńać
 iedne kwarte za 12. pieniedzy. Jest pytanie/
 wiele z każdego tego czworgá winá mam wziąć
 ná kwarte / żeby nic wiecey nie kosztowało iedno
 dwanaście pień: Przodkiem tak postaw.

Pień:

20

Pień:

15

12 mieśńania

10

8

21 3

A iż tu są dwie liczbie wietſze niż ſrzednia /
 y zaśie ſą dwie mnieyſze niż ſrzednia / przeto
 ſrzednia liczbe / to ieſt 12. po dwoy / á beda 24.
 Potym oboie mnieyſzą liczbe / iáko 10. y 8. we
 ſpolek przydáyna / to ieſt / 18. odeymi od 24.
 liczby ſrzedniey podwoionej / zoſtána 6. á te
 6. choć od táńſzego winá zoſtála / połoſz prze
 ciwnym obyczáiem ná krzyż przeciwo droſſze
 mu winu / to ieſt / przeciwo winu po 20. pień:
 y przeciwo winu po 15. pień: przez to znácząc
 że tego winá po 20. pień: maſz wſiąc 6. częſci/
 tákſze winá po 15. pie. maſz wſiąc tákieſz 6. częſci.
 Potym teſz przyday ſpolem dwie wietſze liczo
 bie / iáko 20. y 15. á beda 35. od ktorych odeya
 mi liczbe ſrzednia podwoiona / to ieſt / 24. od
 35. zoſtána 11. á te 11. ktorá zoſtála od droſz
 ſzego winá połoſz przeciwnym obyczáiem /
 ná krzyż / przeciwo táńſzym winom / to
 ieſt / przeciwo winu po 10. pień: y
 tákieſz przeciwo winu po 8. pień.
 tym znácząc / że tego winá po
 10. pień: maſz wſiąc 11. częſci /
 tákſze y winá po 8. pień:
 maſz wſiąc teſz 11. czę
 ſci do zmięſzania
 y będzie ták
 ſtáło.

Pień.

Prwart.

Pien:

Prwart.

Pien.

20

$\frac{5}{34}$

3 $\frac{2}{17}$

15

$\frac{5}{84}$

2 $\frac{11}{17}$

$\frac{3}{4}$

czynią

Wiele
czynią

czyni

10

$\frac{11}{34}$

3 $\frac{14}{17}$

8

$\frac{11}{24}$

2 $\frac{19}{17}$

Regula positionis.

Regulá położenia.

Przestrzeżenie

Wiedzy/ że ten przykład ná Ciemięską liczbę
ma być rachowan / gdzie ma fl. 20. Selagow/
á Selag 12. pieniędzy.

Item, 1. lib: pieprzu kosztuje 7. Selagow.

21 1. lib: imbieru kosztuje 10. Selagow.

21 1. lib: Bąstranu kosztuje 2 $\frac{3}{4}$ fl.

Niektory kupiec chce ná to forzenie náłożyć fl.
730. á chce tyle pieprzu kupić iżby połowicá
tego wszystkiego była $\frac{2}{3}$ wszystkiego imbieru.
A iżby $\frac{2}{3}$ wszystkiego Imbieru były $\frac{1}{4}$ wszystkiego
go Bąstrá

go sąfránu. Jest pytánie / wiele sązdego z nich
ma kupić.

Tát czyn/ weźmi niektora liczbe w ktoreyby
mogl mieć $\frac{1}{2}$ y $\frac{2}{3}$ y $\frac{3}{4}$ á tá niechay będzie 12. tyle
ma kupić pieprzu / ktorey polowicá jest 6. á prze
to naydźi táka liczbe / ktoreyby 6. była $\frac{2}{3}$ á tá
jest 9. á tyle ma kupić imbieru. Potym naydźi
liczbe táka ktoraby 6. była $\frac{3}{4}$ á tá jest 8. á táf
wiele ma kupić sąfránu. Potym zbierz sum-
my w iedne summe / co czyni to troie forzenie /
iáko zá 12. lib: pieprzu / czyni fl. 4. Belag: 4.
á zá 9. lib: imbieru / czyni fl. 4. Bela: 10. á zá 8.
lib: sąfránu czyni fl. 22. Summa wssystkie-
go czyni fl. 30. Belag: 14. Potym táf w regule
postaw 30. fl. 14. Belagow dáia 12. lib: pie-
przu / wiele mi dádzá 730. fl. czyniac podlut re-
guly / będzie czynić 285. $\frac{1}{30}$ lib: á tyle ma ku-
pić pieprzu.

Potym táf sadź w regule mowiac: 12. lib: dáia
285. $\frac{1}{30}$ lib: wiele dádzá 9. czyniac podlut re-
guly / będzie czynić 214. $\frac{2}{30}$ lib: á tyle ma ku-
pić imbieru.

Potym táf w sadź w regule mowiac: 12. dáia
185. $\frac{1}{30}$ lib: wiele dádzá 8. czyniac podlut
reguly / będzie czynić 190. $\frac{2}{30}$ á tyle ma kupić
sąfránu.

Probá.

Przodkiem ná to bádź / że táf wiele chciał kupić
pieprzu

pieprzu/ Ktoregoby polowicá byla $\frac{5}{8}$ Imbieru/
á táf naydſi polowice wſſyſtkiego pieprzu/dſie/
lac 285. $\frac{105}{30}$ lib: przez 2. á bedſie czynić 142.
 $\frac{205}{30}$ lib: á to ieſt polowicá pieprzu / Ktora ma
być $\frac{5}{8}$ Imbieru.

Potym naydſi $\frac{5}{8}$ Imbieru wſſyſtkiego / á to táf
mnoſz 214. $\frac{35}{30}$ lib: coć przyſſlo Imbieru przez
2. bedſie czynić $\frac{13140}{30}$ Ktore dſiel przez 3. y
bedſie czynić 142. $\frac{205}{30}$ lib: á to ſa $\frac{5}{8}$ wſſyſtkie
go imbieru/ co y polowicá wſſyſtkiego pieprzu.
A ſi ty $\frac{5}{8}$ imbieru miały być $\frac{5}{8}$ wſſyſtkiego ſáſrá
nu/tedy naydſi $\frac{5}{8}$ wſſyſtkiego ſáſránu/ Ktore táf
naydſieſz/ mnoſz 190. $\frac{30}{30}$ lib: coć ſáſránu przy
ſſlo przez 3. á bedſie czynić $\frac{17530}{30}$ lib: Ktore
dſiel przez 4. á bedſie czynić 142. $\frac{235}{30}$ lib: á to ſa
 $\frac{5}{8}$ wſſyſtkiego ſáſránu/ co y $\frac{5}{8}$ wſſyſtkiego Im
bieru / y co $\frac{1}{2}$ wſſyſtkiego pieprzu / á táf znáf
ieſt ieſz dobrze dſiałal / wſſákoſz nád to ieſzcze
drugim obyczáiem tego z probuy / á to táf pá
trżay/co wſſyſteſ pieprz koſtuie/t iſ w regule ſá
dzac 1. lib: zá 7. ſelagow/zacſ 285. $\frac{105}{30}$ lib: cy
ma 99. fl. 17. ſelagow 4. $\frac{205}{30}$ pień.

Potym pátrżay wiele koſtuie wſſyſteſ Imbier/
ſádzac táf w regule/ 1. lib: zá 10. ſelagow/zacſ
214. $\frac{30}{30}$ lib: czyniac wedłuſ reguly/ bedſie cży
nić 107. fl. 0. ſelag: 0. $\frac{240}{30}$ pień.

Potym pátrżay wiele koſtuie wſſyſteſ ſá
fran/táf ſtáwiac w regule/ 1. lib: zá 2. $\frac{3}{30}$ fl: zá 3

190.

190. $\frac{26}{30}$ lib: bedzie czynić 523. fl. 2. Belagi
6. $\frac{150}{30}$ pień.

Aty wszystkie trzy summy przyday/ á zlož wo
jedne summe/á bedzie 730. fl:wszystkǎ summá/
á tǎk znát iest żeś dobrze dżiałal/bo tǎk wiele ná
to forzenie náložyl.

Drugi przykład ná Polska mińce.

Item, 1. lib. Bǎfrǎnu plǎci fl: 4.

Item, 1. lib. muŝtǎtowego kwiǎtu plǎci fl. 1. $\frac{1}{4}$

Item, 1. lib. gwoŝdżikow plǎci fl: 1.

Item, 1. lib: pieprzu plǎci fl. $\frac{1}{2}$

Niektory Kupiec chce ná to forzenie náložyc fl.
850. y nákupic go tym obyczǎiem/ żeby $\frac{1}{2}$ wo
szystkiego Bǎfrǎnu kupionego bylá $\frac{1}{3}$ wszystkie
go kwiǎtu/ á $\frac{1}{3}$ wszystkiego kwiǎtu/ áby bylá $\frac{2}{3}$
wszystkich gwoŝdżikow kupionych/ á $\frac{2}{3}$ wsyst
kich gwoŝdżikow / áby byly $\frac{3}{4}$ wszystkiego pie
przu kupionego. Jest pytanie/ wiele má kǎżde
go forzenia 3 osobná.

Tǎk czyn/ naydŝi liczba niektora tǎkowa/ w ktos
reybyś mogł nieć $\frac{1}{2}$ y $\frac{1}{3}$ y $\frac{2}{3}$ y $\frac{3}{4}$ á tǎ niechay be
dzie 12. á tyleby tǎk ná domysl miał kupic Bǎ
frǎnu/ Ktorego $\frac{1}{2}$ iest 6.

Alle iŝ $\frac{1}{2}$ wszystkiego Bǎfrǎnu miałaby być
 $\frac{1}{3}$ wszystkiego kwiǎtu / przeto naydŝi tǎkǎ licz
ba ktoreby $\frac{1}{2}$ Bǎfrǎnu/ to iest / 6. bylá $\frac{1}{3}$ á tǎ
iest 18. á tǎkby wiele tǎk ná polozenie miał ku
pic kwiǎtu.

Alle

Alle iż $\frac{1}{2}$ łwiātu miałaby być $\frac{2}{3}$ wszystkich gwo-
źdźkow/ tedy naydźi takąa liczbę ktoreyby $\frac{1}{2}$
łwiātu/ to iest 6. była $\frac{2}{3}$ a ta iest 9. a takąby wie-
le na dohad miał kupić gwoźdźkow.

Alle iż $\frac{2}{3}$ gwoźdźkow mają być $\frac{3}{4}$ wszystkiego
pieprzu/ przeto naydźi takąa liczbę ktoreyby
 $\frac{2}{3}$ gwoźdźkow/to iest 6. były $\frac{3}{4}$ wszystkiego pie-
przu/ a ta iest 8. a tyleby taką na położenie miał
kupić pieprzu.

Potym patrząy co to wszystko forzenie / taką na
dohad a na domysł położone / kosztuie taką są-
dzac w regule 1. lib. szafrańu za 4. fl. zacy 12.
lib. czyni fl. 48.

Potym 1. lib: łwiātu za 1. $\frac{1}{4}$ fl. zacy 18. lib: czy-
ni fl. 22. $\frac{1}{2}$

Potym 1. lib: gwoźdźkow za 1. fl. zacy 9. lib:
czyni fl: 9.

Potym 1. lib. pieprzu za $\frac{1}{2}$ fl. zacy 8. lib. czyni fl.
4. Ty wszyscy 4. summy przyday w 1. summe/ a
będzie summa czynić fl. 83. $\frac{1}{2}$

Potym abyś się dowiedział wiele prawnie kto
rego forzenia ma kupić / tedy taką posadź w re-
gule 83. $\frac{1}{2}$ fl. daję mi 12. lib. szafrańu/wiele mi
dadzą 850. fl. czynią 122. $\frac{1}{10}$ lib. a tyle pra-
wie ma kupić szafrańu.

Potym taką sadź w regule 12. lib. daję mi 122.
 $\frac{2}{5}$ lib. wiele dadzą 18. lib. czyniac podobną regu-
ły/ będzie czynić 183. $\frac{3}{10}$ lib: a taką wiele prawnie
ma kupić łwiātu.

R

Potym

Potym ták położ w regule 12. lib. dąga mi 122.
 $\frac{1}{1} \frac{2}{6} \frac{6}{7}$ lib: wiele dądza 8. lib. czyniac podług re-
 guly Detri/będzie czynić 81. $\frac{1}{1} \frac{2}{6} \frac{3}{7}$ lib: á tyle prá-
 wie ma kupić gwoździów.

Potym ták włoż w regule 12 lib. dąga 122. $\frac{1}{1} \frac{2}{6} \frac{5}{7}$
 lib:wiele dądza 8. lib. czyniac według reguly de-
 tri/będzie czynić 81. $\frac{1}{1} \frac{2}{6} \frac{3}{7}$ lib: á tyle prawie ma
 kupić pieprzu.

Probá.

Przodkiem ná to bacząc / że ták wiele Bąfránu
 chciał kupić / iáko by iego wśystkiego $\frac{1}{2}$ była $\frac{1}{3}$
 wśystkie kwiátu/á ták przodkiem sie dowiedz
 ktora iest $\frac{1}{2}$ Bąfránu wśystkiego kupionego /
 dzieląc 122. $\frac{1}{1} \frac{2}{6} \frac{6}{7}$ lib. przez 2. á będzie czynić 61.
 $\frac{1}{1} \frac{1}{6} \frac{3}{7}$ á to iest práwa $\frac{1}{2}$ wśystkiego Bąfránu.

Potym też ná to bączność mając / że tá $\frac{1}{2}$ Bą-
 fránu iáko 61. $\frac{1}{1} \frac{1}{6} \frac{3}{7}$ lib. ma być $\frac{1}{3}$ wśystkiego
 kwiátu / á ták naydzi ktora iest $\frac{1}{3}$ wśystkiego
 kwiátu/ dzieląc 183. $\frac{1}{1} \frac{3}{6} \frac{2}{7}$ lib: przez 3. á będzie
 czynić 61. $\frac{1}{1} \frac{1}{6} \frac{3}{7}$ lib: á tá iest práwa $\frac{1}{3}$ kwiátu /
 ktora też iest $\frac{1}{2}$ wśystkiego Bąfránu/á ták sie to
 prawie tráfia/ że $\frac{1}{2}$ wśystkiego Bąfránu iest $\frac{1}{3}$
 wśystkiego kwiátu.

Potym też ná to bącząc/ że $\frac{1}{3}$ wśystkiego kwiá-
 tu ma być $\frac{2}{3}$ wśystkich gwoździów / dowiedz
 że sie wiele lib: czynią $\frac{2}{3}$ wśystkich gwoździów
 kupionych/

kupionych/ á to tář naydzieř / przodkiem mnoř
gwořdziť kupione/ iářo 91. $\frac{1}{16} \frac{0}{3}$ lib. przez 2. á
bedřie czynić $\frac{3}{4} \frac{0}{6} \frac{0}{0}$ łtore dzieł przez 3. á bedřie
czynić 61. $\frac{1}{16} \frac{3}{2}$ á to řa práwe $\frac{2}{3}$ wřystkich gwoř-
dziłow/ co 1. y $\frac{1}{3}$ łwiátu/ iářo y $\frac{1}{2}$ wřystkiego
řářánu/ á tář řie práwie trář ře $\frac{1}{3}$ łwiátu iest
 $\frac{2}{3}$ gwořdziłow.

Potym bacřac ře ty $\frac{2}{3}$ to iest/ 61. $\frac{1}{16} \frac{3}{2}$ lib. má-
ia być $\frac{3}{4}$ wřystkiego pieprzu łupionego / tedy
pátrřay wiele lib: wćzynia $\frac{3}{4}$ pieprzu wřystkiego
łupionego/ á to tář naydzieř / mnoř przodkiem
pieprz łupiony/ iářo 81. $\frac{7}{16} \frac{3}{2}$ lib. przez 3. á bedřie
czynić $4 \frac{0}{1} \frac{8}{2} \frac{0}{0}$ lib. łtore dzieł przez 4. á bedřie
czynić 61. $\frac{1}{16} \frac{3}{2}$ lib: á to řa $\frac{2}{4}$ wřystkiego pieprzu
y $\frac{2}{3}$ wřystkich gwořdziłow / y $\frac{1}{3}$ wřystkiego
łwiátu/ y $\frac{1}{2}$ wřystkiego řářánu/ á tář řie wřy-
řłto trářło/ ře $\frac{1}{2}$ řářánu iest $\frac{1}{3}$ łwiátu/ á $\frac{1}{3}$ łwiá-
tu iest $\frac{2}{3}$ gwořdziłow/ á $\frac{2}{3}$ gwořdziłow řa $\frac{3}{4}$ pie-
przu/ á tář znáť iest/ řeř dořze dziełáť/ á to iest
práwa probá.

Potym chceřli pátrřay iesłi řie tá řummá trářł/
łtore ná to łorzenie miał náłořyc. A to tář
naydzieř/ dowiedziawřy řie co łtore łorzenie
z osobná łořtuie łtore łupł.

Przetóř napierwey pátrřay co łořtuie řářánu
łupiony/ łłádac tář w regule 1. lib. z á 4. řł-
zacř 122. $\frac{1}{16} \frac{2}{6}$ lib. czyniac podłuť reguly detri/
bedřie

bedzie czynić 488. fl. 18. gr. 12. $\frac{7}{16}$ pień.
 Potym patrząy wiele kosztuie wszystkie kwiśt
 kupiony / tak sádzac w regule 1. lib. za 1. $\frac{1}{4}$ fl.
 zacz 183. $\frac{2}{16}$ lib: czyniac podobu reguły detri/
 będzie czynić 229. fl. 1. gr. 4. $\frac{1}{16}$ pień.

Potym spatrząy co kosztuie wszystkie gwoździa
 i kupione / tak stawiac w regule / 1. lib. za 1. fl.
 zacz 91. $\frac{1}{16}$ lib: A czyniac podobu reguły detri/
 będzie czynić 91. fl. 18. gr. 9. $\frac{2}{16}$ pień.

Potym nakoniec patrząy co kosztuie wszystkie
 pieprz kupiony / tak w regule sádzac / 1. lib: za
 $\frac{1}{2}$ fl. zacz 81. $\frac{1}{16}$ lib: A czyniac podobu reguły
 detri / będzie czynić 40. fl. 21. gr. 10. $\frac{4}{16}$ pień.
 Ta ostatęk ty wszystkie 4. summy / co to wszystko
 po forzenie kosztuie kupione / przyday w iedne
 summe / a będzie summa fl. 850. a tak wiele
 też na to forzenie chciał nałożyć / przetoż sie y
 z tego widać / żeś dobrze działał.

Regula augmenti.

Reguła pomnożenia.

Item, Niektory człowiek mając pieniądze / Ku-
 pil za nie ceny / a kiedy kupił 6. funtow / tedy
 mu zostają 13. gr. po zapłaceniu / ale gdyby ku-
 pil 14. funtow / tedyby mu został 1. grosz. Jest
 pytanie

pytanie/wiele miał pieniędzy/ á zaczął kupił ieden
funt. Jeśli to chcesz wiedzieć / tedy tak czyn/
odeymi 9. od 14. zostą 5. potym odeymi 1.
od 13. zostą 12. á przeto dziel 12. przez 5. cży-
ni 2. $\frac{2}{5}$ á tylko kosztuie ieden funt.

Potym jeśli chcesz wiedzieć / wiele miał pienie-
dzy/ tak czyn mówiac 1. funt zá 2. $\frac{2}{5}$ gr: zaczą 9.
funtow czynią 21. $\frac{2}{5}$ gr: którym przyday 13. á
bada 34. $\frac{2}{5}$ á tyle miał pieniędzy.

Albo tak położ 1. funt zá 2. $\frac{2}{5}$ gr: zaczą 14. fun-
tow/ czynią 33. $\frac{2}{5}$ gr: którym przyday 1. bada
34 $\frac{2}{5}$ gr. á tyle miał pieniędzy.

Probá.

Jeśli to chcesz probować/ tedy tak czyn podług
reguly detri / mówiac: 1. funt kosztuie 2. $\frac{2}{5}$ gr:
zá 9. funtow/ przyda 21. $\frac{2}{5}$ gr. á to cóż przy-
szło iest mnieysze we 13. niż 34 y $\frac{2}{5}$

Potym rzecz 1. funt zá 2. $\frac{2}{5}$ gr. zaczą 14. funtow/
czynią 33 $\frac{2}{5}$ gr. Al to co przyszło / iest mnieysze w
jedności/ niż 34. $\frac{2}{5}$ á tak dobrze uczynisz.

Regula residui.

Regulá zbytku.

Item, Regulá zbytku/ rzeczona iest kiedy ze zby-

R 3

tku zbytku

tku zysku albo szkody / wiemy summe wydany
 tym obyczajem / kiedy zezę v każdego zlotego
 tyle á tyle zyskał albo stracił. Jest pytanie/
 wielem wydał / patrzay ktora część iest zlotego
 on zysk albo szkoda / á ktora część bedzie / tyle
 części z takiej summy / zyskał albo stracił / iá
 to tu w tym. Niektory kupiec przedał adá-
 mąskuzá 33. fl. y stracił v każdego zlotego wy-
 danego zá adámąskę 12. gr. Jest pytanie/
 wiele wydał zá adámąskę gdy go sam kupo-
 wał / albo wiele go kosztował.

Tak czyn / patrzay przodkiem / ktora część zlo-
 tego są 12. gr. á są $\frac{1}{3}$ albo w mnieyszym miá-
 nowaniu $\frac{2}{3}$ fl. tu baczysz że tak wiele stracił v
 każdego zlotego swey iszczyny. Przeto ty $\frac{2}{3}$ fl.
 odeymi od całego zlotego / albo od $\frac{5}{3}$ fl. zostá-
 na $\frac{1}{3}$ fl. á ty są 33. fl. á tyle mu iszczyny od ka-
 żdego zlotego zostáło / przetoż tak w regule wo-
 sadz $\frac{2}{3}$ fl. dáia 33. fl. wiele dádza $\frac{2}{3}$ fl. czyniac
 podług reguly / bedzie czynić fl. 55. A tak go
 wiele samego kosztował adámąskę / á ná każdym
 tym zlotym stracił swey iszczyny 12. gr. A chce-
 li wiedzieć wiele wssystkiej summy stracił / te-
 dy tak posadz w regule / ná 1. fl. stracił 12. gr.
 wiele stracił ná 55. fl. czyni 22. fl.

Probá.

Tá iest bázgo łatwia / odeymi te 22. fl. ktore strá-
 cił / od

cił/ od wszystkiey summy główney/ co go kosztował adamaśke/ iako od 55. fl. zostana 33. fl. isciżny/ a za to też tylko przedał adamaśke/ a tak też dobrze czynił.

Przestrzeżenie.

Wiedz że ten przykład na Niemiecką liczbę ma być rachowan/ gdzie złoty czyni 20. Belagow/ Belag 12. pieniedzy.

Item Niektory Kupiec przedał muszkatu za 77. fl. y zyskał na każdym złotym 7. Belagow y 6. pien: Jest pytanie/ wiele go ten muszkat kosztował/ Połóż tak/ dowiedz się wiele części Belagowych/ czynią 6. pieniedzy/ y czynią $\frac{1}{2}$ iednego Belagá/ a potym dowiedz się/ wiele części złotego czynią poł osmá Belagá/ y czynią $\frac{3}{8}$ a tak zyskał $\frac{3}{8}$ na każdym złotym.

Potym chcąc się dowiedzieć wiele go kosztował muszkat/ Należy obaczyć/ że iego isciżná jest $\frac{8}{8}$ fl. a zysk $\frac{3}{8}$ fl. a iż na $\frac{8}{8}$ fl. to jest/ na 1. fl. zyskał $\frac{3}{8}$ fl. tedy przydaj te $\frac{3}{8}$ do $\frac{8}{8}$ a beda $1\frac{1}{8}$ fl. zysk y isciżná/ a ty są 77. fl. Przeto tak w regule wzrostu $1\frac{1}{8}$ dają 77. fl. wiele dadzą $\frac{8}{8}$ fl. a czyniąc według reguły/ będzie czynić 56. fl. A tak go wiele kosztował muszkat/ a na każdym złotym 3 tych 56. fl. zyskał $\frac{3}{8}$ fl.

Probá.

Jeśli to chceś probować y iemu równe/ tedy
 uczyn podług reguły detri/ tak mówiac: 1. fl. 370
 skwie $\frac{3}{8}$ złotego / wiele zyskuia 56. fl: y przyda
 21. fl. á gdy ty przydasz 21. fl. ku 56. fl. isćizny
 przyda zaś 77. fl. zysku y własnych pieniadzy.

Regula fusti.

Item Niektory kupiec kupił 2781. funt gwoźd-
 żów czystych y nieczystych/ albo skruszonych
 tak iż zawże 100. funtów czystych albo całych/
 maia w sobie 13. funtów skruszonych/ á ieden
 funt całych kupił za 23. gr: á ieden funt skruszo-
 nych kupił za 12. gr: Jest pytanie/ zaczął kupił
 2781. funt całych y skruszonych gwoźdżów
 for/ pátrza y nadrzewiey liczby gwoźdżów
 całych y skruszonych/ ktora tak naydzieś/ ábo
 wiem tak rzeczono/ iż 100. funtów całych maia
 13. funtów skruszonych/ przeto tak włoż w re-
 gule detri/ 100. funtów mieśanych albo cał-
 ych/ dáia 13. skruszonych/ wiele funtów skru-
 szonych dáda 2781. mieśanych przyda 361.
 $\frac{51}{100}$ skruszonych/ ktora summe ieśli odeymieś
 od wszystkiey summy/ to iest/ od 2781. fun-
 tów będzieś miał liczbe całych 2419. $\frac{47}{100}$
 Potym sie dowiedz/ wiele oboie kosztuia z oso-
 bná/ á nadrzewiey skruszone mówiac/ 1. funt
 skruszonych

skrużonych za 12. gr: zać 361. $\frac{5}{100}$ skrużonych
przyda fl. 144. gr: 18. pien: 6. $\frac{1}{200}$

Potym sie dowiedz/ wiele kosztuig ciale tak flado
dac w regule 1. funt calych za 23. gr: zać 2419
 $\frac{1}{100}$ czynia fl. 1854. gr. 27. pien: 14. $\frac{3}{50}$ Potym
przyday spolem zaplate calych y skrużonych/ be-
dsie liczba ktorey skutano fl. 1999. gr: 16. pie-
niedzy 3. $\frac{7}{50}$.

Przestrzeżenie/ że tu niżej cetnar iący 100. lib.
ma na Niemiecką wage.

Item, 100. funtow imbiereu czystego/ kosztuig
75. fl. zać 384. $\frac{1}{4}$ funta / a ieden cetnar ma 15.
funtow skrużonych. Tak czyn/ patrzay wiele
skrużonych maia 384. $\frac{1}{4}$ mieżanych. Tak w re-
gule flado 100. lib: daia 15. lib: skrużonych
wiele czynia 384. $\frac{1}{4}$ funt / przyda 57. $\frac{5}{80}$ a to
odeymi od 384. $\frac{1}{4}$ funtow/ zostana 326. $\frac{3}{80}$ fun-
tow. Potym tak poloż 100. funtow za 75. fl.
zać 326. funtow $\frac{3}{80}$ czyn podług reguly/ beda
fl: 244. $\frac{1}{200}$.

Probá.

Probá tey reguly bywa przez regule detri/ ono
co bylo na ostátku/ polozyć na przodek/ a to co
na przodku bylo/ to polozyć na ostátek/ a ono
co przyszło z pierwszego działania/ wlozyć w po-
srzodek / a działać według reguly detri/ a ieslić
przydźsie ono co pierwey we srzodku bylo/ tedys
dobrze działał.

Regula pagamenti.

W tej regule tak się maść rzadzić / iż zawże
dwoie liczbe następuiaca się blisko / wzgore po-
łożę / potym drugie inſze liczby na dole / tak iż za-
wże pierwoſza ma być pod poſlednia. Potym
mnoż na trzyż wſyſtte liczbe pierwoſzego rzędu/
potym też mnoż na trzyż wſyſtte liczbe wtore-
go rzędu / á ono co przydzie z mnożenia pierwoſze-
go rzędu / dzieł przez ono co przydzie z mnożenia
wtorego rzędu / á ono co przydzie z takiego dzie-
lenia / toć ieſt liczba pytania.

Item, Niektory człowiek w Wiedniu miał 30
pieniedzy Norberſkich / ſedł do bratárz / y rzekł:
daj mi za ty 30. pieniedzy Norberſkich / pie-
niedzy Wiedeńſkich / podług ich waſności / á nie
wie bratárz wiele mu ma dać Wiedeńſkich / y za-
da / iżby mu powiedział waſność monety / á on
odpowiedział : iż 7. picń : Wiedeńſkich koſtu-
ia 9. Linceńſkich / á 8. Linceń : waſa 11. Baſár-
ryſkich / á 12. Baſárriſkich / waſa 13. Wilzo-
ferſkich / á 15. Wilzoferſkich waſa 10. Regem-
ſperſkich / á 8. Regemſperſkich waſa 18. Nus-
mertierſkich / á 5. Numertierſkich waſa 4.
Norberſkie. Jeſt pytanie / wiele Wiedeńſkich
przyida za 30. Norberſkich ? Jeſli to chceſz
wiedzieć / połoſz iáko tá figurá wſazuje.

Wiedeńſkich

Norberſkich.	30	18	8	13	12	9	
Turnerſkich	X	X	X	X	X		7\
Regenſperſkich.	4	5	10	15	11	8	

A mnoż ná krzyż z oboiey ſtrony táť / ſiedmí rá-
 zow 8. ſa 56. á dwánaście rázow 56. ſa 672.
 á 15. rázow 672. ſa. 10080. á 8. rázow 10080.
 ſa 80640. á 5. rázow 80640. ſa 403200.
 á 30. rázow 403200. ſa 12096000.

Potym teſz mnoż druga ſtrone táť / 9. rázow 11.
 ſa 99. á 13. rázow 99. ſa 1287. á 10. rázow
 1287. ſa 12870. á 18. rázow 12870. ſa 231660.
 á 4. rázy 231660. ſa 926640. á to ieſt liczbá
 przez ktora maſz dzielić / przeto dzieł pierwoſza
 ſumme / to ieſt / te 12096000. przez te
 926640. beda 13. $\frac{23}{429}$ / á tyle Wiedenſkich
 przyda zá 30. Norberſkich / á tym obyczáiem
 moſeſz czynić w miarách / w wagách / y w mo-
 netách / w rozmaitych ſiemiách.

Item, 7. funtow w Padwi / czynią 5. Weneckich
 100. Weneckich czynią 60. Norberſkich / á
 100. Norberſkich czynią 73. Kolenſt. Jeſt pytá
 nie / wiele

nie/wiele Kolenstich czynia 1328. lib. w Padwi.
Kolenstich/Norberstich/Wenestich/Paderost.

73	100	5	7
\		X	X
	60	100	1328

czyni 415. $\frac{11}{5}$.

Item, 2. pieniadz i Tureckie/ czynia 4. Węgierskie/ á 6. Węgierskich czynia 16. Litewskich/ á 4. Litewskie/ czynia 9. Polskich. Jest pytanie/ wiele Polskich czynia 13 pieniadzy Tureckich. Polskie/ Litewskie/ Węgierskie/ Tureckie.

9	4	4	2
\		X	X
	16	6	13

czynia 156. Polskich.

Probá tey Reguly.
Jest przez regule detri.

U tot 38/ dimisorá álbo dzielnicá pierwszego dzielenia polož w ostatni termin/ á productum ktorec prz 380 3 pierwszego dzielenia / włoż za średni termin/ á za pierwsze termin polož 1. á jeślić przyjdzie pierwsza liczbá ktoraś dzielił/ ten dyś dobrze dzielał.

Regula commutationis.
Regula symmetror.

Item/

Item, Dwa kupcy chcą frymářczyć / Pierwszy
na welne / a Wtóry sukno / a cetnar welny
koſtuje gotowych pieniędzy 8. fl. ktory na fry-
mářku kládzie za 9. fl. a bella sukna koſtuje
120. fl. gotowych pieniędzy. Jeſt pytanie/
w wielu złotych ten ktory ma sukno / ma kláść
na frymář / tak iżby frymář był rowny / a
iżby ieden od drugiego nie był zdrádzon. Tę
czyń / tak kládac w regule 8. fl. gotowych pie-
niedzy dáia 9. fl. na frymářku / wiele dáia 120
fl. gotowych pieniędzy / czyni 135. fl. a w tylu
złotych ma kláść sukno.

Item, Dwa chcą frymářczyć / ieden ma welne /
drugi ma sukno / a cetnar welny koſtuje 16. fl.
gotowych pieniędzy / ktory na frymářku klá-
dzie za 18. fl. a ieden poſtaw sukna koſtuje
5. fl. ktore kládzie na frymářku za 6. fl. Jeſt
pytanie / ktory z tych dwu ktorego przeſádził / a
w wielu złotych na 100. fl. Tak czyń / tá wel-
na w gotowiźnie koſtuje 16. fl. a na frymářku
kláda za 18. fl. a ieden poſtaw na frymářku
kláda za 6 fl. ktorego sukna trzy poſtawy ko-
ſtują 15. fl. gotowych / a to 15. fl. dáia 1. ce-
tnar welny / ktory cetnar koſtuje 16. fl. goto-
wych / a tak ten z suknem lepiey frymářczył niź
ten z welna / a w piácináści złotych / zyskał ieden
fl. ktory zysk czyni $6\frac{2}{3}$ fl. w 100. złotych.

Tu fl. rächuy zǎ 20. Belagow / á Belag zǎ 12.
pieniedzy.

Item, Dwá chca frymárczyć spólem / ieden ma
wełne/á drugi iedwab/ á cetnar wełny kóštuie
21. $\frac{1}{3}$ fl: gotowych pieniedzy / ktory kładzie ná
frymárku zǎ 24. fl. á chce mieć $\frac{1}{6}$ gotowych
pieniedzy / á ieden funt iedwabiu kóštuie fl.
4. $\frac{1}{8}$ Jest pytánie / w wielu złotych ten ied-
wab ma być polożon ná frymárk/ták iżby fry-
márk był rowny. Ták czyn / ten co ma wełne
kládzie cetnar zǎ 24. fl. á chce mieć $\frac{1}{6}$ goto-
wych pieniedzy/ á tá $\frac{1}{6}$ iest 4. fl. á ieszcze ostá-
ia 20. fl. á tyle ma wziąć towárem / odeymi te
4. fl. gotowych/ktore mu ma przydác od 21. $\frac{1}{3}$
fl. á gdy ieden cetnar wełny kóštuie fl. 21. $\frac{1}{3}$
zostána 17. y $\frac{1}{3}$ fl. á przeto ma mieć 20. fl. w
kupi/ álbo w towárze. Potym rzecz 17. $\frac{1}{3}$ fl.
gotowych pieniedzy dáia 20. fl. ná frymárku/
wiele dádzá 4. $\frac{1}{8}$ gotowych / uczynia 4. fl. 15:
Belagow 2. $\frac{4}{3}$ pieniedzy.

Item, Dwá chca frymárczyć / ieden ma Bá-
fran / drugi ma perły / á ieden funt Báfránu
kóštuie gotowych pieniedzy 4 $\frac{1}{6}$ fl: ktory kła-
dzie ná frymárku zǎ 5. fl: á chce mieć $\frac{1}{4}$ goto-
wych pieniedzy / á drugi kładzie perły zǎ 7. $\frac{1}{2}$
fl: skóciec/ á iest frymárk rowny. Jest pytá-
nie wiele kóstawáły te perły w gotowych pie-
niędzách. Ták działay/ iż Báfran kláda ná
frymárku

frymárku zá 5. fl. á chce mieć $\frac{1}{4}$ gotowych pie-
 niedzy/ przeto odeymi $\frac{1}{4}$ fl. od 5. to iest 1. $\frac{1}{4}$ fl.
 zostána 3. $\frac{3}{4}$ á tyle ma wziąć w towárze / á for-
 stnie ten sáfran gotowych pieniedzy 4. $\frac{1}{6}$ fl.
 przeto odeymi 1. $\frac{1}{4}$ fl. od 4. $\frac{1}{6}$ fl. zostána 2. $\frac{1}{2}$
 á ták maß zá 2. $\frac{1}{2}$ fl. gotowych 3. $\frac{3}{4}$ fl. ná fry-
 márkę. Potym iesli chceß wiedziec 7. $\frac{1}{2}$ fl.
 polozone ná frymárku wiele czynia gotowych
 pieniedzy/ tedy ták wloż w regule detri/ 3. $\frac{1}{4}$ fl.
 ná frymárku dáia 2. $\frac{1}{2}$ fl. gotowych wiele
 dáidza 7. $\frac{1}{2}$ fl. czynia 5. fl. 16. Belagow/ 8. pie-
 niedzy/ á tyle kostnie ieden funt perel gotowych
 pieniedzy.

Probá.

Napierwey bacź/że tego ftory sáfran ma 1. lib.
 kostnie gotowych pieniedzy 4. $\frac{1}{6}$ fl. á ná fry-
 márk 1. lib. kládzie zá 5. fl. á chce mieć gotowych
 pieniedzy $\frac{1}{4}$ ftora od 5. fl. odieta / uczyni 1. $\frac{1}{4}$
 fl. á ták ten 1. $\frac{1}{4}$ fl. gotowych pieniedzy / co mu
 ten drugi ma przydác / odeymi od 4. $\frac{1}{6}$ fl. go-
 towych/ co go sáfran kostnie / á zostána 2. $\frac{1}{2}$
 fl. á 1. $\frac{1}{4}$ fl. odiawßy od 5. fl. zostána 3. $\frac{3}{4}$ fl. á
 owego drugiego 1. skóciec perel kostnie / iakós
 obráchowal zlo: 5. Belagow 16. pien. 8. goto-
 wych pieniedzy / á ták chceßli wiedziec / zacź te
 perly ná frymárku máia być polozone / aby
 frymárek był rowny. Tedy ták posadz w regu-
 le 2.

Ie 2. $\frac{11}{12}$ zlot: gotowych sádzá ná frymárku zá
 3. $\frac{3}{4}$ zlot: zač máia býc posádzone ná frymárku/
 3l. 5. šelagow 16. pień: 8. gotowych / á czyniac
 podlúť reguly detri / bedšie zlt: 7. $\frac{1}{3}$ á táť perly
 máia býc posádzone ná frymárku / á bedšie fry
 márk rowny / á táťes dobrze czynit.

Item, Dwa chca frymárczyć / ieden ma suťno/
 ktorego iedná miára košťuie 8. gro: ktora klad
 dzie ná frymárku zá 10. gr. á drugi ma tábin/
 ktorego 1. łokieć košťuie 20. gro: ktory kładzie
 ná frymárku zá 24. gro: Jest pytanie / wiele
 ieden drugiemu ma przydáć gotowych pienie
 dzy / táť iżby frymárek był rowny / wloż táť ná
 frymárek.

8

10

X

20

24

Potym mnoż ná przyż mowiaci 8. rázow 24.
 sa 192. á 10. rázow 20. sa 200. od ktorych o
 deymi 192. zošťána 8. ktore schoway. Potym
 pátrzay ktory lepiey frymárczył / á iest ten kto
 ry ma suťno / przeto odeymi 8. od 10. zošťána 2.
 á one 8. ktoreś drzewiey schował / dziel ie przez
 2. przyida 4. á przez te 4. dziel summe ktora wlo
 żył ná frymárek / to iest / 24. przydzie $\frac{1}{6}$ / á táť
 wiele gotowych pieniedzy / ten ktory ma suťno
 ma dáć temu ktory ma tábin.

Tu zloty ráchuy 20. šelagow / á šelag 12. pień.

Item

Item, Dwá chca frymárczyć/ ieden ma sułno/
 á drugi welne/ á iedná miará sułná koštuie
 22. Belagi/ ktora kładzie ná frymárk za 26.
 Belagow/ á dáie temu drugiemu co ma welne
 wolności sześć mieściacow/ á ieden cetnar wel-
 ny koštuie 16.3ło: ktory kładzie ná frymárku za
 18.3łotych. Jest pytanie iako wiele czasu wolno-
 ści ma dáć drugiemu ktory ma sułno/ ták izby
 frymárk był rowny. Ták poloż 22. Belagi goo-
 torowych pieniedzy dáia ná frymárku 26. Belag-
 ow/wiele dádzá 16.3ło: á czyniac według regu-
 ly detri/będzie czynić 18.3ł: 18. Belag. 2. $\frac{1}{11}$ pien.
 á miałoby być iedno 18.3ł: iako stoi ná frymáro-
 ku y 6. mieściacy wolności/ przeto odeymi 16.3ł:
 od 18.3ł: 18. Belagow 2. $\frac{1}{11}$ zostana 2.3ł 18. Be-
 lagow 2. $\frac{1}{11}$ pienied: Potym ták posadz w re-
 gule detri 2.3ł. 18. Belagow 2. $\frac{1}{11}$ pien. dáia 6.
 mieściacy wiele dádzá 2.3ło: á czyniac według
 reguly detri/ przysidzie czynić 4. $\frac{1}{8}$ mieściacá á
 tylko iedno wolności ma mieć ten ktory ma su-
 łno/ á będzie frymárk rowny.

Tu cernar ráchuy 100. libr.

Item, Dwá chca frymárczyć/ ieden ma Báš-
 fran/ á drugi gwoździłi/ á ieden funt gwoź-
 dziłow koštuie 19. gro: á ieden funt Bášfránu/
 koštuie 60. gr: á on chce wyfrymárczyć 7. ce-
 tnarow y 24. funty gwoździłow. Jest pytá-
 nie/ wiele Bášfránu ma mu dáć za gwoździłi/
 L ták izby

ták izby frymárk był rowny / Mnoż 7. cetnarow y 24. funty przez ważność cetnarow / to iest / przez 19. gr: á dšiel przez 60. przyda 229. $\frac{4}{5}$ funtá šáfránu / á iešli chceš probowác / mnoż kážde z nich przez ich pieniadze / á przydšie iák wielka summa iednego iáto drugiego. Al to ták šádząc w regule detri 1. lib: gwošdšiti for 3á 19. gr: 3acž 724. lib: á przydšie czynić 13756. gr: á 3á šáfran tákže wiele / á to ták w regule šádząc 1. lib: šáfránu 3á 60. gr: 3acž 229. $\frac{4}{5}$ lib: czyni 13756. gr: tákže wiele iáto y 3á gwošdšiti / á tákže dobrze dšiatá.

Item, Dwá frymárczq / ieden ma welne / á drugi woš / á koštuie ieden cetnar welny 12. fl: ktož kładšie ná frymárku 3á 16. á chce mieć gotowych pieniedzy $\frac{1}{4}$ á ieden cetnar wošku koštuie 20. zlo: Jest pytánie / iáto drogo woš ma polozyć ná frymárk / ták izby frymárk był rowny. Ták czyn / odeymi $\frac{1}{4}$ od 16. to iest / 4. á zoštáq 12. Potym odeymi 4. od 12. zoštáq 8. iáto ieden cetnar koštuie gotowych pieniedzy / y połož ták / 8. fl. gotowych pieniedzy / dáq 12. fl. ná frymárku / wiele dáda ná frymárku 20. fl: gotowych pieniedzy / czyni 30. fl: á ták drogo ma polozyć ieden cetnar wošku / á bedšie frymárk rowny.

Item, Dwá chcą frymárczyć iedne kupia 3á druga

Druga Prom przydátku pieniedzy / ieden ma do
 xámit / Ktorego kosztuie iedná miárá 4. $\frac{1}{2}$ fl.
 Drugi Kupiec ma Sáfran / Ktorego 1. funt kos-
 tuie 3. $\frac{3}{4}$ fl. á ten Ktory ma áxámit / chce przez
 frymárczyć 24. miáry. Jest pytánie / wiele
 mu przydzie Sáfránu zá ty miáry / táť czyn / 1.
 miárá zá 4. $\frac{1}{2}$ zacž 24. miar / czynia 108. fl. Po-
 tym zásie táť czyn 3. $\frac{1}{4}$ fl: dáia 1. funt / wiele
 funtow dádzá 108. czynia 33. funtow / 7. lotow
 1. quint. 2. $\frac{2}{3}$ pieniedzy.

Tu cetnar ráchuy zá 100. lib.

Item, Dwa chcą frymárczyć / ieden ma wosť
 Ktorego ieden cetnar gotowych pieniedzy ko-
 stuie 15. fl. Ktory ná frymárku Kładzie zá 16. fl:
 á drugi ma Sáfran / Ktorego ieden funt gotowych
 pieniedzy kosztuie 3. fl: y chce mieć gotowych
 pieniedzy $\frac{1}{2}$ fl. Jest pytánie / iáko drogo
 ieden funt Sáfránu / ma polozyć ná frymárk /
 táť izby ná stu złotych 5. fl. przewyżšáły ná
 frymárku / táť czyn / ten chce mieć $\frac{1}{2}$ goto-
 wych pieniedzy / tedy 16. fl: mušá $\frac{4}{5}$ być / gdy $\frac{1}{2}$
 czyni 4. fl. Ktore przyday do 15. y tež do 16. á táť
 ko wczynia 19. y 20. Przeto táť polož 19. fl: má-
 ia być položone ná frymárku zá 20. iáko dro-
 go 3. fl. Czyn podług reguly / przyda 3 $\frac{2}{3}$ fl.
 rownego frymárku. Potym gdy náđ 100. zło-
 tych máia być 5. fl: Táť polož 100. fl: dáia
 L 2 105. fl:

105. fl. wiele dádza 3. $\frac{1}{2}$ fl. czyń według regu-
 ly przyda 3 $\frac{5}{8}$ fl: á drugi ma 76. funtow Báf-
 ránu/ zá ktory pierwszy ma mu dáć wość y $\frac{1}{5}$ go-
 towych pieniedzy / przeto ták polož ieden funt
 Báf ránu kładą ná frymárku zá 3 $\frac{5}{8}$ fl: zácz
 76 funtow Báf ránu/ czyni 252. fl: ná frymár-
 ku/ á ma mu dáć $\frac{1}{5}$ gotowych pieniedzy / przeto
 naydzi $\frac{1}{5}$ we 252. fl: dzieląc 252. fl: przez 5. á
 będzie/ czyni 50 $\frac{2}{5}$ á to iest $\frac{1}{5}$ od 252. fl: ktore
 odeymi od 252. zostána 201 $\frac{3}{5}$ fl: á zá tylo mu
 ma dáć wość / ráchując káždy cetnar zá 16. fl:
 ná frymárku. Potym ták polož 16. fl: ná fry-
 márku dáia 100. funtow woštu / wiele dádza
 201 $\frac{3}{5}$ fl: ná frymárku / czyni 1260. funtow
 woštu/ ktore będzie miał zá 76. funtow Báf rá-
 nu y zá 50 $\frac{2}{5}$ fl: gotowych pieniedzy / á ták do-
 brze uczyniż.

Probá.

Przywiedź 79. funtow Báf ránu ná swe
 pieniędze licząc káždy funt zá 3. fl: iáko kóřtu-
 ie gotowych pieniedzy/ á polož ták 1. funt zá 3.
 fl. gotowych pieniedzy / zácz 76. funtow Báf rá-
 nu/ czyni 228. fl. Potym tež przywiedź ná
 pieniędze 1260. funtow woštu / licząc ieden
 cetnar zá 15. fl: iáko kóřtował gotowych pienie-
 dzy/ á polož ták 100. funtow woštu zá 15. fl:
 gotowych/ zácz 1260. funtow/ czyni 189. fl: kto-
 rym

rym przyda 50 $\frac{2}{5}$ fl: ktore dał w gotowych
 pieniądząch/ czyni pospółu 239 $\frac{2}{5}$ fl: á zá þá
 fran iący przyda 228. fl: ktore odeymi od 230.
 $\frac{2}{5}$ fl. 30stana 11 $\frac{4}{5}$ fl. Przyto tář wloř
 228. fl: zyskuia 11 $\frac{2}{5}$ fl: wiele zyszcza 100. fl:
 czyni 5. fl. á tyle przyřymárczył wiecey on z þá
 fránem nád onego ktory miał wořt wiecey pię
 cia złotych nád 100. fl.

Tu zá cetni račuy 100. lib: á zá fl: 25. gro.
 Item/ Jeden kupiec ma wořt/ ktory chce prze
 řymárczyć zá imbir / á kořtuie 1. cetnar wo
 řtu gotowych 8. fl. 5. gro: á chce ná řymářku
 dáć cetnar wořtu zá 9. fl: á ieden cetnar imbie
 ru kořtuie gotowych 19. fl. y 21. gro: ktory ce
 tnar tář drogo chce polozyć ná řymářku / iáko
 drogo on polozył wořt/iżby mu řymář był ro
 wny/tedy tář poloř w regule/8. fl: 5. gr: goto
 wych dáia 9. fl: ná řymářku/wiele dádzia 19. fl:
 21. gr: gotowych pieniądzy/ á řiedy 25. gr. rá
 chuia zá złoty/ tedy przyda 21. fl: 19 $\frac{1}{4}$ $\frac{6}{1}$ gro: á
 tář drogo ma polozyć cetnar imbiereu/á ten z wo
 řkiem ma 58. cetnarow 31. funt wořtu / á chce
 tyle wřiać imbiereu ile mu przydzie zá ten wořy
 řet wořt. Jest pytánie/ wiele ma wřiać im
 biereu zá ten wořt/ tář wloř w regule/ 1. cetnar
 wořtu zá 9. fl. záć przyda 583 1. lib. wořtu/y
 przyda 524. fl. 19. $\frac{3}{4}$ gr: potym poloř 21. fl: 19.
 $\frac{1}{4}$ $\frac{6}{1}$ gr: dáia 1. cet. imbiereu/ wiele dádzia 524. fl.

19 $\frac{3}{4}$ gro: y będzie tak stało w regule.

gro:
89280.

lib:
4100.

gro:
52479.

A czyniąc podług reguły / będzie 2409 $\frac{4}{5}$ $\frac{1}{8}$ lib.
A tyle ma wziąć imbieru.

Probá tego.

Wywroć regule tak / I. cetnar imbieru za 21. fl.
19. $\frac{1}{4}$ $\frac{5}{8}$ gro: zać 2409 $\frac{4}{5}$ $\frac{1}{8}$ lib. czyni 524. fl.
19 $\frac{3}{4}$ gro. Takżec też wiele wósk czynił. A prze-
toś dobrze działał.

Regulá o zgadnieniu iáko wiele kto ma pieniędzy.

Item Gdy chcesz wiedzieć wiele kto ma pie-
niedzy / álbo iáką summe czego niewiádomą /
Paż temu v ktorego chcesz zgádnąć iżby liczył te
summe po trzech / á potym liczeniu iesli zbe-
dzie iedność tedy nápiś 70. iesli zostąną dwie
iedności / tedy nápiś 140. Potym Paży dru-
ga raz też summe po 5. liczyć / á ile zostąną
iedności tyle raz nápiś 21. Potym Paży
trzecią raz liczyć po 7. á ile zostąną iedności
niżej siedmi tyle raz nápiś 15. Potym ty
summy wssystki przyday / á od tey summy o-
deymi

deymi 105. ile raz mozeš/ ostatek vřazec py-
tanie.

Regulá o sedžie.

Item. Jest nie ktory sad pelny wody maaic
trzy czopy/ ktory sad ma w sobie 8. wiadr wo-
dy/ a gdy wyime ieden czop wielki tedy ona
woda wssystka wyplynie zonego sedu za iedne
godzine/ a gdy wtory czop mnieyszy wyime
tedy woda wyplynie za dwie godziny/ ale kie-
dy trzeci wyime namnieyszy/ tedy woda wy-
plynie za trzy godziny. Jest pytanie iako za
dlugi czas osm wiadr wody zonego sedu wy-
plyna kiedy wssystki trzy czopy wyime. Jesli
to chcess wiedziec tedy szukay liczby w ktorej by
mogl miec $\frac{1}{1} - \frac{1}{2} - \frac{1}{3}$ to jest/ mianowacze mnozac
przez sie/ a przyda 6. abowiem calosc z szesci
sa szesc/ a $\frac{1}{2}$ od 6. sa 3. a $\frac{1}{3}$ sa 2. te wssystke licz-
be pospolu przyday beda 11. liczba przez ktora
masz dzielic/ a liczba naleziona/ to jest 6. go-
dzin/ ta ma byc dzieloná/ a iz liczba przez ktora
masz dzielic nie moze byc miana w tey ktora
mamy dzielic 6. godzin / tedy te mnoz na minu-
ty przez 60. a ono co przydzie dzieli przez 11. a
bedzie/ czyni $32\frac{8}{11}$ minut / a w tylo minut 8.
wiadr wody wyplynie z sedu/ gdy wssystkie trzy
czopy razem wyima.

Probá.

Chceſſi tego probować / tedy przodkiem bacz /
L 4 iſz gdy

Kiedy wszystkie 3. czopty razem wyime / tedy ośm
 wiadr wody wyćiecze za $32\frac{8}{11}$ minut. Po-
 tym patrzay wiele wiadr pierwszoy czopty wyia-
 wszoy wyćiecze / za ty $32\frac{8}{11}$ minut / tak sadząc
 w regule / za 1. godzinie pierwszym czoptyem wyćie-
 cze 8. wiadr / wiele ich wyćiecze za $32\frac{8}{11}$ minu-
 cie / a czyniąc podług reguły detri / będzie / czy-
 ni $4\frac{4}{11}$ wiadrá. Potym zaśie spatrzay / wie-
 le wiadr wyćiecze za $32\frac{8}{11}$ m. wtorym czoptyem /
 tak sadząc w regule / za dwie godziny wtorym
 czoptyem wyćiecze 8. wiadr wody / wiele ich wy-
 ćiecze za $32\frac{8}{11}$ minuty / czyniąc podług regu-
 ły detri / będzie / czyni $2\frac{2}{11}$ wiadrá. Potym pa-
 trzay wiele wiadr trzecim czoptyem wyćiecze
 za $32\frac{8}{11}$ minuty / tak stawiając w regule / za 3. go-
 dziny trzecim czoptyem wyćiecze 8. wiadr wo-
 dy / wiele wiadr wyćiecze za $32\frac{8}{11}$ minuty /
 czyniąc podług reguły detri / będzie / czyni $1\frac{5}{11}$
 wiadrá. Na ostatęk zbierz te wszystkie sum-
 my / wiele ktorym czoptyem wyćiekło za te $32\frac{8}{11}$
 minucie w iedne summe / a będzie 8. wiadr spelo-
 ná / a tak znát jest żeś dobrze czynił.

Regulá o budowaniu.

Item / Są czterzey cieśle ktorzy chcą ieden
 dom budować. Pierwszoy chce dom zbudow-
 wáć za ieden rok. Wtory chce zbudować za
 dwie lecie. Trzeci za trzy. A czwarty za 4.
 lata.

lata. Jest pytanie / Kiedyby wszyscy razem ier-
 li ten dom budować / iakoby iy rychlo zbudowa-
 li / ale iż pierwszy powiada / iżby ten dom chciał
 zbudować za rok / przeto we 12. lat dwanaście
 by zbudował. Wtóry zaś powiada / iżby za
 dwie lecie zbudować chciał / przeto we 12. lat 6.
 by zbudował. Trzeci powiada / iżby iy zbudował
 za 3. lata / przeto za 12. lat czterzyby zbudował.
 Czwarty chce zbudować za 4. lata / przeto we 12
 lat trzyby zbudował / tedy wszystkie liczbe zbierz/
 to iest 12. 6. 4. 3. a przyday wszystko spolem / be-
 da 25. potym połoz 25. domow daia 1. rok wie-
 le dadzą 12. domow / ktorych lat nie możesz dzie-
 lić przez 25. przeto ie vczyń na miesiące mno-
 żąc przez 12. a beda 144. ktore dziel przez 25.
 beda 5. miesiący y $\frac{1}{2}$ iednego miesiąca / a tak
 by rychlo ten dom zbudowali / gdyby wszyscy 4.
 razem robili.

Probá.

Chcessli tego probować / tedy rownie takaz pro-
 ba tego iako pierwszego o sędzie. Przodkiem
 bacz / iż gdyby wszyscy 4. razem budowali / tedy
 by cały dom zbudowali za 5. $\frac{1}{2}$ miesiąca /
 a tak patrząy wieleby tego domu zbudował
 pierwszy rzemieśnik za 5. $\frac{1}{2}$ miesiąca / tak
 w regule sádząc / za ieden rok pierwszy rzemieśnik
 zbuduje cały dom / wiele go zbuduje za 5 $\frac{1}{2}$

A czyniac podług reguły detri/ będzie czynić $\frac{1}{2}$ domu.

Potym patrzay wiele wtory rzemieśnik tego domu zbuduie za te $\frac{1}{2}$ miesiąca/ ták w regule stawiac/ wtory rzemieśnik za 2. lecie zbuduie cały dom/ wiele go zbuduie za $\frac{1}{2}$ miesiąca Czyniac podług reguły/ będzie czynić $\frac{1}{2}$ domu. Potym patrzay wiele trzeci rzemieśnik tego domu zbuduie za te $\frac{1}{2}$ miesiący/ ták w regule kładąc. Trzeci rzemieśnik zbuduie za 3. lata ieden dom/ wiele go zbuduie za $\frac{1}{2}$ miesiący Czyniac podług reguły detri/ będzie czynić $\frac{1}{2}$ domu.

Potym patrzay wiele tego domu czwarty rzemieśnik zbuduie za te $\frac{1}{2}$ miesiący/ ták w regule stawiac. Czwarty rzemieśnik za 4. lata zbuduie ieden dom/ wiele go zbuduie za $\frac{1}{2}$ miesiący/ czyniac podług reguły detri będzie czyni $\frac{1}{2}$ części domu.

Należnie zbierz ty wszystkie 4. summy wiele ktory rzemieśnik tego domu zbudował za $\frac{1}{2}$ miesiąca/ a będzie ieden dom/ a ták znąc żeś dobrze czynił.

Item/ Lew z ie owce za godzinę/ Wilk za 2. godzinie/ a Pies za trzy. Jest pytanie/ Kiedyby ci wszyscy razem iedli te owce / rychłoby ia z iedli/dział

Oli/działay tak iako y to przestę. A to tak iż Lew
 3 ie owce za iedne godzinę / tedyby ich za 12. go-
 dzin 3 iadł 12. A iż Wilk 3 ie owce za dwie
 godzinie / tedyby ich za 12. godzin 3 iadł 6. A iż Pies 3 ie owce za 3. godzin / tedyby ich
 za dwanaście godzin 3 iadł 4. Zbierze ty
 wszystkie liczby iako 1 2 6 4. czynią 22. a po-
 sadź tak w regule / 22. daia iedne godzinę / wie-
 le daia 12. Ty godzinę iż ich dzielić przez 22.
 nie możesz / czyni na minuty / mnożąc ie przez
 60. bo godziną tyle ma minut / a będzie 720.
 minut / ktore dopiero dzielić przez 22. a będzie czy-
 nić $32\frac{8}{11}$ minut / a za tyle minut / ci trzey 3 iedzo
 te owce.

Probá.

Takaz iako y o domie. Przeto tak sadź w regu-
 le. Lew za iedne godzinę 3 ie 1. owce / wiele ie 3 ie
 za $32\frac{8}{11}$ minuty / czyni $\frac{6}{11}$ owce.

Potym sadź tak w regule. Wilk za 2. godzin
 3 ie 1. owce / wiele ie 3 ie za $32\frac{8}{11}$ minuty /
 czyni $\frac{3}{11}$ owce.

Potym posadź tak w regule. Pies za 3. go-
 dziny 3 ie iedne owce / wiele ie 3 ie za $32\frac{8}{11}$
 minuty / czyni $\frac{2}{11}$ części owce.

Na ostátę / zbierz te części / ktore ktory 3 nich
 3 iadł za $32\frac{8}{11}$ minuty / a czynią całą owce / a
 tak znáć iest żeś Dobrze działáł.

Regula

Regulá o zloće y o šrzebrze.

W zloće táf bywa ráchowanie / nadrzewicy
maš wiedziet wáge zlotá / przeto bacž iż hál-
ler moze tež być rodzaj wagi / á tych 51. wága
iedne grzywna.

I grzywná 16

z grzywny 8.

2 uncye 4.

I uncya ma 2.

lot:

z uncyy 1.

z uncyy z

I lot: 4.

quint

I quinty 4.

denary

Al przetym maš wiedziet / iż Weneci fárát li-
cja za wáge / á rákch 144. wága 1. uncya / á 72.
wága 1. lot / á 36: wága $\frac{1}{2}$ lot. á ieden fárát wa-
ży 4. grány / á gdy te wáge bedziest wiedziet /
Wiedziet dwoiáti iest fárát / ieden o którym
iui powiedano / á drugi iest fárby podług kro-
rego dobroć zlotá bowa znána / iednego od
drugiego / á ieden fárát fárby ma 4. grány / á
półdego

Każdego złota na probie szychowania na fa-
mieniu/ ieden karát kupuła za 5. fl. y 10. Belag-
gow / albo blisko tego / a ile karátow nieltore
złoto na probie ma / tyle ich zawże licza za
grzywny/ a 12. karátow na probie/ iest złoto po-
dleyse/ a 24. karátow/ iest złoto czyste.

Tu za złoty rachuy 20. Belagow / a za Belag
rachuy 12. pieniedzy.

Item Jeden ma złoto ftore ma na probie
19. karátow y 2. grany/ koštuie ieden karát 3. fl.
10. Belagow 2. häller. Jest pytanie zacy przy-
dzie iedną grzywną. Ták cżyn 1. karát 3 i 3. fl. 10.
Belagow 2. häller zacy 19. karátow 2. gran cży-
niac podług reguły przyda 68. fl: 8. Belagow
3. häller: a ták bacj iż zawże ile kar: na probie
ma złoto/ tyle ich licza za grzywnę/ a gdy ty-
dziej wiedział wiele iedną grzywną wazy/ po-
tym łatwie moiesz wiedzieć ważność każdego
lotu każdego quintu y denaru.

Item Niektory Kupiec ma złoto ftore wazy
grzywnę y 3. uncye y ieden quint: a ma na pro-
bie 18. karátow trzy grany/ a chce wiedzieć/ wie-
le ti sztuk ma czystego złota: Ták połoz 24.
karát daia 16. lotówie daja 18. karátow trzy
grany/ przyda 12. złota/ a tle iedną grzy-
wną ma czystego złota na wazie/ potem tak
działay

Działay daley 16. lotow złotą mieżanego dala
 12. $\frac{1}{2}$ złotą czystego / wiele czystego dadzą 3. m
 cye y 1. quint to iest 6. lotow 1. quint / a przyda
 4. loty 3. $\frac{1}{3}$ quint / ktore przyday do 12. $\frac{1}{2}$ lota /
 przyda 17. lotow 1. $\frac{1}{3}$ quint / a tyle ta stuka
 miała czystego złota / a ostatek byla przysada /
 a tak tym obczyaiem mozesz zawze naleśc / wie
 le kazde zloto ma przysady / iesti to chceś pro
 bowac / tedy patrzay zac przydzie iedna grzy
 wona / tak 18. karatow 3. grany na probie / kazdy
 karat za 3. fl. 10. belagow / zac 1. grzywna / to
 iest / 18. karatow y 3. grany / baczac na to / i
 wiele ktore zloto ma karatow na probie / tyle ich za
 grzywnie licza / przydzie iedna grzywna za 65.
 fl. 12. belagow / 6. haller. Potym tez patrzay
 co kosztuia 12. $\frac{1}{2}$ lotow czystego złota / ktore ma
 na probie 24. karaty. A tego sie tak dowiesz /
 naypierwey musisz wiedziec wiele karatow czy
 nia 12. $\frac{1}{2}$ lot: tak sadzac w regule / 16. lotow
 czynia 24. karaty / wiele karatow wczynia 12. $\frac{1}{2}$
 lot czyni 18. karatow y 3. grany / a rachuiac ka
 rat za 3. fl. 10. belagow / bedzie czynic 65. fl. 12.
 belagow / 6. den. tak wiele iako y drzewicy.

Tu na Polſka mince rachuy za fl. 30. gro. a
 za ieden groſſ 18. den.

Item / Jeden kupil iedne wncy czystego zlo
 ta za 8. fl. y za 1. groſſ / a chce wiedziec zac 16.
 grzywien

grzywien 6. $\frac{1}{2}$ unciey / 12. Fárát / 3. gran. złotá / Kto
 re złoto ná probie ma 16. $\frac{1}{2}$ Fárát. Ták cżyn /
 iż złoto czyste ma 24. Fárát / przeto rzecz 24. Fárát / dája 8. fl. 1. gr. wiele dádza 16. $\frac{1}{2}$ Fárát / przyp
 da 5. fl. 14. $\frac{1}{2}$ gro. á ták drogo przyjdzie 1. un
 cya złotá nieczystego zá 5. fl. 14. $\frac{1}{2}$ gro. Potym
 rzecz 1. uncya májnc 144. Fárát / to iest / 576.
 gran / zá 5. fl. 14. $\frac{1}{2}$ gr. zá 16. már. 6. $\frac{1}{2}$ un
 cy / á 12. Fárátow 3. gran / to iest / zá 48. 40.
 $\frac{1}{2}$ gran / to bacząc / iż wiele Fárátow Ktore złoto
 ma ná probie / tyle ich zá már. licza / á ták re 16.
 már. ráchuy po 16. $\frac{1}{2}$ Fárátow / á unc. 144. Fárát
 ow / á 1. Fár. zá 4. gra. á będzie ták stalo w re
 gule detri 124416. granow zá 11809. groşy /
 zá 14521. gran. á czyniąc podług re
 guly detri / będzie czynić fl. 1378. gro. 8. $\frac{20}{100}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{1}{2}$

Item / Jeden Kupit 12. lotow 3. quint złotá
 Ktore ná probie ma 21. Fárát y gran / á bránt
 ieden lot czystego złotá zá 4. fl. zá 12. przyjdzie
 woşy / Kto złoto. Ták cżyn 24. Fárát zá 4. fl. zá 12
 21 Fárát 3. gran: przypda 3. $\frac{5}{8}$ fl. á ták drogo
 będzie 1. lot. Potym ták poloż 1. lot zá 3. $\frac{5}{8}$ fl.
 zá 12. lot: 3. quinti przypda 46. fl. 6. $\frac{1}{2}$ gr.

Item mam 40. uncyi złotá Ktore ma ná pro
 bie 12. Fárát / á gdy ie wiele wogien ták ma ná
 probie 1. grzywóná 20. Fárát / iest pytanie wiele
 wazy to złoto. Ták cżyn mowiac 40. raz 12.
 1480.

sa 480. co dzieli przez 20. przyda 24. uncyi/
a tylo waży złoto.

Item 50. uncyi złota ktore ma na probie 15. karátow/
a włożywszy je w ogień nayduie 40. uncyi
Jest pytanie wiele karátow czystego ma w ied-
ney grzywnie. Tak czyni 40. uncyi daie 15. kará-
rát wiele dadzą 50. uncyi/czyni 18. $\frac{3}{4}$ karát/a
tylo ma to złoto.

Probá.

Wacz że nie ginie iedno insha przysada w o-
gniu/ a tak naydzi wiele czystego złota miáły
50. uncyi mnożąc 50. uncyi przez 15. karátow
a bedzie czyni 750. karátow/toż wszystko złoto
zostáło sie w ogniu że go nic nie ubyło. Przeto
tak posadz 40. uncyi máią czystego złota 750.
karátow/ wiele ma 1. czyni 18. $\frac{3}{4}$ a táies do-
brze działat.

Item ieden ma 20. uncyi złota ktore ma na
probie 12. karát/ a chce uczynić iż by miáło na
probie 10. karát. Jest pytanie wiele mośiadzu
mam przysidzić tak iżby ono złoto miáło 10.
karát. Naprzód patrząy wiele iest czystego
złota we 20. uncyi/ mnożąc 20. uncyi przez
12. karátow/ a sa 240. karát/ ktore dzieli przez
10. przyda 24. uncyi od ktorych odeym 20.
uncyi

vncyi zostána 4. vncye/ á tylo mósiądzu ma
przysądzić.

Probá.

Rzecz 24. vncye máia czystego złotá 240. fás
ratorow/wiele ma 1. czyni 10. á tak dobrze iest.

Tu zá 1. fl: ráchuy 20. Belagow/
A zá ieden Belag 12. den.

Item Jeden Kupil 81. grzywien srebrá mies
šanego/ á tego srebrá ma iedná grzywná czy
stego srebrá 11. lot: 3. quint 2. denar: á czystego
srebrá kosztuie iedná grzywna 7. fl: 18. Belag
gow 5. háller: iest pytánie wiele czystego sres
brá iest wtych 81. grzywnách/ á wiele kosztuie
w pieniądżách. Tak czyn/ oddziel nadrzewiey
srebro od mósiądzu mówiac iedná grzywná
mieszanego srebrá dáie 11. lot: 3. quint 2. dena
ry czystego srebrá/ wiele dádzá 81. grzywná/
czyn podług reguły/ przyida 60. grzywien ieden
lot 3. quint: dwa denari czystego srebrá. Potym
przywiedź srebro ná pieniądże mówiac/ iedná
grzywná zá 7. fl: 18. Belagow 5. háller: zácz 60.
grzywien 1. lot 3. quint 2. dená: przyida 476.
fl: 3. Belagi 6. $\frac{2}{8}$ háller.

Tu zá iedne lib: ráchuy 12. vncyi.

Item Jeden kupiec ma 40. funtow srebrá
ktorego ieden funt ma $3\frac{1}{2}$ vncye czystego sre-
brá. Jest pytanie wiele ma przysádzić srebrá
czystego/ ták izby 1. funt miał 8. vncyi. Nadrze-
wiey bacż wiele iest mósiádu w tych 40. fun-
tow á to ták naydzieß/ naydzi pierwey wiele iest
mósiádu w 1. lib: odiawoßy czyste srebro iáto
 $3\frac{1}{2}$ vncyi od 12. vncyi/to iest od 1. lib: zostánie
mósiádu przy 1. lib: $8\frac{1}{2}$ vncyi. Potym ták po-
sadz/ iedná lib: ma $8\frac{1}{2}$ vncyi mósiádu/wiele
máia 40. lib: czyni 340. vncyi mósiádu któ-
re dzieli przez 4. vncye dla tego iz 4. vncye mó-
siádu máia być w 1. lib: po przysádzeniu sre-
brá czyni 85. funtow od ktorych odeymi 40.
zostána 45. funtow/ á tyle musí mieć czystego
srebrá.

Probá.

Napierwey naydzi wiele czystego srebrá iest
w tych 40. lib: mnożac 40. lib: przez $3\frac{1}{2}$ vnc-
ye/ á bedzie czyni 140. vncyi czystego/ potym
też ty 45. lib: srebrá/ ktore maß przysádzić/v
czyn ná vncye mnożac 45. lib: przez 12. vncyi
á bedzie 540. vncyi/ do ktorych przylož ony 140
vncye pierwszego srebrá/ y bedzie wßyßtkiego
srebrá 680. vncyi. Potym przyday 40. lib:
pierwszego srebrá do 45. wtorego srebrá/ á
bedzie 85. lib: wßyßtkiego zmießanego srebrá.
Potym ták sadz 80. lib: mießanego srebrá ma
680.

680. vncyi czystego srebra wiele ma 1. lib: á czy
nić według reguły detri / będzie czyni ośm vn-
cyi / á także dobrze działał / albo przysądził.

Tu zaś 1. lib: rachuy 12. vncyi.

Item Jeden ma 50. lib: srebra którego jeden
lib: ma 4. vncyi / á chciałby mieć izby 1. lib: miał
by 7. vncyi / iest pytanie wiele ma mieć srebra tak
izby jeden funt miał 7. vncyi. Nadrzewiey pa-
trzay wiele mośiadzu ty 50. funtow miał
mnożąc przez 8. vncyi / á przyda 400. vncyi któ-
re dziel przez 5. dla tego iż 5. vncyi mośiadzu ma-
ją być w 1. lib: po przysądzeniu srebra / á będzie
czyni 80. lib: od których odeymi 50. lib. zostá-
ną 30. lib: á tyle musi mieć czystego.

Probá.

Przodkiem przyday 50. lib: pierwszego srebra
mieszanego do 30. lib: czystego á będzie 80. lib:
Potym wczyn ty 30. lib: srebra czystego ná vn-
cyie mnożąc 30. lib: przez 12. á będzie 360. vn-
cyi. Potym patrząy wiele czystego srebra miał
ty 50. lib: srebra mieszanego / mnożąc 50. lib:
przez 4. vncyie / á będzie 200. vncyi / które przy-
day do 360. vncyi / á będzie wszystkich czystego
srebra 560. vncyi. Potym tak posadz w regu-
le 80. lib: mieszanego srebra ma 560. vncyi
czystego

czystego srebra wiele ma iedną lib: czyni 7. vncyi/ á tákes dobrze czynit.

It: Jeden रुपiec ma sztukę pagamentu ktorego I. lib: ma w sobie srebra czystego 3. vncye á chce mieć 50. lib: táť izby káždy miał srebra czystego 8. vncyi. iest pytánie wiele ma mieć czystego srebra á wiele teź onego srebra trzech vncyi. Táť czyn/ pátrząy.

wiele mósiądzu iest w tych 50. funtow ktorebys miał zmieszać mnożąc 50. lib. przez 4. bo I. lib: ma mósiądzu 4. vncyi/ á będzie 200. vncyi/ ktore dzieli przez 9. dla tego iż 9. funtow mósiądzu są w pierwszym srebrze przyda $22\frac{2}{3}$ á tyle lib: ma mieć srebra onego ktore ma 3. vncye czystego w iednym funcie/ á od $22\frac{2}{3}$ niedostaia do 50. lib: $27\frac{2}{3}$ á tylo ma mieć czystego srebra.

Probá.

Napierwey pátrząy wiele iest czystego srebra we $22\frac{2}{3}$ lib: mnożąc $22\frac{2}{3}$ lib: przez 3. vncye á będzie $66\frac{2}{3}$ vncyi. Potym teź czyste srebro zdziałay ná vncye mnożąc $27\frac{2}{3}$ lib: przez 12. vncyi/ á będzie $333\frac{1}{3}$ vncyi ku ktorym przyłoż $66\frac{2}{3}$ vncyi/ á będzie 400. vncyi wśystkiego srebra czystego. Potym táť sadz w regule 50. lib: srebra mieszanego trzymáia 400. vncyi czystego/ wiele trzyma iedną lib: czyni 8. vncyi á táť kes dobrze działá.

Regula

Regula falsi.

Regulá fałszu.

Regulá fałszu dla tego rzeczona / iż ze dwor-
zey liczbey fałszywey wziętey ná wola ráchuię
cego / przydzie prawdziwa á pytána liczbá / á
dla tego sie też regulá ná troie rozdzielita / bo
wiem wydarzsy dwowie liczbe fałszywa / álbo o-
boia niedostanie / álbo oboia przewyższy / álbo
iedná z nich przewyższy / á druga niedostanie. Je-
śli oboia niedostanie / álbo jeśli oboia przewyż-
szy / tedy mnieyszy niedostatek od wietšzego odey-
mi / ono co zostanie / chorway zá liczbe dzielaca /
potym każda liczbe ná wola położona mnoż
ná krzyż przez ono tgarstwo drugiey liczbey / á
pomnożeniu produktom mnieysze odeymi od
wietšzego / á ostatek jeśli bedzie dzielon przez licz-
be dzielaca drzewiey zchowana / tedy kocien
wraze prawdziwe pytanie. Ale jeśli 1. z nich nie
dostanie / á drugiey zbedzie / tedy przyday spolem
oboie liczbe zbywająca y niedostawająca / á ono
zachoway zá liczbe dzielaca / á potym także mnoż
ná krzyż / po mnożeniu przyday spolem produktá /
to jest / liczbe przychodząca z tego mnożenia / á to
co przydzie z tego przydania / dziel przez liczbe
dzielaca z chowaną drzewiey / á przydzieć liczbá
álbo pytanie ktoregoś szukać.

Item / Ktorey młodszeniec przyśedży do nie-
M 3 Ktorych

ktorych Pánien / pozdrowił ie mówiac / Po-
 moż Bog wy 30. pánien / ktoremu iedná rze-
 kłá / nasci nie są 30. ále by nas było tyle / ile
 iest / y polowicá tego / tedyby nas było 30. Jest
 pytánie / wiele było tych pánien / položmy iż ich
 było 20. á iż 1. rzekłá / by nas było tyle ile iest /
 y polowicá tego / to przydawşy / byłoby ich 50.
 gdyż ich tylko 30. miało być / przeto zbywáią 20.
 przeto wtore položmy iż ich było 18. ktorych
 podwoienie z polowicá czyni 45. gdsie náđ 30.
 zbywáią 15. á przeto tak polož w regule.

20.

Wiecey

20.

5. Dzielnik

18.

Wiecey

15.

Potym mnoż te liczbę ná Przyż / iáko 18. przez
 20. á bedzie / czyni 360. y zaś druga 20. mnoż też
 ná Przyż przez 15. y bedzie czyni 300. tu zaś mniej
 są liczbe iáko 300. odeymi od wietşey / iáko od
 360. á zostánie 60. A ten ostátek dziel przez
 twego dzielniká / iáko przez 5. y bedzie Kocient
 12. á tenci nřáżeto czego szukaş / to iest / że tych
 pánien było 12.

Probá tego.

Wacż iż z nich iedná odpowiedziáliš / nasci nie-
 máş 30. ále by nas było ieşce tyle ile iest / y po-
 wicá

wicá tego / tedyby nas było 30. przeto ten łoci-
ent 12. połóż 2. rázy będzie 24. y zaś pul 12. to
jest 6. do 24. przyday / á będzie 30. á ták znát
jest żeś dobrze dźiałal.

Item / Niektory młodzieniec przyśedłszy do
niektorych pánien / ták ich pozdrowił rzekąc/
pomóż Bog wam stu pánnam / odpowiedziała
mu iedná z nich / nasci niemáš 100. ále by
nas było ieśćcie tyle ile jest / y połowicá tego ile
jest / y czwarta część tego ile nas jest / y ty z námi
tedyby nas dopiero było 100. Jest pytanie / wie-
le tych pánien było. Tá k czyń / weźmi ná po-
dobieństwo / że ich było 8. ále iż iedná rzekła by
nas było ieśćcie tyle / y $\frac{1}{2}$ tego y $\frac{1}{4}$ tego ile jest / y
ty z námi / tedyby nas było 100. przeto do tych 8.
ná podobieństwo wziętych / przyday 8. y $\frac{1}{2}$ od
8. to jest 4. y $\frac{1}{4}$ od 8. to jest 2. y iego ktemu / będzie
23. á miałoby być 100. á ták ty 23. odeymi od
100. zostanie 77. á w tyluć tá twoiá liczbá pier-
wszą ná podobieństwo wzięta mniey zelgála / á
tá k ten fałsz iáko 77. połóż przeciwko twej liczb-
ie pierwszej ná podobieństwo wziętej / iáko
przeciwko 8. że známieniem mniey / á to tym / y
będzie ták stało.

8.

77.

Weźmi zaśie ná dohad że ich było 12. á iż 1. rze-
kła / by nas było tyle y $\frac{1}{2}$ tego y $\frac{1}{4}$ tego ile nas jest /
y ty z námi / tedyby nas dopiero było 100. Prze-

to ty 12. położ 2.razy / będą 24. ꙗ tym przyday $\frac{1}{2}$
od 12. to iest 6. będzie 30. ꙗtorem przyday $\frac{1}{4}$
od 12. to iest 3. będzie 33. ꙗ tym przyday mło-
dżeńcá / á będzie iący 34. á miałoby być 100.
spelná / á chcešli wiedzieć w wieluc tá druga lic-
bá ná podobieństwo wzięta zetgálá / tedy ty 34.
odeymi ode 100. pánién / zostáníe 66. á w tyluc
tá 12. wtora liczbá twoiá ná domysł wziętá
mniey zetgálá / á tář ten drugi fałř 66. poło-
ż przeciwo wtorey liczbie twoiey ná domysł
wziętey / to iest przeciwo 12. ze známieniem tá-
řim — — — — — ꙗtore známionuie mniey / y będzie tář
stało pod pierwořem połoženíem.

8. ————— 77.

12. ————— 66.

Potym iř oboy fałř iest mniey / tedy wedłuř
reguly ieden fałř odeymi od drugiego 66. od 77.
zostánę 11. twoy dźielniř / y postaw tář.

8. ————— 77.

11. dźielniř

12. ————— 66.

A tář wedłuř tego / iářo cie iuř náucžono / mnoř
te licžby ná řrzyř iářo 77. przeř 12. będzie czynić
924. á 66. mnoř teř ná řrzyř przeř 8. á będzie
528.

528. te odeymi od 924. zostanie 396. ten ostatek
dzieli przez twego dzielnika iako przez 11. a be-
dzie kocienc 36. a tenci wstaje to czegoś szuka/
to jest/że tych pánien bylo 36.

Probá.

Tá w tey regule fałsy jest bårdzo łacna / y pro-
buy ták iakoś y pierwsze probował/bacz że iedną
odpowiedziála młodzieńcowi ták/nasci niemáß
100. ale by nas iещcze bylo tyle y $\frac{1}{2}$ tego y $\frac{1}{4}$
tego ile nas jest/y ty z námi/tedyby nas dopiero
było 100. przeto te 36. polož 2. Proć/y będzie 72.
Ktemu przyday $\frac{1}{2}$ od 36. iako 18. y będzie 90. a
tym przyday $\frac{1}{4}$ od 36. to jest 9. będzie 99. a ku
tym przyday młodzieńcá/ to jest 1. a będzie 100.
a tyle ich też być miało / a ták znát jest żeś do-
brze działál.

Item/ Pytano iednego wieleby lat miał/ on
odpowiedział/ bych był ták stáry iakom jest y
 $\frac{1}{2}$ tego y $\frac{1}{4}$ tego y 1. rok Ktemu / tedybych miał
100. lat. Jest pytanie/ wiele lat miał. Chceßli
to wiedzieć/czyñ tákież/iako y to przednieyße/ y
naydßeß że miał 36. lat.

Item/trzey fráwcy máia wyrobić 30. postá. su-
fná/tym obyczáiem/iż gdy pierwszy y wtory be-
da spótem robić/ tedy tych 30. postáworu sufná
wyrobiá zá 20. dni. A kiedy wtory z trzecim be-

da pospółu robić/tedy tych 30. postawow sufná
 wyrobia zá 25. dni/ á gdy záš trzeci z pierwšym
 beda pospółu robić/tedy tych 30. postawow su
 fná wyrobia zá 30. dni. Jest pytánie: kiedyby
 wšyscy trzye rázem robili/ iáko by rychlo tych
 30. postawow sufná wyrobili.

1. Ten pier

wšy je wtory

Trzye	rym robiac	Trzeci z
fráw	wyrobia te 20.	pier
cy má	30. postá	wšym ro
ia 30.	wow zá dni	bić beda/
postá	2. Ten wtory	tedy te 30.
wow	z trzecim ro	30. po
sufná	biac wyro	stawow
tiš wy	bia ty 30.	25. wyrobia
robić iž	postawow	zá dni
	suftzá dni	

3. A gdy ten

Napierwey pátray/wiele postaw: káždy z nich
 ni kády dzień wyrobi/ á to ták. Polož ná do
 myšl je pierwšy ná ieden dzień wyrobi ieden po
 staw/ tedy wtory musí ná ieden dzień wyrobić
 $\frac{1}{2}$ postá aby zá 20. dni te 30. postaw. sufná wy
 robili / ále je wtory ná 1. dzień wyrobi $\frac{1}{2}$ postá.
 tedy trzeci musí wyrobić $\frac{1}{3}$ postáwu / aby te
 30. postá wyrobili zá 25. dni/ ále gdy trzeci z
 pierwšym pospółu beda robić/ tedy te 30. post
 aw sufná wedluž žádanía wyrobia zá 30. dni / á
 ták

ták wedłu tego iákoś polożył/że pierwszy ná ieden dzień wyrobi ieden postaw / tedy zá 30. dni sam wyrobi te 30. postaw: á co ten trzeci wyrobi zá 30. dni/to iest názbýt/ á chcešli wiedziéc/ wiele ten trzeci wyrobi zá 30. dni/ tedy také položí w regule detri / ná ieden dzień wyrobi $\frac{1}{3}$ postawu/ wiele wyrobi zá 30. dni/ czyni 21. postaw: á to wszytko iest názbýt / ponieważ sam pierwszy zá 30. dni po 1. post: ná ieden dzień robiąc wyrobił te 30. postaw: á také te 21. postaw. položí przeciwko 1. postawu/ ktory pierwszy wyrobił zá ieden dzień ze znákiem zbytku takim +

I.

+

21.

Potym zásie takéž ná domysl položí/że pierwszy ná ieden dzień wyrobi $\frac{1}{2}$ post. tedy wtory ná 1. dzień musi wyrobić 1. posta. áby zá 20. dni te 30. postawow wyrobili / ále że wtory ná ieden dzień wyrobi ieden post. tedy trzeci musi wyrobić $\frac{1}{2}$ post: ná ieden dzień / chcali áby te 30. postaw: wyrobili zá 25. dni/ ále gdy trzeci z pierwszym robią/ tedy te 30. postawow wedłu zádańia wyrobią zá 30. dni / á také wedle tego iákoś polożył powtore / że pierwszy ná 1. dzień wyrobi $\frac{1}{2}$ post. tedy zá 30. dni wyrobi 15. postá: á takéby też trzeci miał wyrobić 15. postá: zá 30. dni/ á nie wyrobi zá 30 dni/ iácy tylko 6. postawow/ robiąc ná ieden dzień $\frac{1}{2}$ postá: á také oba
dwa

By wyrobi za 20. dni/ tak sadzac w regule detri
za 1. dzien wyrobi $\frac{13}{20}$ wiele postawow wy-
robi za 20. dni facit 13. postawow/ a tak wtory
z nim robiac musi wyrobić 17. postawow/ a
tak obadwa spolem robiac wyrobią te 30. po-
stawow za 20. dni.

¶ Potym patrzay wiele ten wtory wyrobi za 25. dni/ a
chcac to wiedziec dowiedz sie pierwey wiele za
ieden dzien wyrobi tak sadzac w regule detri/ za
20. dni wyrobi 17. postawow/ wiele postawow
wyrobi za 1. dzien/ facit $\frac{17}{20}$ post: Potym sie do-
wiedz wiele wyrobi ten wtory za 25. dni/ tak
sadzac w regule detri/ na ieden dzien wyrobi
 $\frac{17}{20}$ post: wiele post: wyrobi za 25. dni/ facit 21.
 $\frac{1}{4}$ post: a tak trzeci z nim pospolu robiac mu-
si ostatek wyrobić/ to jest 8. $\frac{3}{4}$ post: a tak oba-
dwa spolem robiac wtory z trzecim wyrobią
ty 30. post: za 25. dni/ a dobrze bedzie.

Potym patrzay wiele ten trzeci wyrobi za 30.
dni/ chcac to wiedziec/ dowiedz sie pierwey wiele
za ieden dzien wyrobi tak sadzac w regule detri/
za 25. dni wyrobi 8. $\frac{3}{4}$ post: wiele post: wyrobi
za 1. dzien/ facit $\frac{7}{20}$ / a izbyś wiedzial wiele wy-
robi za 30. dni tedy tak posadz w regule detri/ za
1. dzien wyrobi $\frac{7}{20}$ post:/ wiele post: wyrobi za
30. dni facit 10. $\frac{1}{2}$ a tak pierwszy z nim robiac
wyrobi za 30. dni takoc pierwey przyszlo 10. $\frac{1}{2}$
post: wyrabiając na 1. dzien $\frac{17}{20}$ post: a tak o-
badwa spolem robiac wyrobią ty 30. post: za
30. dni/ a dobrze bedzie.

A tak

A tak wiedząc już iako wiele każdy z nim iedne-
 go dnia osobno zrobił/ iacno sie dowiedzieć
 możesz/ iako rychło ty 30. post: wyrobisz/ gdy
 wszyscy trzey razem będą robić / a to tak uczyn/
 przydadz wespół wszystkich trzech robote ied-
 nego dnia / iako pierwszego $\frac{13}{20}$ posta: wtorego
 $\frac{17}{20}$ post: trzeciego $\frac{27}{20}$ post. ktore społem przy-
 danc/ czynią $\frac{27}{20}$ post. Potym tak polož w regu-
 le detri $\frac{13}{20}$ posta: wszyscy trzey społem robiac
 wyrobili za 1. dzień za wiele dni wszyscy trzey
 społem robiac wyrobisz 30. post: facit 16. $\frac{8}{7}$
 dnia/ a za tak wiele dni wszyscy trzey społem ro-
 biac wyrobisz te 30. post. a to jest czego pytano.

Item / ieden Kupiec ma dwa kubki srebrne z
 przykrywaniem złotym przedayne/ ktorych przy-
 krywanie kosztuje 16. fl. ktore iesli będzie włożo-
 no na pierwszy kubek/ tedy pierwszy kubek cze-
 rzy razy wiecey kosztuje / niż wtory / a iesli na
 wtory będzie włożono/ tedy wtory kubek 3. razy
 wiecey waży niż pierwszy. Jest pytanie/ iako dro-
 gi jest każdy kubek osobno/ položmy pierwey / iż
 pierwszy kosztuje 12. fl. na ten iesli przykrycie kro-
 re kosztuje 16 fl. będzie włożono/ tedy będzie kos-
 tował 28. to jest czterzy kroć wiecey niż wtory/
 przeto wtory kosztuje 7. fl. na ktory iesli przy-
 krycie będzie włożono/ czyni wszystko społem 23.
 fl. coby troiako wiecey miało być niż pierwszy
 kosztuje/ to jest/ miałoby być 36. a niemaż ie-
 dno

dno 23. fl. przeto niedostawiaia 13. ¶ Przeto
 wtore położmy/ iż pierwszy koštuie 8. fl. ktore-
 mu iesli bedzie przytrycie włożono / czyni 24.
 cztery proć wiecey niż wtory/ przeto wtory ko-
 штуie 6. fl. ktory z przytryciem/ to iest/ 3 sześcia-
 nąście fl. troiako by wiecey miał koštować niż
 pierwszy/ to iest 24. fl. a nie koштуie iedno 22.
 fl. a tak 2. fl. niedostaię/ przeto tak położ.

12. niedostanie 13.

8. niedostanie 2.

II.

A czyniac podług reguły/ przyida $7.\frac{1}{2}$ / a tak
 pierwszy koштуie / ktoremu iesli przytrycie be-
 dzie przydano / uczyni spolem $23.\frac{1}{2}$ czterzy proć
 wiecey niż wtory/ przeto wtory waży $5.\frac{2}{3}$ fl.

Probá tego.

Bo ważność przytrycia / to iest 16. fl. iesli na
 wtory bedzie włożona/ tedy bedzie koštował
 $21.\frac{2}{3}$ fl. troiako wiecey niż pierwszy. Item nie-
 ktory kupiec ma kilkadziesiąt miar suchną/ ktore
 kupił 3. miary za 23 florą zaśie przedaiac dawal
 4. miary za 3. fl. a tak wiele miar kupował y
 przedawał iż 10. fl. zostal. Jest pytanie/ wie-
 le iof: kupił y przedal. Położmy iże 60. miar
 bylo / a iż 3. miary za 2. fl. kupił/ przeto za
 60. miar

60. miar dał 40. fl. á zaśie przedáiąc 4. miar/
 ry zá 3. fl. tylko 5. zyszał / przeto 5. iest mniej/
 bo 10. máia być. Położmy wtore/ iż 90. łó: by
 10 / ktore zá 60. fl. kupił / á zaśie zá $67\frac{1}{2}$ przedał/
 á táť $7\frac{1}{2}$ fl. zyszał / ktore máia być 10. á niedo/
 staia $2\frac{1}{2}$ przeto táť polož.

60.	mniej	5.	$2\frac{1}{2}$
90.	mniej	$2\frac{1}{2}$	

A czyniac podobu reguły / przyida 120. miar/
 ktore kupiwszy przedawał. Tego probuy przez
 regule Detri / táť kładac / 3. vln. zá 2. fl. zaś
 120. vln. facit 80. fl. Posadź zaś táť / 4. vln.
 przedał zá 3. fl. zaś 120. łó: facit 90. fl. Kto
 rego postorwały 80. fl. A táť 10. fl. zyszał / prze/
 toż znát iest żeś dobrze działał.

It: Sa 3. towarzyše ktorzy chcą dom kupić zá
 100. fl. ktorego żadny z nich osobno nie ma czym
 zapłacić y rzekł pierwszy do wtorego day mi pie/
 niedzy swych polowice á ia dom kupię / táťież
 wtory rzekł do trzeciego day mi pieniedzy twych
 $\frac{1}{3}$ á ia do swych przyłożymy dom zapłace / tym
 że obyczaiem trzeci rzekł do pierwszego day mi $\frac{1}{4}$
 twych pieniedzy ia do swych przyłożymy dom
 zapłace. Jest pytanie wiele kázdy z nich miał po/
 łoż iż pierwszy miał 60. fl. tedy wtory będzie
 miał

sułnā mam wsiągć nā podkład pod 12. miar
sułnā/ pierwszego aby go namniey nie z było/
iedno iżeby go dościć było. Wywroc regule ā
rzecz 1 $\frac{3}{4}$ miary/ dādź 12. łokiet/ wiele dādź
2 $\frac{2}{3}$ miary/ czyni 18 $\frac{2}{3}$ wlnę/ ā tāk go wiele musi
wsiągć nā podkład pod 12. miar/ ā bedzie dościć.
Item niektory kupiec ma dāć od 3. cetnar przez
30. mil fl. czerwony/ od wielu cetnar ma dāć fl.
czerwony przez 12. mil/ tāk sadź/ 12. mil dāć 3.
cetn: wiele dādź 30. mil/ czyni 7 $\frac{1}{2}$ cet:

Item Gdyby czwiertniā żytā bytā po 10. gr: ā
pieczono z niego chleb po halerzu/ ktoryby ważył
12. łotow/ iest pytanie/ iāko cięści chleb zā pien:
ma być dan gdyby czwiertniā żytā bytā po 18. gr:
tāk sadź w regule/ 18. gr. dāć 12. łotow/ wiele
dādź 10. gro. czyni 6. $\frac{2}{3}$ łotā.

Item/ Jeden kupiec ma pieniądze/ y iedzie z nimi
do Wiedniā/ y kupi pieprzu/ tāmże ty zāsie przez
dāł/ ā zyskał tāk wiele nā nim/ iāko swych pienio
dzy miał/ ā strawił od tey summy 4. fl. Podru
gie lepać kupił y zyskał tāk wiele / iāko tych pie
niedzy wszytkich miał/ ā strawił od nich 4. fl.
Potrzećie kupił y zyskał tāk wiele/ ile tych pienia
dzy miał/ ā strawił 4. fl. od tych pieniedzy/ y miał
swych pieniedzy tāk wiele/ iże zyski swoje wszytko
nie strawił. Jest pytanie wiele swych pieniedzy
miał/ czyni 3 $\frac{1}{2}$ fl. Tāk działay/ rozdził nāpoły te
4. fl. ktore strawił / bedzie 2. fl. te 2. przytoż
tym dru

tym drugim 4. będzie 6. a rozdzieli też te 6. będą
 3. to przyłóż k temu 4. będą 7. a rozdzieli te 7. na
 poly / będą $3\frac{1}{2}$. A to jest / czym pomni / iż masz 3.
 razy połowić. Proba. A jeśli to chcesz
 probować / tedy tak owdziałay / weźmi iego pie-
 niądze / to jest $3\frac{1}{2}$ / a iż tak wiele zyskał iako miał
 swych pieniędzy / dwoy to / będą 7. odeymi 4.
 bo tak wiele od nich strawił / zostaną 3. te
 dwoy / bo on jeszcze tylo zyskał / będą 6. odeymi
 4. od 6. zostaną 2. bo tak wiele strawił / a tymi
 2. zyskał tak wiele / te 2. podwoy / będą 4. o-
 deymi 4. od 4. bo tak wiele strawił / a nic mu nie
 zostanie / a tak on wszystko strawił / Tak
 też możesz co innego czynić iemu
 równego.

REPUBLIC OF THE UNITED STATES

JACOBSON

Anno domini 1628.

Przysłał mnie Pan Ocieł do Spoko
wa dnia dnia pości S. Wojciecha a to
przed Swiatkami na trzęsienie
ziemi. Leczaj się boże. P. Boou
chwala i chwała in eternum Amen.

reden e flap bet anarica

Quasi technici arca

Drugiego p. h. nat. nawilot

Handl. Kass. dapa knott.

frégateo grande, posich

Viskias obalit ~~en~~ macham

Biblioteka Jagiellońska

stdr0025923

